פרשת **לך לך** תשפ"ו לפ"ק | גליון א'תי"ט, שנה כ"ט

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק פרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

תוכן הענינים

לקח טוב ..... א
דבש תמרים - לקיטת תמרים ..... ב
קדוש יאמר ..... ג
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ד
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ה
שבח"י רבנן ..... ו
פינת קדרית ..... ז
חוקים להורותם ..... ח
פשיט כהלכה ..... ט
לזה ההילולא ..... י
דבר בעתו ..... יא
פשולהן פלכים ..... יג
דברות קודש ..... יד

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לעי"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

זה שאומרים אלקי אברהם

יום בשורה ושמחה גדולה שרר בבית השר, כשהגיע אליו הידיעה שאחיו השאיר לו בירושה עיר גדולה עם כל בנותיה ואגפיה, אבל מצד שני דאגה כירסמה בלבו ומועקה במתניו כי הוא לא ידע מאומה כיצד לגבות מיסים וארנונות מאת אנשי העיר, ובעודו עומד בטרדותיו הגיע אליו כמלאך מושיע אדם אחד ולימדו דרכי השרים ואת אופן הכנסותיהם מגביית המיסים, לאחר ששמע השר את עצותיו של היועץ, הוא הפקיד פקידים על אנשי העיר ומינה אותם לגבות מיסים וגם להעניש את כל מי שיעבור על חוקי המיסים.

לימים אירע שנכדו של אותו אדם שיעץ לשר עבר על החוק ומעל בכספי השר ותפסוהו ונתנוהו במאסר לבוא עמו בדין ומשפט על כל המפעל, היה שם זקן אחד בעיר ההיא שזכר כי הפקודה נתחדשה על ידי אבי אביו של אותו אדם, הוא הלך אל השר ואמר לו: אמנם ראוי להעניש אותו אדם על שעבר על החוק, אך עם כל זאת מן הראוי לזכור כי אביו הזקן הוא שיעץ לך בעניני המיסים, וראוי, איפוא, להתנהג עם נכדו לפנים משורת הדין.

הנמשל מובן, מובא בגמ' (ברכות ז:) אמר רשב"י מיום שברא הקב"ה את העולם לא היה אדם שקרא להקב"ה אדון עד שבא אברהם וקראו אדון שנאמר "ויאמר ה' (לשון אדנות) אלוקים במה אדע", ואף דניאל לא נענה אלא בשביל אברהם.

על כן עד אברהם אבינו הנהיג ה' את עולמו בחסד וברחמים, בנדבה ולא על פי מעשי בני האדם, ומשהכיר אברהם את בוראו וקיבל את עול מלכותו הוא קרא לה' בתור אדון, ומאותו שעה חלה מידת הדין בעולם, לנהוג עם בני האדם לפי מעשיהם, מ"מ אם בני ישראל חוטאין ומורדין ברוב פשעם לצור מלכם, אעפ"כ מבקשין אנו שיזכור ברית אברהם, והוא הוא שהודיע טבעו של הקב"ה בעולם, בכל ענייניו ודרכיו כדמובא בגמ' בב"מ, והוא אבינו והוא יושיענו שיוציא לאור משפטינו.

ואף דניאל לא נענה אלא בשביל אברהם, דניאל ביקש שה' יענה לתפילתו בזכות אברהם שקראו אדון, כלומר, הלא אברהם הביא את מידת הדין לעולם, ועל ידו נקראת "אדון" ואם כן כדאי שתהיה נושא פנים לזרעו אחריו להכנם עמהם לפנים משורת הדין.

ובצפיותינו צפינו שרחמנא איכר לן זכותא דאברהם רחימא, ומי שענה לאברהם אבינו הוא יענינו, ומצרותינו יגאלנו, ומבור גלות ידלנו ויעלנו, עדי נגאל בביאת גואלינו, ומלכינו בראשינו, במהרה ביומינו, אמן.

אלה מסעי

סדר הימים הנעלים הבאים לקראתינו לשלום
בעת מסע הקודש והמרומם של כ"ק רבינו הגה"ק שליט"א

לחזות בנועם ולבקר בהיכלי קהלתינו הק' ומוסדותי' ברחבי ארה"ק ת"ו

תולדות ב'

- כ"ק רבינו שליט"א יופיע בהדרתו בארה"ק בשעות אחצ"ה, ויפנה לשערי עיה"ק **ירושלים** ת"ו.
- בערב: **מסיבת קבלת פנים** בקרב קהלתינו הק', עם **מעמד סיום מסיבת האותיות** לס"ת שנכתבה ע"י חברי קהלתינו.

תולדות ג'

- תפילת **שחרית עם ילדי הת"ת** של מוסדותינו הק' בירושלים עיה"ק.
- **ביקור בתלמוד תורה** ומסיבת לחיים עם ילדי התשב"ר.
- בערב: **חנינת הכנסת ס"ת** לבית מדרשינו ברחוב חצי.
- אחצ"ב: **זמני כניסה** מיוחד לאנשי שלומינו תושבי עיה"ק **ירושלים** ת"ו.

תולדות ד'

- בבוקר: **מעמד התעוררות על הר הצופים** מול מקום המקדש תובב"א.
- נסיעה לעיר **בית שמש**, תפילת **שחרית עם ילדי הת"ת** של מוסדותינו הק' **בית שמש** יצ"ו.
- **ביקור בתלמוד תורה** ומסיבת לחיים עם ילדי התשב"ר.
- **זמני כניסה** מיוחד לאנשי שלומינו תושבי **בית שמש** יצ"ו.
- מסיבת לחיים עם **סיום מסיבת האותיות** לס"ת שנכתבה לע"נ רביה"ק בעל ברך משה זי"ע.
- חנינת **הכנסת ספר תורה** לבית מדרשינו, ומסיבת לחיים רבתי בהיכל בית מדרשינו.
- בערב: רבינו יחזור לעיה"ק ירושלים, **המשך זמני כניסה** לאנשי שלומינו תושבי **ירושלים** ת"ו.

תולדות ה'

- תפילת שחרית עם תלמידי **הישיבה קטנה ירושלים** עיה"ק.
- **ביקור בהיכל הישיבה** ומסיבת לחיים עם התלמידים.
- אחצ"ה: **מסיבת הוקרה** להנדיבים בעם בוני בנין החדש והמפואר של קהלתינו הק' ומוסדותי' בעיה"ק ת"ו.
- **מעמד מרומם לבני ציון היקרים יציקת הקומות לבנין החדש והמפואר** ומלבינו בראשינו מרן רבינו שליט"א.
- בערב: מרן רבינו שליט"א **נוסע לאתרא קדישא מירון** יצ"ו לעשות את השב"ק יחד עם **קהלא קדישא** אלפי אנשי שלומינו די בכל אתר ואתר.

שש"ק תולדות ר"ח כסליו

בר יוחאי בקדש הקדשים

- באשמורת הבוקר **מעמד התעוררות רחמים**, אמירת **כל ספר תהלים במערת רשב"י**.
- תפילת **שחרית ואמירת הלל**, במערת רשב"י.

שבת קודש תולדות

אור מופלא רום מעלה

- **שבת של דביקות והתרוממות הנפש, השפעות וישועות בזכות התנא אלקי**, סמוך ונראה לציון המצויינת של רשב"י, יחד **אלופי אלפי אנשי שלומינו בצלא קדישא** של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א.

אור היקוד הם יוקדים

- במוצאי מנוחה: **מעמד מרומם וגילו ברעדה בקול רינה והמון חוגג, ההדלקה הגדולה** ליד הציון הק', **לכבוד התנא האלוק' רשב"י**.

ויצא א'

- בשעות צהרים: מרן רבינו שליט"א נוסע לעיר **בני ברק** יצ"ו
- אחצ"ה: **מעמד הוקרה וקביעת מזוזה** להנדיבים בעם **בוני בנין** החדש והמפואר בית חנוך לבנות "בנין שלמה משה קלאגסברוין".
- מעמד **חנוכת הבית רבתי** לבנין החדש והמפואר, יחד **אלופי אלפי** ישראל ומלכם בראשם מרן רבינו שליט"א.

ויצא ב'

- אחצ"ה: חנינת **הכנסת ספר תורה** לבית מדרשינו הגדול בשיכון קרית יואל, **בני ברק** יצ"ו.
- בערב: **זמני כניסה** מיוחד לאנשי שלומינו תושבי **בני ברק** ת"ו.

ויצא ג'

- **תפילת שחרית עם ילדי הת"ת** של מוסדותינו הק' בעיר בני ברק יצ"ו.
- **ביקור בתלמוד תורה** ומסיבת לחיים עם ילדי התשב"ר.
- בערב: **המשך זמני כניסה** לאנשי שלומינו תושבי **בני ברק** ת"ו.

ויצא ד'

- **תפילת שחרית עם בחורי חמד תלמידי הישיבות**, ישיבה גדולה וישיבה קטנה דמוסדותינו הק' בעיר בני ברק.
- **ביקור בהיכל הישיבה** ומסיבת לחיים עם התלמידים.
- בערב: **המשך זמני כניסה** לאנשי שלומינו תושבי **בני ברק** יצ"ו.

ויצא ה'

- תיכף אחרי תפילת שחרית: **מעמך מרומם 'סיום חצי ש"ס' במסגרת חבורת יסודי התורה, לכלל אנשי שלומינו מרחבי ארה"ק** ת"ו בקול רנה ותור"ה הזמון חוגג, יחד עם **מסיבת פרידה עם מרן שליט"א** ברנשי גענגען ובקשר עליון דאורייתא.
- **בשעות צהרים**: רבינו נוסע לעירפארט חזרה לארה"ב בשעה טבה ומוצלחת, מלא ברכת ה'.

להתרחק ולפרוש לגמרי ממקום אנשי רשע

ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך. הרמב"ם כתב בהלכות דעות (פ"ו ה"א) **דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר חבריו ואנשי מדינתו, לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולהתרחק מן הרשעים**, ואם אנשי מדינתו רעים ילך למדינה שאנשיה צדיקים, ואם כל המדינות רעות וכו' או שאינו יכול ללכת למדינה אחרת וכו' ישב לבדו, **ואם אינם מניחין אותו וכו' ילך למדבר, כמו שכתוב** (ירמי' טו, א) **"מי יתנני במדבר מלון אורחים"**, עי"ש.

וזהו הרמז: לך לך מארצך **"יורה דרך לאיש היושב במדינה, שמנהגותיהם רעים, כמו אברהם באור כשדים**, ואם אי אפשר לילך ממדינה זאת על כל פנים יתרחק ממולדתך וממשפחתך ושב בביתך בבדידות, ואם אינן מניחין לך לישב לבדך, כי אם שיתערב עמהם, **אם כן התרחק עוד מביתך לגמרי הגם שהוא בית אביך תלך אל המדבר, אז תראה את הארץ אשר אראך על דרך הכתוב 'בכל המקום אשר אזכיר את שמי'** (שמות כ, כא) **גילוי שכינה".**

תולדות יעקב יוסף

(וכ"כ בן פורת יוסף, פר' ויחי, וע"ע באוה"ק ריש פרשתן)

"כה יהיה זרעך" ככוכבים שכל אחד מאיר אור עצמי ולא שיעשו רק כמעשי אברהם 'מצות אנשים מלומדה'

ויאמר אברם מה תתן לי וגו' ובן משק ביתי הוא דמשק אליעזר. בגמרא: "דמשק שדולה ומשקה מתורת רבו לאחרים" (יומא כה:) ולכאורה, לאיזה צורך הזכיר אברהם בהתנצלותו לפני השי"ת על שאין לו בנים דברי שבח על אליעזר. ונראה, דהנה **"צריך לידע ולהודיע לבני אדם המחברים את עצמם לצדיקים שלא ילמדו את עצמם לעשות כתנועותיהם והנהגותיהם כ'מצות אנשים מלומדה', היינו מפני שהצדיק עושה כך יעשה הוא גם כן כמוהו, כי זה הוא לא טוב מאוד, רק שילמד לעשות כפי שכלו באמת לאמיתו לעבוד את השי"ת בלב נכון".**

וזהו הרמז: "ובן משק ביתי הוא דמשק אליעזר שדולה ומשקה מתורת רבו לאחרים" פירוש, שדולה ומשקה ומלמדם לעשות כרבו בבחי' **'מצות אנשים מלומדה'.** והשיב לו השי"ת: **"לא יירשך זה כי אם אשר יצא ממעיך"** וגו'. ועדיין היה אברהם ירא שגם יוצאי חלציו יעשו כ'מצות אנשים מלומדה', בלא לב נבון וחכם, על כן הוציא אותו החוצה ואמר לו: **"ספור הכוכבים ויאמר לו כה יהיה זרעך"**, פירוש, הבטיחו שיהיו דוגמת הכוכבים שאינם מקבלים בהירות המאורות זה מזה, רק כל אחד מאיר בפני עצמו, כדכתיב (דניאל יב, ג) **"והמשכילים יזהירו וגו' ככוכבים לעולם ועד"**, ודו"ק.

מאור ושמש (וע"ע בדברי יחזקאל בפרשתן)

יראת העונש הפחותה הוא פתח השער והקדמה הכרחיית לזכות להכנס ליראת רוממותו ית'

ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאוד. יש לפרש הפסוק שבתורה, כדרכינו תמיד לפרש איזה פסוק בדרכי מוסר, **"כי כל פסוק הוא עצה מהבורא ב"ה"**, ויאמר: **'ואנשי'** מלשון שכחה, לשון: **'נשני אלקים'** (לתלן מא, נא) **'סדום'** יכונה לגיהנם שהוא מלשון 'סיד וגפרית', וכן בזהר (ח"א קז:) קראו לשרו דגיהנם 'מלך סדם'. **והנה האדם צריך לירא מהבורא ב"ה יראת רוממות בגין דאיהו רב ושליט** (זוה"ק ח"א יא:) **אך עכ"פ גם היראה חזי, יראת העונש של גיהנם, צריך לשום נגד עיניו לשרוף האהבות הרעות**, כנודע. וזהו: **'ואנשי סדום'** דנתנשי מינן ושוכחים ענין סדום, דהיינו עונש הגיהנם, אזי הם **'רעים וחטאים'** וכו', **"כי אי אפשר לחשוג יראת הרוממות קודם יראת העונש".**

אגרא דכלה

מה יפה ירושתינו היא אמונת אומן שהוריש לנו אבינו אברהם ע"ה ראש המאמינים עד סוף כל הדורות

והאמין בה' ויחשבה לו צדקה. הרמב"ן הקשה: מה צדקה נחשב לאברהם במה שהאמין, והוא ראש המאמינים, ולמה לא יאמין בזה ["ומי שהאמין בלשחוט את בנו היחיד האהוב ושאר הנסיונות איך לא יאמין בבשורה טובה", יעו"ש]. ולפענ"ד האי 'והאמין' פועל יוצא הוא, שהשריש אמונה בנפשו, **"עד שנשרשה בלבו ליסוד מוסד, והנחיל אותה לבניו עדי עד, עד סוף כל הדורות, כאדם המנחיל את בנו טבעיו והרגליו, כידוע"** והיה לבניו ובני בניו אחריו עד שהגיע לשיעור שאף כאשר היו משוקעים במצרים בשערי הטומאה ונתפתו הרבה בתועבות מצרים, **"מכל מקום האמונה לא זזה, ונגאלו בזכות האמונה"**, כדכתיב (שמות ד, לא) **'ויאמן העם'**, ואמר הקב"ה למשה רבינו ע"ה (עי' שבת צז.) "הם מאמינים בני מאמינים, שנשרשו מאבותם", **כי האמונה בה' אשר האמין אברהם עתה אחר הבטחת הבנים "היא השרישה האמונה בלב בניו עד סוף כל הדורות".** וזהו שנחשב לו לצדקה לדור ודור עד עולם. וזהו שכתוב אחר כך (פסוק יג – יד) **"ידוע תדע כי גר יהיה זרעך וגו', ואחרי כן יצאו"** וגו', כי יצאו בזכות האמונה שאתה והם מאמינים לעולם.

חתם סופר (נצ: ובתורת משה עמ' מו)

זהרורי אורה
למספרים הקדושים,
בפרשה יפה נדרשים

תורה ותפילה

לאמץ ידים בכוחות איתנים
בתורה ותפילה עמודי עולמים,
הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

בשם הבעש"ט הק'. כאשר זוכה אדם לבחי' לשמה, מתעלין כל התורה שלמד שלא לשמה מתחילה

ותאמר שרי אל אברם בא נא אל שפחתי אולי אבנה ממנה וגו' מרומז בפסוקים ענין הדרכת האדם בעסק לימוד התורה ועבודת השי"ת ב"ה, על פי מה שאמר ר' נחמן האריזענקר ז"ל כו', **'ותאמר שרי אל אברם' היינו השכינה כביכול כשהיא רואה שאין האדם יכול ללמוד ולעשות בתחלה תיכף לשמה באמת ובתמים מחמת היצר הרע השוכן בקרבו אזי היא מכניסה בלב האדם לעשות שלא לשמה**, ועיקר כוונתה היא כמאמרם ז"ל 'מתוך שלא לשמה בא לשמה', וזהו **'בא נא אל שפחתי' שהוא בחינת שלא לשמה, 'אולי אבנה ממנה' שיתהווה ממנה בנינה** (של השכינה הק') **שיהיה לשמה התכלית האמיתי, "וזהו הדרך הטוב והנעים כשבא אחר כך לשמה אזי הוא מעלה אפילו הלימוד שלא לשמה כי נעשה כסא זה לזה כידוע בשם אא"ז נ"ע זללה"ה".**

דגל מחנה אפרים

התוה"ק מגין אף בעידנא דלא עסיק ביה, ושכרו הרבה מאד

אל תירא אברם אנכי מגן לך כו' פירוש ע"ד דאיתא בגמרא 'מצוה בעידנא דעסיק בה מגינה ומצלי. **תורה בין בעידנא דעסיק בה ובין בעידנא דלא עסיק בה מגינה ומצלי', ונמצא כשלומד תורה פעם אחת התורה מגינה עליו גם בשעה שאינו לומד, וכשלומד שוב אזי מגיע לו שכר בעד הלימוד הזה כי מה שלמד כבר הוא מגין עליו ואין צריך הלימוד השני להגן עליו. וזהו 'אנכי'** רמז להתורה הקדושה הוא **'מגן לך'** ולכן **'שכרך הרבה מאוד' כנ"ל עבור כל לימוד ולימוד שמגיע לך שכר וק"ל.**

נועם אלימלך

ע"י שעוסק בתורה בהתלהבות וחשק גדול מפיח נשמת חיים במלאכים הנבראים מדיבורי התורה

וירד העיט על הפגרים וישב אותם אברם. כי עיט הוא עוף, כמו שפירש רש"י ז"ל, ורומז על המלאכים הנקראים (קהלת י, כ) **'עוף השמים יוליך את הקול', והמה המלאכים שנבראו מדברי תורה ותפלה. אמנם באם הדיבורים הם בלי התלהבות האמיתית, אז הם כגוף בלא נשמה, ונקראים פגרים בלי חיות. ועל ידי זה גם המלאכים שנבראו מהם הם בלא חיות, כמבואר כל זה בספרים רבים. "על כן צריך האדם להיות זריז בתורה ומעשים טובים לעשותם בהתלהבות וחשק גדול, ועל ידי זה מפיח נשמת חיים במלאכים". וזהו 'וירד העיט על הפגרים', שיש להם ירידה כאשר עושה המצוות בגוף בלא נשמה, על כן 'וישב אותם אברם', שצריך האדם להיות נושב ומפיח בהם רוח חיים.**

אמרי נועם

כל השראת השכינה בעולם הוא ע"י תורה שבע"פ דיקא ומכח זה לבד זוכין לירושת הארץ

ולא נשא אותם הארץ לשבת יחדיו. פירש רש"י, מקרא קצר, ור"ל מרעה הארץ. ולי נראה כפשוטו, על פי דכתיב סוף נצבים (דברים ל, כ) **'לאהבה את יי' אלקיך לשמוע בקולו וגו' כי הוא חייך וגו' "לשבת" "על האדמה"**, ובזוהר ואתחנן דף רס"ח (ע"א) פתח רבי אלעזר כו', על כל תנאין דגזר קודשא בריך הוא כד עאלו לארעא דישראל גזירה דאורייתא הוי, מאי טעמא, בגין **"דשכינתא לא מתישבא בארעא אלא באורייתא, ולא מתישבא לעילא אלא באורייתא"**, דהכי אמר אבא (הוא רשב"י) תורה שבכתב לא אשתמודע אלא בגין תורה שבעל פה, **"שכינתא לא מתישבא לעילא ותתא אלא עם תורה דלתתא", הדא הוא דכתיב 'כי הוא חייך לשבת על האדמה', על האדמה פתם, "ואי לאו דאפיק מילי דאורייתא לא יכילא למיקם כולא", דכתיב** (ירמיה ט, יא–יב) **על מה אבדה הארץ** וגו', **ויאמר ה' על עזבם את תורתי** וגו'. וביאור דבריו, על דרך שאמרו חז"ל (עי' איכ"ר פתיחתא ב) **לא גלו ישראל מהארץ עד שכפרו בתורה שבעל פה, שנאמר** כו' **שאז נוגע הפגם במדת מלכות, ארץ דלעילא, וכנגדה בארץ דלתתא.** ואיתא בזוהר, 'כל אשר דבר ה' נעשה' שבכתב, 'ונשמע' מדברי סופרים, תורה שבעל פה, פירוש התורה וגזירות חכמים שעשו משמרת לתורה. **והנה, מה שחוסיפו וגדרו גדרים וסייגים לבל יגע בגוף איסור תורה, זה מורה על רוב אהבה וחיבה להמקום ב"ה, שעושים משמרת למשמרתו של תורה, והרי זה כאינו מצווה ועושה. וזהו שאמר הכתוב 'לאהבה את יי' אלקיך, לשמוע בקולו' שבעל פה מדברי סופרים שצוה ה' בלא תסור** (דברים יז, יא ע"פ שבת כג.), **'כי הוא חייך לשבת על האדמה' דלעילא ותתא** כו', וידוע (יומא כה ע"ב) כי **אברהם אבינו קיים כל התורה כולה אפילו שבעל פה, אפילו עירובי תבשילין,** כמבואר ברש"י תולדות על הפסוק (להלן כו, ה) **עקב אשר 'שמע' אברהם בקולי** וגו', ובמדרש (ב"ר סד, ד). **לכן לו נאה הארץ לשבת עליה. לא כן לוט. וזהו שנאמר 'ולא נשא אותם הארץ' ממש 'לשבת יחדיו', וכי תימא אי קאי על הארץ היה לו לומר ולא נשאה, יש לומר דכיון דקאמר הארץ סתם, דלעילא ותתא** (ארץ דלעילא היא מדת מלכות שבנגדה ארץ ישראל דלתתא), **ניחא, כי ידוע בעת יחוד תפארת ומלכות אז הוא בבחינת דכר** (דת"ת הוא תושב"כ, ומלכות תושבע"פ), **כו'** (עייע"ש).

ייטב לב

בשעת התפילה צריך לדמות בנפשו כאילו ביהמ"ק בנוי והוא עומד בתוכו ומתפלל, ועי"ז יבא להתעוררות יראה בתפילתו

הבט נא השמימה וספור הכוכבים * רוצה לומר כו' להסתכל ברוממות אל וביותר יוכל האדם לראות רוממות אל בהביטו השמים ורואה הכוכבים במסילותם על משמרותם מזהירים בזוהר אורם ומזה יבא לאדם יראה להבין רוממותו יתברך וזהו וספור הכוכבים * ואגב אורחא נבאר מה שהקשו העולם דאיתא בגמרא הדר בא"י דומה כמי שיש לו אלקי והדר בחוץ לארץ דומה כמי שאין לו אלקי כו' * ועל פי הנ"ל יבואר דאיתא בגמרא העומד בחוץ לארץ ומתפלל יכוין לבו כנגד א"י. והעומד בארץ ישראל יכוין כנגד ירושלים ונמצא כל תפילות ישראל הולכים דרך שער אחד * **ונמצא האדם הרוצה שתהא תפילתו נשמעת צריך לכוין כאלו הוא מתפלל בארץ ישראל ובית המקדש בנוי ומזבח על מכונו ובהיכלו והרי הוא כאלו דר עתה בארץ ישראל ועל ידי זה הוא בא לבהירות ודביקות גמור להתפלל בכוונה שלימה ביראה ובאהבה כאלו עומד בבית קדשי קדשים * וזהו דוגמא למה שכתבנו לעיל שצריך אדם להסתכל רוממות אל בראיות כוכבים ומזלות מי ברא אלה כאלו רואה הכל בחוש הראות כן צריך לצייר במחשבתו בעת תפילתו כאלו הוא ממש בא"י ובבית המקדש ורואה הכל בחוש הראות וממילא מובן פירושו הדר בא"י כנ"ל שמצייר לעצמו כאלו עומד בארץ ישראל ועל ידי זה בא לו הבהירות בתפילתו. דומה כמי שיש לו אלקי רוצה לומר הרי הוא דומה לאותו האדם המסתכל רוממות אל להשיג את הבורא ברוך הוא על ידי פעולותיו המה הכוכבים כנ"ל ובא לאמונה שלימה במציאת האל יתברך. וכל הדר בחוץ לארץ רוצה לומר שאינו מתנהג בעת תפילתו להשגיח כנ"ל דומה כמי שאין לו אלקי רוצה לומר כמי שאינו משגיח לדעת אם יש לו אלקי** *

ונחזור לביאור הכתוב שאמר לו השם יתברך 'ספור הכוכבים' דהיינו שתשגיח לרוממות אל 'ויאמר לו כה יהיה זרעך' * **דלכאורה ויאמר לו הוא מיותר. אך זה הוא אמירה אחרת דהיינו שגם כוונת התפילה על הזרע יהיה גם כן בדרך הכוונה זו הנוגע לרוממות אל ברוך הוא. או יאמר כה יהיה כו' רוצה לומר שגם זרעך תראה שיתנהגו במדרגה זו. 'והאמין בה' פירוש שמיד פנה אברהם אל דברי השם יתברך להחזיק באמונתו יתברך על ידי הסתכלותו ברוממתו יתברך ויתעלה וכו'.** נועם אלימלך

כל אדם בכל זמן, בפי האהבה והמסירות נפש בשעת קרי"ש יזכה אח"כ לדביקות בשעת התפלה

ויאמר ה' אל אברם לך לך וגו' אל הארץ אשר אראך. שמעתי בזה מאדוני אבי ז"ל שאמר בשם אא"ז נ"ע ריב"ש כאן מרומז יחוד של קריאת שמע לך מספר חמשין אתוון דיחודא במסירת נפש וזהו 'מארצך' וגו'. (עיי"ש מה שפי' בזה). ואחר כך תזכה 'אל הארץ אשר אראך' **היינו ליחוד של תפלה שהוא עין לא ראתה אלקים זולתך, וכן הוא בכל אדם ובכל זמן כשהוא נכנס בהיכל אהבה בדביקות גדול ומוסר נפשו על קדושת שמו יתברך זוכה ליחוד של קריאת שמע שהוא אחד שבו כלול כל היחוד כי אהבה ואחד מספרם חד ואחר כך עולה לדביקות גדול מזה וזוכה ליחוד של תפלה כשמחשבתו נזדכך בדביקות יותר גדול להשי"ת כמו שהיה באברהם כי התורה היא נצחית וישנה בכל אדם ובכל זמן והבן.** דגל מחנה אפרים

גודל מעלת שפוך איש נפשו בינו לבין קונו באשמורת הבוקר

והיה ברכה. ובמסורה והיה ברכה, והיה נכון לבקר (שמות לד, ב), והיה תמים (להלן יז, א), עלה אלי ההרה והיה שם (שמות כד, יב), והיה לי לאב (שופטים יז, י). על דרך פשוט, האמור בשלחן ערוך אורח חיים סימן א' (ס"א) יתגבר כארי לעמוד בבקר כו'. ומבואר בספרים כי אז ראוי להעלות במחשבתו ענין מתן תורה, וכאלו עומד על הר סיני והקב"ה נותן את התורה, ולקבל התורה מחדש, וכמו שאמרו חז"ל (רש"י דברים כו, טז) אהא דכתיב (שם) היום, בכל יום יהיו בעיניך כחדשים. **וידוע כי אז בזמן קומו בבקר הוא הזמן המובחר, כי אז במקום שאין רואה זולת ה' לבדו, ומחשבתו צלולה וזכה מבלי להתפאר וכדומה, זולת לנחת רוח לפניו יתברך, ואין ברוחו רמיה, כי אם תמים יהיה, ואז ישפוך שיחו לפני קונו כבן המתחטא לאביו, ועבודתו רצויה בבחינת בן העובד מאהבה ואין לו אלא אב אחד, לא כמו עבד העובד לשני אדונים, דהיינו שעובד לרבו ואת עצמו, מאהבת שכר ועונש וכדומה.**

וידוע אומרם (תענית ח ע"ב) **אין הברכה שורה רק בדבר הסמוי מן העין,** ופירשתי (שם ד"ה או יאמר [הא']) על פי מה שפירש מהר"מ אלשיך (דברים יא, כז ד"ה או יאמר) את הברכה אשר תשמעון, כי השמיעה היא עצם הברכה, עיי"ש, **וברכה זו, ר"ל קיום מצותיו לנחת רוח לפניו דייקא, שורה רק בדבר הסמוי מן העין שאין רואה.**

וזאת תורת המסורה, 'והיה נכון לבקר' לעמוד בבקר כו', 'עלה אלי ההרה' – 'והיה שם', להעלות במחשבתו לעלות על הר סיני ואתנה לך את לוחות וגו', ואז 'והיה תמים' ואין ברוחו רמיה, 'והיה לי לאב' כבן המתחטא לאביו ובחינת עבודת בן לאב מאהבה, לא כמו עבד, כמו שנתבאר לעיל. ואז 'והיה ברכה', כי הברכה שורה במקום הסמוי מן העין, והבן. ייטב לב

תפילת שחרית מקור הברכה וחסדים לכל היום

לך לך מארצך וגו' והיה ברכה כו'. ידוע שכל ההשפעה נשפעת מבוקר דאברהם לכל היום כולו כמו ששואבין מים בבוקר לכל היום כולו, וזהו (שאמר הקב"ה למשה טרם נתגלה לו י"ג מכילין דרחמי) **והי' נכון לבוקר. "וזהו צלותא דשחרית שתיקן אברהם כדי להביא השפעת הסדים לכל העולם".** [א"ה: וזהו שאמר כאן הקב"ה לאברהם, "והיה ברכה", **דאברהם אבינו תיקן בחי' שחרית, שהיא בחי' בריכה עליונה, המריק ומשפיע שפע ברכה לכל היום,** וכנ"ל].

צמח ה' לצבי

דבש תמרים

פנינים יקרים, מעצר הפרוה שרים, רבותינו הקדושים עצי החיים

ויאמר לו כה יהיה זרעך והאמין בהי׳ ויחשבה לו צדקה. ידוע כי אברהם הי׳ וותרן גדול בממונו כמו שמצינו שנמנע מלהנות מרכוש סדום ואעפי״כ הרים מעשר מהם, והנה קודם שנתבשר על הזרע לא היה הצדקה נחשב לו כי״כ, כי איש כזה שאין לו בן ואח ראוי להיות פזרן בטבע, כי למי יקמין ויצבור, כי לוט היה רק בן אחיו וגם כי רשע היה לא נקרא אח, אבל כיון שהבטיח לו על רובוי הזרע ככוכבי השמים, ואעפי״כ עשה צדקה כמו קודם, זה ראוי לחשוב לו לצדקה עד עולם, והיינו והאמין בהי׳ בהבטחת ריבוי זרעו, לכך ויחשבה לו צדקה שעשה אף אחר שנתבשר ע״ז.

(ישמח משה)

☆

אל הארץ אשר אראך. יתפרש עפי״ד רב סעדיה גאון (בפירושו על שה״ש) משניח מן החלונות מציץ מן החרכים, כי השנחת השי״ת אל עם קרובו הוא על שני פנים, האי ע״י נסים ונפלאות הנגלים לעין כל, כמו בקריעת י״ס והורדת המן, אשרי עין הרואה יראה בעליל כי יד הי׳ היתה זאת, והיא נקראת משניח מן החלונות שהשגחתו נראה לעין כל, והבי היא השגחה מסותרת כמו עתה אשר באותותינו לא ראינו, ועם כל זה ידענו באמונה שלימה שהכל מאת הי׳ לטובה, ובו נסים נסתרים שה אחת בין שבעים זאבים וזה נקרא מציץ מן החרכים, שאין אנו רואים בהתגלות את כבוד הי׳ ואת גדלו ע״כ, וזהו החילוק בין ארץ ישראל לארץ העמים, כי באי״י שאינה תחת השר רק תחת ידי הקבי״ה כדכתיב ארץ אשר וגו׳ עיני הי״א בה וגו׳, היא מושגח בהשגחה גלויה, משא״כ שאר ארצות שהם תחת שרי מעלה השגחה אלקית מלובש תחת הטבע, וזה שאמר לו אל הארץ אשר אראך, כלומר שאוכל להראות לך הטובות בדרך גלוי, זה רק באי״י, ומה הן הטובות, לזה אמר ואעשך לגוי גדול ואברכך וגו׳.

(ייטב לב)

☆

לך לך מארצך. פירש״י להנאתך ולטובתך, ואעשך לגוי גדול, פירש״י זה שאומרים אלקי אברהם, יובן בהקדם דברי הישי״מ דאיתא במדרש שדעת האומות דישראל בטלין ברוב לגבייהו, אך ידוע דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי ואינו בטל ברוב משא״כ אחר דניידי, ולפי זה אם ישראל יושבין במקומן אין חשש ביטול ברוב, אבל לאחר שגלו הוי ניידי, אבל באמת גם זה אינו חשש דהרי מצינו אחד שקול כנגד כמה וכמה כמו משה שקול כנגד כל ישראל, ואם כן יתכן דהפחות שבישראל

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות״ה קעצי התמרים

אברהם אבינו לא זכה להבטחת הארץ עד שפירש מלוט, והיה הקב״ה יושב ומצפה שיפרד ממנו, ודברי החת״ס הן הן דברי האוהה״ק בפרשתן

ויאמר אברם אל לוט אל נא תהי מריבה ביני ובינך ובין רעי ובין רועיך כי אנשים אחים אנחנו. כשנסעתי פעם עם רבינו לסעודת מצוה בוויליאמסבורג לשכונת איסט סיד, אשר שם היו לאנ״ש בית המדרש, ביהמ״ד הגדול דקהל חרדים, בדרך ישבתי ליד רבינו, ובתוך השיחים הזכרתי לרבינו מה דאיתא בתורת משה להחתם סופר ז״ל שפי׳ אל נא תהי מריבה ביני ובינך, על תיבת ״נא״ יש נגינה המפסקת, (וכאילו נאמר ׳ויאמר אברם אל לוט לא כן, אלא ׳תהי מריבה׳ בינינו, ולכאו׳ הוא היפוך הכוונה) **ופי׳ החתם סופר ז״ל דבאמת זאת הכוונה, לדרוש ולומר אל נא, אלא תהי מריבה וכו׳, די״ל דהתחברות לרשעים אינו טוב אולי ילמדו דבר ממנו, והקב״ה אמר לאהזיהו בהתחברך לרשע פרץ ה׳ את מעשיך, וזה אל נא בנגינה מפסקת, אלא אדרבה תהי׳ מריבה באמת ביני ובינך ולא נהי׳ יחד כי אנשים אחים אנחנו, ואי אפשר שלא להתחבר מפני הקירבה, לעיני בני אדם בשבתנו יחד במקום אחד, ואם הימין ואשמאילה, כי אפילו דבר טוב שנקרא ימין אין למדין מהם, אפילו אם אתה הימין אשמאיל אנכי**, עד כאן לשון החתם סופר.

ואמר רבינו שהיסוד הזה שחייבים להפרד מרשעים והרחי׳ מאברהם אבינו שפירש מלוט, מובא גם באור החיים הקדוש, דעד שלא אמר אברהם אבינו ללוט ׳**הפרד נא מעלי**׳ לא נתייחד הקב״ה אליו, וז״ל האוה״ח שם: **יכון לומר להיות שאמר הכתוב ויאמר אברם אל לוט ונו׳ הפרד נא ונו׳ והפריד רשע מעליו, מוסיף הכתוב לומר שגם ה׳ הי׳ יושב ומצפה אל הדבר, ותיכף ומיד שנפרד הרשע דבר אליו והראהו את הארץ. הרי שרעיון זה להיפרד מרשעים והילפותא מאברהם שפירש מלוט מבואר כבר באוהה״ק.**

בוצינא קדישא (ח״א דף תל״ג)

שקול כנגד כל האומות ולאו רובא הם, וראיה לזה מהמבואר במדרש כי השייית נכנס עמהם במנין להשלים מספר שבעים. ומזה יובן כמה ספון אחד מישראל אם כביכול מחשיב עצמו לאחד מהם ע"כ, והנה כאן שצוה לו הקביה שילך מארצו היה חשדש ביטול ברוב כיון שהוא נייד ואינו יושב במקומו, לכך אמר לו לך לך, ר"ל אף שאני מצוה אותך להיות נייד אעפי"כ לך להנאתך ולטובתך הוא ואין שום חשש ביטול ברוב, כי ואעשך לגוי גדול כי אתה שקול כנגד כמה וכמה, ופי רשיי זה שאומרים אלקי אברהם ריל שהקביה כביכול מייחד שמו עליהם ונכנס עמהם במנין ואין שום חשש ביטול ברוב.

(קדושת יו"ט)

☆

ואברכה מברכיך. בי במסורה תרין ואברכה חד הכא, ואידך ואברכה שמך לעולם ועד, ואפי"ל דהנה לקמן בפרשה כתיב, ויאמר אברם אל מלך סדום הרימותי ידי אל הי וגו' ובמדיר איתא רבנן אמרי עשאן שירה כמדיא אלקי אבי וארוממנהו, ונראה לפרש דהנה אאעיה היי רוצה לומר שירות ותשבחות להקביה על הצלתו ממלחמת המלכים האדירים האלה אך כתב בספהיק נועם אלימלך עהיפ ויגע בכף יריכו, דאם נתערב להאדם תערובת יצהיר במעשיו אין יכול לברך על זה ברכה ושירה, עכלהיק, וא"כ חשש אברהם אבינו שאם יקח מן הרכוש רשעים האלה, לא יוכל לומר שירה להקביה דשמא יהיי במעשה החוא תערובות יצהיר, וזיש הרימותי ידו אל הי, ודרשו רבנן שעשאן שירה, לפיכך אמר אם מחוט ועד שרוך נעל ואם אקח מכל אשר לך דעיי שלא יקח רכוש הרשעים לא יפסיד השירות והברכות. ובזה יבואר המסורה ואברכה מברכיך שהשיית הבטיח לאברהם אבינו שיהא מקור השפעתם מברכת הי ומעתה לא תזקק לעולם ליהנות מן הרשעים, עיז תוכל לברך השיית בכוונה שלימה ורצויה כי לא יהיי במעשיך שום אחיזה לחלק הרע, וזהו ואברכה מברכיך ועיז תזכה שיתקיים בך ואברכה שמך לעולם ועד, ותוכל לברך את השיית בכוונה שלימה ורצויה.

(דברי יואל)

☆

ואברם כבד מאד במקנה בכסף ובזהב.

ובמדרש החיד ויוציאם בכסף ובזהב ואין בשבטיו כושל, ויליפ עפימיש בתורת משה על אמרפ זיל בבקשה ממך אמור להם שישאלו שלא יאמא אותו צדיק אברהם ועבדום וענו אותם קיים בהם ואחרי כם יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם, דהנה הקביה אמר לאברהם אבינו שיזכה לבנים שיעמדו בבי נסיונות נסיון העושר ונסיון העוני, וזהו הכוונה שלא יאמר אותו צדיק אברהם ועבדום וענו אותם קיים בהם, היינו נסיון העוני והשיעבוד בזה כבר עמדו ישראל שהיו מצויינים במצרים ולא שינו שמם ולשונם, אבל ואחרי כן ימאו ברכוש גדול לא קיים בהם, כי עדיין לא עמדו בנסיון העושר ע"כ, והנה האריך הרמבין שכל מעשי האבות היו הכנה ופועל דמיוני לדורות העתידות, ומעתה יל כי בזה שיצא אברהם ממצרים ברכוש גדול ועכיז עמד בנסיון העושר, בזה פעל והכין פועל דמיוני שיצאו ישראל ממצרים ברכוש גדול, ויעמדו בנסיון העושר, וזהו כוונת המדרש ואברהם כבד מאד במקנה בכסף וזהב, החיד ויוציאם בכסף ובזהב ואין בשבטיו כושל, היינו שבזה הכין ופעל שיצאו שבטי יה ממצרים ברכוש גדול, ולא יהיה בהם כושל מנסיון העושר.

(ברך משה)

☆

ואעשך לגוי גדול. ובמדרש לאותו גוי שנעאמר בו כי מי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים, ויבואר בהקדם עובדא אצל קיז הרהיק הדיה מצאנז זיע בעת שהקיץ משינתו והתחיל לומר מודה אני, התבונן ואמר מי אני ומה אני הלא אני בריה שפלה ונבזה, והמשיך לומר לפניו מלך חי וקים, ושוב התבונן האם אוכל לחשיג מי הוא זה מלך חי וקים, מיד אמר ברכהית וצוה להביא לפניו גמרא ולמד, ואחיכ אמר עכשיו הנני משיג מי הוא זה מלך חי וקים, וסיים המודה אני, ולפי זה יתבאר המדרש, ואעשך לגוי גדול ופירשיי זהו שאומרים אלקי אברהם, ולכאורה הכי יכולים אנו להבין ולהשיג בגדלותו של אלקי אברהם, ולזה קאמר המדרש אותו גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים, כי רק על ידי עסק התורה נפתחו עינינו שנוכל להשיג באפס מה גדלות הבורא.

(כ"ק מרן רבינו הגהיק שליט"א)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות יה"ק עצי התמרים

ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין

ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לאל עליון. ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין. בהלווייתו של הגאון ר' זעליג ראובן בענגיס זצ"ל אב"ד ירושלים, אמר הגה"צ ר' אשר זעליג מרגליות זצ"ל לאנשים, שצריכין למנות את הרה"ק מסאטמאר זצ"ל לאבד"ק ירושלים, והוסיף שיש לו ראי' מפסוק, דכתיב 'ומלכי צדק מלך שלם' מי ראוי להיות רב בירושלים, 'הוציא' מוציאין דבר זה (ללמדו) משני מקראות, 'לחם' מפסוק ו'לחם ל'בב א'נוש י'סעד, ר"ת יואל. 'ויין' מפסוק ו'יין י'שמח ל'בב א'נוש, שהוא גם כן ר"ת יואל.

שיח זקנים (ח"ו דף ס')

ליקוטי אמרים מהרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע
מספר "אמרי יואל" אשר אך זה יצא לאור

אל הארץ אשר אראך.

שכר מצוה בהאי עלמא ליכא (קידושין לט:). **המהרש"א** (סוטה יד.): כתב: זהו דוקא במצוה שנתחייב בה ונצטוה עליה, אבל מה שהאדם עושה יותר מן החיוב, מגיע לו שכרו בעולם הזה; **ק"ו הישמח משה** כתב: לפי זה יתכן שהפך ה' ליתן למבריחם טוב עולם הזה, ובשכר מצות אי אפשר, ולא רצה ליתן לו בחינם שלא יהיה נהנה לכסופין, על כן אמר לו 'לך לך' שהוא רק בדרך עצה ולא בדרך ציווי; וגרמה להסביר הטעם, דמצוה שנצטווינו עליה, כל עיקר חיות מצוה זו כח מלקיח, שכח הפועל בנפעל, ועל כן גדר מצוה זו רק להשפיע רוחניות וטובות עולם הבא, אבל במצוה שהאדם מביא לידי חיוב, יש בה גם כח הנפעל מכח מעשי, ועל כן יש בגדר מצוה זו גם להשפיע טובות עולם הזה. וזהו מה שהבטיחו ה' במצוה זו **אל הארץ אשר אראך**, דשכרו יהיה בעולם הזה לשייך בו ראיית העין, דשכר עולם הבא עליו נאמר (ישעיה סד): עין לא ראתה.

(דברי יואל)

ואעשך לגוי גדול.

כל אחד מישראל יש ממנים עם תשעים חמורים טעונים מכספם של מצרים (ברכות ה:). **ק"ו הישמח משה** (בא ד"ה יתבאר) כתב: גודלו של כל אחד לבד, לא יעלה להון רב כזה, אם לא בהצטרף שכר עבודת חבותיו, ונמצא שאמה שקיבלו הרכוש הגדול הזה, היה בזה הוראה שהם מתייחסים אחר חבותיהם, ולא היה אחד מהם שנשא אשה מצרית, דקיימא לן (יבמות פז:): גוי ועבד הבא על בת ישראל הולד פגום; והנה זה למוד אינו מאברהם גוי גדול לגו לברכה יאמר, כי חולי יתערבו בין התומות, ועל כן אמר לו ה' **ואעשך לגוי גדול**, שתעשה אותך לבד הרשם ואחד לכל הגוי הגדול, ולא יהיה בהם שום התערבות מחומה אחרת, **ואברכך בממון**, להיות פועל דמיוני שגם בניך יזכו לנשת בממון רב בנשתם ממצרים, וזה יהיה להם לאות שלא נתערבו בין המצריים.

(חידושי תורה רש"א)

ואברכך.

בממון (רש"י). ובאה דבודאי שלא היה כסף נחשב אצל אברהם מאומה, ומה צורך היה לו בברכה זו בשעה שלא הלכה מארצו. אולם לפי שיהיו לו נסיונות רבים בדרך הליכתו בעניני הממון, שפרעה רצה ליתן לו מממונו, וכמו כן מלך סדום, וכל כוונתם היה לרעה, כדי להחליש כח הקדושה בכח הפועל בנפעל, ואברהם התגבר עליהם ולא לקח מידם מאומה, ועל כן ברכו ה' **בממון**, והשפיע לו די והותר מברכת ה', שלא יצטרך ליהנות מממון הרשעים כלל.

(דברי יואל)

ואגדלה שמך.

הריני מוסיף אות על שמך (רש"י). משפחת החנוכי (במדבר כו). לפי שהיו החותמות מבזין אותם, מה הלו מתייחסין על שבטיהם, סבורין הן שלא שלטו המצריים בחמותיהם, אם בגופם היו משלים, קל וחומר בנשותיהם, לפיכך הטיל ה' שמו עליהם, ה' מלך זה וי' מלך זה, לומר מעיד הני עליהם שהם בני אבותיהם (רש"י). ובזה יובן הברכה בהוספת אות ה' על שמו של אברהם, כי זה היה פועל דמיוני שכה יעשה ה' לבניו, ומה שיוסיף ה' אות על שמותיהם של ישראל, זה בהכרח שאלו יאמרו בקדושתם, ומתייחסים אחר אבותיהם, ולא היה אחד מהם שנשא אשה מצרית, דקיי"ל (יבמות פז:): גוי ועבד הבא על בת ישראל הולד פגום.

(חידושי תורה רש"א)

והיה ברכה.

כך מותמין ולא בהם (רש"י). בימי אברהם הגם שהיו אז יחידי סגולה בבית מדרשו של שם ועבר שהיו נביאים, מכל מקום היה אברהם יחיד בדורו בבחינה

זו לפרסם תמונת ה', ולהרגיל שמו של ה' בפי הבריות, מצד בדורו של יעקב, לא היה יעקב יחידי, שהרי מאברהם גייר הרבה גרים, והיה שמו של ה' מורגל בפי הבריות כבר מימי אברהם, ומכל שכן בדורו של יעקב. וכן הוא ממש בדור הזה, שלא נשארו אלא יחידי סגולה שהולכים בדרך התורה והתמונה, והתמנם שגם בזה אינו דומה לדורו של אברהם, כי אז היו היחידי סגולה גדולים במעלתם, ועכשיו גם היחידי סגולה הם בשפלות, ומלבד זה גדול שפלות הדור, על כל פנים בזמינו זו דומה דור הזה לדורו של אברהם, שנשארו רק יחידי סגולה המתמידים בה'. וזהו **כך תומרן**, שהתמידה וסוף זמן הגלות, יהיה **כך** במצב שלך, כמו שאתה יחידי בדורך, כמו כן בזמן התמידה יהיו רק יחידי סגולה שישארו עם תמונה שלימה.

(שמחת תורה תרכ)

ואברכה מברכך ומקללך אאור.

אפשר לומר בדרך נמוס, על דרך (בראשית מז): ויברך יעקב את פרעה, ופירשו (רש"י): זהו שאילת שלום (גריסן). והנה למים לדיק הוי כל מותן הבַּגריסוגען והפַּארשטוגען שעושין לו בכל מקום בואו, לקללה ולגנאה גדולה יחשב לו, וכשהיה אברהם בביתו, שהיה טבעו נודע שהוא מים קדום, ומקרב בני אדם מתת בנפי השכינה, לא הוה ליה לזרך בברכת המברכים האלה, אלא בבואו למרחקים בארץ לא נודע, שצריכים לקבול כל אלו המרפות והנגועות שעל ידי ברכת המברכים, בזה כבר יוצא גם ידי חובת המאררים. ועל כן שפיר הקדים לו **ואברכה מברכך** ואחר כך **ומקללך אאור**, דכמדע חזלין, דבברכה כבר יש בה די קללה ובזיון, ובברכת המברכים לבד יוצא ידי שניהם.

(טיב לבב)

ונברכו בך כל משפחות האדמה.

כל מצות שבשירה בעכו"ס, ישראל אין לריך לנרך (מנחות מב:). מצוה לחינו יכול לנרך אאר קדאש במצותיו, דהא עכו"ס נמי כאר הא (רש"י). וזהו **ונברכו בך כל משפחות האדמה**, שתתגדלו במעלה יתירה על פני כל האומות, ועל ידי זה תהיו מובדלין ומופרשין מאאר האומות, וזה יגרום **ואברכה מברכיך**, שאוכלו אאר לנרך נרכות לה', שהרי רק במצות שאין להם להאומות נגיעה יכולים לנרך.

(דברי יואל)

וילך אברם כאשר דבר אליו ה'.

לכאורה פסוק זה מיותר, שהרי בפסוק הקודם: וילאו ללכת ארלה כנען (לור המיים הק'). ודרשה דהקדוש ה' לאברהם ואברכך בממון ואגדלה שמך, אפילו דעל ידי זה הגיעו לאברהם עוד נסיונות, כמו נסיון העושר שהוא עוד יותר קשה מנסיון העוני, כי עבודתו של אברהם היתה להמשיך אליו אנשים ולהכניסם תחת כנפי השכינה, והשפיע לו כל זה, להרחות ליושבי תבל כי עין ה' אל ירחיו, ומשפיע להם כל טוב. ועל ק אם היה אומר רק **וילאו ללכת ארלה כנען כאשר דבר אליו ה'**, לא היה נשמע רק שההליכה לבד היתה כאשר דבר אליו ה', על כן כתיב **וילך אברם כאשר דבר אליו ה'**, שגם בכל אלו ההבטחות הלך בעלת ה', שזה יוכל לגייר גרים, ועל דרך שכתב **הרמב"ן** על (שמות ג): וילך אים מבית לוי, שהלך בעלת בתו, דגם זה נקרא הליכה מה שהולכין אחר עלה.

(תשב)

אל תירא אברם אנכי מגן לך שברך הרבה מאוד.

לפי שהיה אברהם דואג שמא כבר קיבל את כל שכרו בזה שנתן את המלכים, לכן אמר לו ה' שכרך הרבה מאוד (רש"י). ובקשה לאם זה היה לתגמו, אם כן היה לריך להאמר לו מאת ה' שכבר קיים, ולאיזה לורך הודיעו לו שכבר רב. ודרשה דהנה פסקינן (לו"ח תרפב ג): שאם שכח בתנוכה לומר בברכת המזון על הנסים, יכול לומר בקופו הרחמן הוא יעשה לנו נסים. ובמצות שור (שבת כא: ד"ה ועשאום) הקשה: והא אין מתפללים על הנס, כיון שהעושין לו גם מגיע לו מזכיותיו (שבת נב:). אלא על נס מפורסם מותר להתפלל, כי אדרבה נמוסף לו זכות על זכיותיו, מאחר שעל ידו מתקדש שם שמים ברבים; וזהו מה שאמר ה' **אל תירא אברם**, שאכיון שנעשה לו נס מפורסם, ומתקדש על ידי זה שם שמים, הרי לא רק שלא קיבל שכרו, אלא שעוד נתגדל **שכרו רב** בכפלי כפליים, ואם כן יש בזה גם מענה על לתגמו, שבודאי שכרו קיים.

(פנחס פה)

סיפורי צדיקים, בגיאוגרפיה המלאים זיו ונוגה מפיקים

ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך

סיפר הגה"ק בעל דרכי תשובה ממונקאטש זי"ע: אחד מתלמידי המגיד הק' ממעזריטש זי"ע שכיהן כרב בעיר גדולה ופעל בה גדולות ונצורות לחיזוק הדת ובדקי היהדות, הגיע לעת זקנתו ואמר בלבו: הגיע העת והזמן שאתחיל לעשות לביתי לדאוג לצרכי נפשי ונשמתי, הן בעודני כאן טרוד אני בעסקי העיר וצרכי הרבים, גמר הרב בדעתו לעזוב ולילך מארצו ומולדתו, ולעלות ולקבוע מגוריו בארץ ישראל, ולהקדיש שם ימי זקנתו לעבודת השי"ת, וכן עשה, וימכור את כל אשר לו ויקח צרור כספו בידו ויצא ללכת לדרך לאחר שנפרד ממשפחתו אנשי קהילתו ובני עירו, ברם הרב ה' ממעזריטש זי"ע לא הודיע כל מאומה כי היה ירא פן יעכבנו מדרכו, אחר ששמועה הגיעה לאזנו שלא נתן הסכמתו לאחד מחבריו, באמרו שעדיין יש הרבה מה לפעול כאן במדינה, וצריכים לנטורי קרתא עובדי ה', לאחר ימים רבים הגיע הרב וביתו זו אשתו לעיר הנמל איסטאנבול, ואחר שכבר ימים רבים לא ראו שום בן ישראל נפלו פני הרב והרהורים עלו בלבו: מה זאת עשיתי שעזבתי משפחתי ובני עירי אשר מעודי על ברכי גדלתים ועלי דרך ה' הרביתים, ועתה הנני הולך למקום שאין מכירים אותי, ובוודאי לא אוכל להרביץ שם תורה ויראת ה' ולהרבות פעלים לטובה, ומי יודע אם לעצמי כן אוכל לעסוק בתורה ועבודה כפי שהייתי רגיל בביתי שפרנסתי היתה מזומנת לי, ועתה פן יטרידוני טרדת הזמן ויסורי ארץ ישראל, וכל הלך הלוך ושוב כשלבו בל עמו והוא עובד עצות, עד כי אמר בלבו לסוב על עקביו ולשוב לביתו.

תוך כדי מחשבות אלו והנה לקראתו איש יהודי שהגיע אותו יום בספינה, וישמחו איש לקראת זולתו, וישאל אותו הרב מאין בא, ויאמר: מארץ פולין, ויספרו זה לזה את קורותיו ומאורעותיו, בין השיחים שאלוהו הרב: האם מכירים אתם את המגיד הק' ממעזיטש, ויאמר: הן הייתי אצלו האי שתא בשבת פרשת נח וגם שמעתי מפיו דברי תורה, אורו פני הרב ויבקש מאתו שיאמר לו את אשר שמע, פתח האיש ויאמר: כתיב בסוף פרשת נח "ויקח תרח את אברם בנו ואת לוט בן הרן בן בנו וכו' ויצאו אתם מאור כשדים ללכת ארצה כנען ויבואו עד חרן וישבו שם", והדקדוקים רבו: א. מה ראה אברהם אבינו לעזוב את ארצו ומולדתו אשר שם פעל והכיר לכל באי עולם שיש בורא עולם והוא גייר את האנשים ושרה גיירה את הנשים, ב. הלא הם יצאו ללכת ארצה כנען ולמה אם כן נתיישבו בחרן, ג. ויאמר ה' אל אברם לך לך וכו' הלא כבר יצא ללכת ארצה כנען ועל מה בא ציווי הקב"ה, אלא - פירש המגיד הק' ממעזריטש - גופא דעובדא הכי הוה: כאשר ראה השטן את מעשה אברהם אבינו ע"ה אשר פעל ועשה באור כשדים, את אשר גיירו את האנשים והנשים והכניסום תחת כנפי השכינה, וירע הדבר בעיני השטן, על כן נתן לו עצה ללכת לארץ כנען באמרו ששם ידאג קצת לעצמו וישלים את נפשו שלו, והיינו דכתיב "ויקח תרח" רמז ליצר הרע "את אברהם ללכת ארצה כנען", ויהי בבואם לחרן ויאמר השטן בלבו: מה לי ללכת עמו עד ארץ כנען, הלא כל כוונתי היה רק שיצא ממקומו, אשר שם פעל והועיל שם לעבודת הבורא, ויעזוב השטן את אברהם שם בחרן, ויהי אחר הדברים האלה ויתן אברהם אל לבו: מה זאת עשיתי שעזבתי את מקומי אשר בה הכרתי את בוראי והרגלתי שמו בפי הבריות, ומי יודע אם המקום אשר אני הולך לשם מוכשר לזה, ויפלו פניו, וכבר אמר בלבו ללכת ולשוב לארצו ומולדתו, ולפיכך "ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך" עד עתה אכן באת עם היצר הרע ומעתה אני אלך עמך ולא אעזבך... הרב נדהם בשמעו דברים אלו התואמים למצבו בשם רבו הק' ומה גדלה הי' שמחתו כשהבין את אשר עליו לעשות, ויצא לדרכו והפליג לארץ הקודש. **(מעשה השם)**

לשון חכמים

לשון חכמים צדק ומישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

אנכי מגן לך. אמר (הרה"ק רבי מדרכי מנדבורנא זי"ע) **בדרך הלצה**, אברהם אבינו ע"ה קיים הכנסת אורחים כהוגן, ובודאי אכל עם כל אורח, בכדי שהאורח לא יבוש מלאכול כל צרכו, והיה ירא מחולי מעיים כדין אכילה גסה, הבטיחו הקב"ה שיחזיק לו הקיבה, שקורין בל"א מאגי"ן, כי שומר מצוה לא ידע דבר רע.

מאמר מרדכי

ואברם כבד מאוד במקנה וכו' וילך למסעיו מנגב וכו'. יש לומר דרך הלצה אעפ"י שהי' כבד בכסף ובזהב וקנינים רבים בכל זה לא הכבידו עליו לבטלו מהעיון בעניני השי"ת. וז"ש וילך למסעיו, בדרך נסיעה שלו בדרך החכמה שהוא מנגב הרומז לחכמה, וכמ"ש 'הרוצה להחכים ידרים', עד בית אל, שיבא לידיעת עניני השי"ת.

היכלי שן

ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך וגו' וברש"י ואגדלה שמך זה שאומרים אלקי יעקב. מנין אותיותיהם של שמות האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב הוא י"ג כנגד י"ג מדות של רחמים וכמנין אחד להורות שהם פרסמו אחדותו ית"ש בעולם וכן האמהות שרה רבקה רחל לאה ג"כ מספר אותיותיהן י"ג, וביחד הם כ"ו אותיות כנגד שם הוי"ה שעולה כ"ו, והנה אילו לא הוסיף הקב"ה אות ה' לאברהם היה חסר אות אחת, וכדי להשלים המספר של י"ג אותיות היה צריך לומר בברכת אבות אלקי ישראל ולא אלקי יעקב, וזהו הכוונה ואגדלה שמך להיות שמך נקרא אברהם ולא אברם זהו שאומרים אלקי יעקב, לפיכך א"צ לומר אלקי ישראל כי כבר נשלם המספר באות ה' של אברהם. ובזה יש לפרש הפסוקים שאומרים בהפטורת השבוע למה תאמר יעקב ותדבר ישראל נסתרה דרכי מה', הכתוב מתמה ואומר כשואל, למה תאמר אלקי יעקב ולא אלקי ישראל ותדבר ישראל ומתרץ כי אז נסתרה דרכי מה' ולא יעלה למספר כ"ו כמנין שם הוי"ה אלא כ"ז.

(הגה"ק רבי שמשון מאוסטרופליא זי"ע)

☆

וינגע ה' את פרעה וגו' על דבר שרי אשת אברהם. תמוה, וכי עדיין לא ידעו ששרי הוא אשת אברהם ועוד מה פשע של פרעה והרי סבור היה שהיא אחותו ולמה לקה ומה שפירש רש"י על דבר שרי על פי דבורה אומרת למלאך הך והוא מכה, הנה בפסוק לא נזכר שאמרה הך. על כן נראה לפרש שאף על פי שבפני ההמון עם אמרה שרה אחותי אני, מכל מקום לפרעה הגידה האמת שהיא אשת אברם, בחשבה שמלך יושב על כסא דין לא יעשה עול, אולם פרעה לא השגיח בה, כי אמר לדבריך הראשונים אני מאמין, ולפיכך וינגע ה' את פרעה על דבר שרי, כלומר בשביל דיבורה של שרי, ומה היה דיבורה "אשת אברם" שאמרה לו בפירוש אשת אברם אני.

(כלי יקר)

☆

ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לקל עליון. יש לפרש הפסוק דלכאורה קשה וכי דרכו של מלך בכך, וכלום חסר מבית המלך האם לא היה לו משרתים עושי רצונו, ומדוע הוציא המלך בעצמו לחם והיין, אמנם יתבאר הדבר עפי"מ דאי' בילקוט ראובני בשם המדרש עה"פ ואעשך לגוי גדול לכהן גדול, והנה מבואר ברמב"ם (הלכות מלכים פ"ב ה"ה) דהמלך עומד בפני כהן גדול עיי"ש, והשתא מבואר מאמה"כ ומלכי צדק מלך שלם הוציא בעצמו לחם ויין יען שאברהם הוא כהן לקל עליון, ולכן הותר למלך בעצמו לכבדו.

(דברי חנוך)

☆

וימצאה מלאך ה' על עין המים וגו' ותקרא שם ה' וגו' אתה אל ראי כי אמרה הגם הלום ראיתי אחרי רואי על כן קרא לבאר באר לחי ראי. נראה דהנה הגר היתה בת פרעה מלך מצרים שהוא מקום מכשפות וכשראתה את המלאכים בבית אברהם חשבה בלבה אולי מעשה כישוף ואחיזת עינים הם, והנה איתא בגמ' זעירי זבן המרא במצרים, כי מטא לאשקויי מיא פשר, ופירש"י דכל מעשה כישוף נבדקין על מים חיים ונימוקין ע"ש. ולכן כשנתראה אליה המלאך על העין נוכחה לדעת כי הוא אלקות, וזהו שנאמר ותקרא שם ה' וגו' אתה אל ראי כי אמרה הגם הלום על הבאר מים חיים ראיתי, וזה אות כי הוא אלקות ואין זה אחיזת עינים, ועל כן קרא לבאר באר לחי ראי.

(תבלת מרדכי)

דורש טוב

ויאמר אברם אל לוט אל נא תהי מריבה ביני ובינך. וקשה דבסיפור הדברים בפסוקים הקודמים לא מצינו אלא שהיה 'ריב בין רועי מקנה אברם ובין רועי מקנה לוט', ולא מצינו שיהיה מריבה בין אברם ולוט עצמם. ואמנם במדרש [רבה מא, ז] מצינו דכמו שהיה מריבה בין רועי לוט וכו' כן היה המריבה בין לוט לאברם. **וא"כ קשה אמאי לא נזכר פרט זה בפסוק בסיפור המעשה מתחילה, ולא נתגלה הדבר בפסוק רק בדברי אברהם ללוט.**

וי"ל דהנה מבואר במדרש כי לוט היה תמיד רע מעללים, ובלא ספק העלים מאברם מעשיו הרעים ונדמה בעיניו כצדיק, כמו עשו לפני יצחק, ולא נתגלה לאברם פנימיותו האמיתית. אבל כשנתהוה מריבה בין רועיהם, **אז קמו רועי אברם וגילו מצפון לוט ומעשיו הרעים לפני אברם כדי שישפוט**, ויראה בעיניו כי שורש הריב דרועי לוט נצמח מרעת אדונם לוט. [כמאמר החכם 'מושל מקשיב ע"ד שקר כל משרתיו רשעים' (משלי)]

ומעתה מיושב שפיר, דאכן מתחילת המעשה לא היה ריב בין אברם ללוט גופא, כי לוט היה ציד בפיו והעמיד פני צדיק וישר, [ועוד יותר אי' במדרש (רבה מא, ז) עה"פ כי אנשים אחים אנחנו. 'שהיה קלסתר פניו של לוט דומה לאברהם']. **ורק אחר שנתהוה הריב בין רועיהם, ובאו רועי אברם וגילו לפני אדונם את אמיתיות מצפוני לוט הרע, ע"י זה נתהווה גם ריב בין אברם ובין לוט עצמם.** ולכן בדיבורי אברם אל לוט אמר לו : כיון שנתגלה לי אמיתיות פנימיותך, שוב לא אוכל לדור אתך במדור אחד, אלא הפרד נא מעלי, **כדי שאוכל לעבוד את הש"י כרצוני לשמור דרך ה' באין מפריע.**

כתב סופר

וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ: (יב, א)

אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ. הָיָה נוֹדֵד וְהוֹלֵךְ מִגּוֹי אֶל גּוֹי וּמַמְלָכָה אֶל עַם אַחֵר, עַד שֶׁבָּא אֶל אֶרֶץ כְּנַעַן וְאָמַר לוֹ (שם ז) 'לְזַרְעֲךָ אֶתֵּן אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת', אָז נִתְקַיֵּם 'אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ', וְאָז נִתְעַכֵּב וְיָשַׁב בָּהּ. וּמַה שֶּׁאָמַר 'וַיֵּצְאוּ לָלֶכֶת אַרְצָה כְּנַעַן', לֹא לְהִתְיַשֵּׁב בָּהּ, כִּי עֲדַיִן לֹא יָדַע כִּי עַל הָאָרֶץ הַהִיא נִצְטַוָּה, אֶלָּא שֶׁאָחַז צַדִּיק דַּרְכּוֹ[א] הֶרֶךְ אֶרֶץ כְּנַעַן, כִּי כֵן הָיָה בְּדַעְתּוֹ וּבְרֵעוּת אָבִיו גַּם מִתְּחִלָּה בְּצֵאתָם מֵאוּר כַּשְׂדִּים. וּמִפְּנֵי זֶה אָמַר 'וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִתְעוּ אֹתִי אֱלֹקִים מִבֵּית אָבִי' (לְהַלָּן כ' יג), כִּי הָיָה תּוֹעֶה כְּשֶׁה אוֹבֵד.

וְיִתָּכֵן לוֹמַר[ב] כִּי אַבְרָהָם מִבְּרֵאשׁוֹנָה יָדַע כִּי אֶרֶץ כְּנַעַן הִיא נַחֲלַת ה', וּבְהִ' יִתֵּן ה' חֶלְקוֹ, וְהֶאֱמִין כִּי אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ, יִרְמֹז לוֹ עַל אֶרֶץ כְּנַעַן, אוֹ עַל בָּלָּהּ, אוֹ עַל אַחַת מִכָּל הָאֲרָצוֹת הָאֵל, וְשָׁם פָּנָיו אֶל כְּלַל אֶרֶץ כְּנַעַן, כִּי שָׁם הָאָרֶץ אֲשֶׁר יַרְאֵנוּ בֶּאֱמֶת.

וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בָּאָרֶץ עַד מְקוֹם שְׁכֶם עַד אֵלוֹן מוֹרֶה וְהַכְּנַעֲנִי אָז בָּאָרֶץ: (יב, ו)

... 'וְאֵלוֹן מוֹרֶה' וְהוּ בִּמְקוֹם שְׁכֶם'. וְנִקְרָא גַּם כֵּן 'אֵלוֹנֵי מוֹרֶה' כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים יא ל) 'מוּל הַגִּלְגָּל אֵצֶל אֵלוֹנֵי מֹרֶה'. וְשָׁם הַר גְּרִיזִים וְהַר עֵבָל, בִּשְׁכֶם וְקִרְוֹב לַיַּרְדֵּן. שֶׁבָּאוּ שָׁם בִּתְחִלַּת בִּיאָתָם בָּאָרֶץ אֲבָל 'אֵלוֹנֵי מַמְרֵא' הוּא מָקוֹם אֲשֶׁר הוּא בְּאֶרֶץ חֶבְרוֹן רָחוֹק מִן הַיַּרְדֵּן. וְיָדַע כִּי בְּכָל מָקוֹם שֶׁיֹּאמַר הַכָּתוּב 'אֵלוֹנֵי מַמְרֵא', שֵׁם 'מַמְרֵא' הוּא עַל אִישׁ אֱמוֹרִי, שֶׁהַמָּקוֹם הַהוּא שֶׁלּוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (לְהַלָּן יד יג) 'וְהוּא שֹׁכֵן בְּאֵלֹנֵי מַמְרֵא הָאֱמֹרִי אֲחִי אֶשְׁכֹּל וַאֲחִי עָנֵר'. וְכָל 'אֵלוֹן מוֹרֶה' 'וְאֵלוֹנֵי מוֹרֶה' נִקְרָא הַמָּקוֹם הַהוּא עַל שֵׁם אִישׁ שֶׁשְּׁמוֹ 'מוֹרֶה'[ג]. אֲבָל זֶה בִּנְעָנֵי הוּא מֵאֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי הַיּוֹשֵׁב בָּעֲרָבָה. וּכְשֶׁיַּכְּיר הַכָּתוּב 'מַמְרֵא' סְתָם הוּא שֵׁם הָעִיר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (לְהַלָּן לה כז) 'וַיָּבֹא יַעֲקֹב אֶל יִצְחָק אָבִיו מַמְרֵא קִרְיַת הָאַרְבַּע הִיא חֶבְרוֹן', 'עַל פְּנֵי מַמְרֵא הִיא חֶבְרוֹן' (לְהַלָּן כג יט), כִּי הָאִישׁ אֲשֶׁר לוֹ אֵלוֹנֵי נִקְרָא עַל שֵׁם הָעִיר. וְכֵן שְׁכֶם בֶּן חֲמוֹר, בְּשֵׁם הָעִיר שְׁכֶם. וּבִבְרֵאשִׁית רַבָּה (מב ח) עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי יְהוּדָה, אַתְרָא הוּא דִּשְׁמֵיהּ מַמְרֵא, וְעַל דְּעָתֵיהּ דְּרִבִּי נְחֶמְיָה גַּבְרָא הוּא דִּשְׁמֵיהּ מַמְרֵא.

מעשה חש"ב

א יש לדייק בלשון רבינו מש"כ, 'שאחז הצדיק 'דרכו' דרך ארץ כנען', למה נקרא ארץ כנען 'דרכו'.

ואפשר לומר בהקדם מה שהביא רבינו (פרשת בא) דברי רש"י לפרש הכתוב (שם יב מ) "ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה", שהנה ברש"י (שם ד"ה שלשים שנה וגו') הקשה שהרי לכאורה פסוק זו סותר למה שנאמר בברית בין הבתרים לאברהם אבינו (בראשית טו יג) "ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה". וכתב לפרש דמשנולד יצחק מתחיל הארבע מאות שנה, דמשהיה לו זרע לאברהם נתקיים 'כי גר יהי זרעך', ומש"כ 'שלשים וארבע מאות שנה', שלשים שנה היתרות, היה משנזרה **ג** גזרת בין הבתרים עד שנולד יצחק, וכדמבאר רבינו (שם) בארוכה, שאברהם אבינו היה בן שבעים שנה במעמד ברית בין הבתרים, ואז היה בארץ ישראל, ואח"כ חזר לחרן והתעכב שם חמש שנים, שנאמר (יב ד) "ואברם בן חמש ושבעים שנה בצאתו מחרן", וכשנולד יצחק היה בן מאה שנה.

ולפי"ז מדוייק לשון רבינו מש"כ אלא שאחז הצדיק 'דרכו' דרך ארץ כנען", ש'דרכו', מלשון הכתוב 'אשר דרך בה'. וכוונתו לומר שעכשיו כשיצא מבית אביו לארץ כנען, הלך 'בדרכו' – שדרך בה [שהלך] כבר לפני חמש שנים, במעמד ברית בין הבתרים שהיה בארץ כנען, הלך עכשיו עוה"פ.

ב כוונת רבינו באמרו 'ויתכן לומר', לפי מה שפירש רבינו שם ע"ד הפשט, שהברית בין הבתרים היה אחרי האמור (שם יב ד) 'ואברם בן חמש שנים ושבעים שנים בצאתו מחרן', והשלושים שנה היתרות, נשלם אחר הארבע מאות שנה במצרים, עי"ש. ולפי"ז לא היה אברהם אבינו בארץ ישראל לפני כן. והלך עכשיו לראשונה בארץ ישראל. ולכאורה מהיכן ידע אברהם אבינו שצריך ללכת לארץ כנען, אפשר לומר דהרי אמרו חז"ל שאברהם אבינו קיים כל התורה אפילו מצות עירובי תבשילין, ולכן ידע אברהם אבינו שמקום המקדש בארץ ישראל, ולכן הבין שכונת 'אל הארץ אשר אראך', היינו באר"י. רק לא ידע בדיוק באיזה עיר ומקום בארץ ישראל.

העולה מן האימורין, דפירוש הראשון של רבינו היינו לפי החז"ל שהיה אברהם אבינו באר"י קודם לכן. ולכן כתב שאחז הצדק את 'דרכו' על הארץ. והיתכן לומר, היינו לפי הדרך הפשט שלא היה אברהם אבינו מקודם באר"י. רק מזה שלמד תורה הבין שהכוונה אל ארץ ישראל.

ד בפסוק כתיב שני מקומות 'עד מקום שכם, עד אלון מורה", דעת רש"י ש'אלון מורה' היא 'שכם', והיה לאותו מקום שני שמות. אמנם דעת רבינו ד'שני' מקומות הם, ואפשר לפרשו בב' אופנים א. דאלון מורה היה 'ליד' שכם. ב. דאלון מורה היה מקום בתוך שכם.

ונראה לומר שלכן סבר רבינו דהם שני מקומות, מדכתיב 'מקום' שכם, ואם אלון מורה היה שכם, היה צריך לכתוב 'עד שכם'. כמו שכתוב 'יבא עד שכם'. אלא ע"כ שהם שני מקומות, ויבוא אברהם אל מקום אלון מורה שליד שכם, או שהגיע אל אלון מורה שהוא בתוך שכם.

רבינו מבאר ששם המקום 'אלון מורה', היינו דהיה אדם שנקרא 'מורה' על שם העיר שנקרא כן, כמו שמצאנו 'אלוני ממרא', 'ממרא' היה אדם שקרו 'ממרא' על שם העיר. והביא ראיה שממרא היה עיר, דכתיב 'על פני ממרא'. והטעם שהוצרך להביא ראיות לזה הוא משום שלא מצאנו עיר שנקרא 'מורה'. מ"מ צריך לומר שהיה עיר שנקרא מורה, כמו שמצאנו שהיה קוראים על שם העיר.

וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיְמָה לָגוּר שָׁם כִּי־כָבֵד הָרָעָב בָּאָרֶץ: (יב, י)

וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ ... וְדַע כִּי אַבְרָהָם אָבִינוּ חָטָא גָּדוֹל בִּשְׁגָגָה, שֶׁהֵבִיא אִשְׁתּוֹ הַצַּדֶּקֶת בְּמִכְשׁוֹל עָוֹן, מִפְּנֵי פַּחְדּוֹ פֶּן יַהַרְגוּהוּ, וְחָיָה לוֹ לְטֹבָה בֶּאֱלֹקָו שֶׁיַּצִּיל אוֹתוֹ וְאֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ, כִּי יֵשׁ מֹחַ בְּאֱלֹקִים לְעֶזְרָה וּלְהַצִּיל. גַּם יְצִיאָתוֹ מִן הָאָרֶץ שֶׁנִּצְטַוָּה עָלֶיהָ מִתְּחִלָּה, מִפְּנֵי הָרָעָב, עָוֹן אֲשֶׁר חָטָא, כִּי הָאֱלֹקִים בָּרָעָב יִפְרְנוּ מִמֶּנּוּ[1], וְעַל הַמַּעֲשֶׂה הָיָה נִגְזַר עַל זַרְעוֹ הַגָּלוּת בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּיַד פַּרְעֹה[2], בְּמָקוֹם הַמִּשְׁפָּט שָׁמָּה הַחֵטְא:

וְהֶאֱמַן בַּה' וַיַּחְשְׁבֶהָ לּוֹ צְדָקָה: (טו, ו)

וְהֶאֱמַן בַּה' וַיַּחְשְׁבֶהָ לּוֹ צְדָקָה. פֵּירֵשׁ רַשִׁ"י, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָשַׁב לוֹ צְדָקָה וּזְכוּת עַל הֶאֱמוּנָה שֶׁהֶאֱמִין בּוֹ. וְאֵינִי מֵבִין מָה הַזְּכוּת הַזֹּאת, לָמָּה לֹא יַאֲמִין בֵּאלֹהֵי אֱמֶת, וְהוּא הֲנָבִיא בְּעַצְמוֹ, וְלֹא אִישׁ אֵל וִיכַזֵּב. וּמִי שֶׁהֶאֱמִין לִשְׁחֹט אֶת בְּנוֹ הַיָּחִיד הָאָהוּב, וְשָׁאַר הַנִּסְיוֹנוֹת אֵיךְ לֹא יַאֲמִין בִּכְשׁוֹרָה טוֹבָה.

וְהַנָּכוֹן בְּעֵינַי כִּי יֹאמַר שֶׁהֶאֱמִין בַּה', וְחָשַׁב כִּי בְּצִדְקוֹ שֶׁל הקב"ה יִתֵּן לוֹ זֶרַע עַל כָּל פָּנִים, לֹא בִּצְדָקַת אַבְרָהָם וּבִשְׁכָרוֹ, אַךְ עַל פִּי שֶׁאָמַר לוֹ "שְׂכָרְךָ הַרְבֵּה מְאֹד", וּמַעֲתָּה לֹא יֵרָא פֶּן יִגְרֹם הַחֵטְא. וְאַךְ עַל פִּי שֶׁבִּנְבוּאָה הָרִאשׁוֹנָה חָשַׁב שֶׁתִּהְיֶה עַל תְּנַאי כְּפִי שְׂכַר מַעֲשָׂיו, עַתָּה בֵּינוֹן שֶׁהֶחֱטִיחוּ שָׁלֹא יֵרָא מִן הַחֵטְא וְיִתֵּן לוֹ זֶרַע, הֶאֱמִין כִּי נָכוֹן הַדָּבָר מֵעִם הָאֱלֹהִים, אֱמֶת לֹא יָשׁוּב מִמֶּנָּה, כִּי צְדָקַת ה' הִיא וְאֵין לָהּ הֶפְסֵק, כְּעִנְיָן שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָהוּ מה כג) **'בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נָאַם ה' יָצָא מִפִּי צְדָקָה דָּבָר וְלֹא יָשׁוּב'. אוֹ יֹאמַר, כִּי אַבְרָהָם הֶאֱמִין שֶׁיִּהְיֶה לוֹ זֶרַע יוֹרֵשׁ עַל כָּל פָּנִים, וְהקב"ה עוֹד חָשַׁב לוֹ הַהֶחֱטָחָה הַזּוֹ שֶׁהֶחֱטִיחוּ צְדָקָה, כִּי בְּצִדְקַת ה' יֵעָשֶׂה כֵּן, כְּמוֹ 'אֱלֹהִים חָשְׁבָה לְטוֹבָה'** (לְהַלָּן נ כ). **וְכֵן 'וַתַּחְשֹׁב לוֹ לְצְדָקָה'** (תְּהִלִּים קו לא) **דְּפִנְחָס, שֶׁחָשַׁב לוֹ הַכְטָחָתוֹ זוֹ, שֶׁבָּטַח בַּשֵּׁם בְּמַעֲשֶׂה הַהוּא לְצְדָקָה לְדוֹר דּוֹר, כִּי לְעוֹלָם יִשְׁמֹר לוֹ הָאֵל בַּעֲבוּרָהּ צִדְקָתוֹ וְחַסְדּוֹ, כְּדֶרֶךְ לְעוֹלָם אָשְׁמֹר לוֹ חַסְדִּי'** (שָׁם פט כט)[3]:

מעשה חש"ב

א הנה נסיון הלזו הוא אחד מעשרה נסיונות שנתנסה אברהם אבינו בהם. ונחלקו רש"י ורבינו מה היה הנסיון. ושורש המחלוקת הוא דבקרא מצינו ב' ענינים. א. 'ויהי רעב בארץ'. ב. 'וירד אברם מצרימה לגור שם'. ומעתה יש לחקור מה היה הנסיון. עצם הרעב שלא יהרהר אחר מדותיו, או הירידה למצרים.

הנה ברש"י (ד"ה רעב בארץ) כתב "באותה הארץ לבדה, לנסותו אם יהרהר אחר דבריו של הקב"ה שאמר לו ללכת אל ארץ כנען. ועכשיו משיאו לצאת ממנה", ומשמע מדברי רש"י דהנסיון היה אם יתרעם שהוצרך לירד למצרים. אבל מדברי רבינו אינו משמע כן, אלא שהנסיון היה 'ויהי רעב בארץ'. דהרי כתב רבינו כי יציאתו מן הארץ מפני הרעב 'עון אשר חטא'. משמע שהיה לו רק עון בזה, אבל לא שהיתה עיקר הנסיון שנתנסה בו אברהם אבינו. אלא הנסיון היה 'ויהי רעב בארץ', ואברהם אבינו עמד בנסיון זו, במה שלא התרעם על הרעב שהביא הקב"ה כאשר בא לארץ ישראל. ומ"מ הירידה למצרים היה חטא בשגגה. מפני שהקב"ה לא ציוה עליו לירד למצרים. וע"כ היה לו לבטוח על הקב"ה ולא לירד למצרים.

ולפי"ז אפשר ליישב מה שהקשה הר"ן על דברי רבינו וז"ל "וכן מה שכתב [הרמב"ן] שחטא בצאתו מן הארץ מפני הרעב, איננו נכון אצלי, כי כבר נמנה זה מכלל הנסיונות, וידוע כי הש"ת צדיק יבחן. ומי שעמד בנסיונו לבד, ואיך ינסה אברהם אבינו בזה להכשילו חלילה".

אכן לפי הנתבאר בדברינו שיטת רבינו, שהנסיון הוא עצם הרעב, לא קשה קושיית הר"ן, שהרי אברהם אבינו עמד בנסיון זו לסבול הרעב ולא התרעם על זה. ונמצא דשפיר עמד בנסיון. ומה שירד למצרים אינו חלק מהנסיון כלל רק חטא אשר חטא.

ושוב ראיתי שכן כתב רבינו בהדיא בדרשת תורת ה' תמימה וז"ל "והנסיון השלישי, ויהי רעב. שהוצרך עוד לצאת ממקום מושבו, וסבל היזוק והרעב קודם צאתו". ומבואר בדבריו כי הנסיון היה הרעב.

ב פירוש, שעצם הגלות נגזר בברית בין הבתרים כמו שנאמר 'ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה', אבל הגזירה לא היתה שהשעבוד יהיה במצרים, רק מכיון שירד אברהם אבינו למצרים, נגזר שהגלות יהיה במצרים.

ואולי י"ל הטעם לפי מש"כ רבינו לקמן (פרק יב פסוק ו עה"כ 'ויעבר אברם בארץ), שכל מה שנזכר בפרשיות בענין אברהם יצחק ויעקב, היה פועל דמיוני בכל העתיד להעשות בזרעם. וזהו מ"ש חז"ל בקצרה 'מעשה אבות סימן לבנים'. ולפי"ז א"ש שעל ידי שירד אברהם אבינו למצרים עשה פועל דמיוני, לבניו שירדו למצרים, ויזכו להגאל משם.

ג **תמצית השיטות 'ויחשבה לו צדקה':**

דעת רש"י: שהקב"ה חשב לאברהם לצדקה על האמונה בה', מבלי לבקש אות על ההבטחה. והוקשה רבינו וכי זכות הוא לנביא ה' שיאמין בה', ומי שהאמין לשחוט את בנו היחיד האהוב, וכן עמד על שאר הנסיונות, איך לא יאמין בה' על הבשורה טובה.

דעת רבינו בפירוש ראשון: שאברהם החשיב את הבטחת ה' אליו לצדקה, שבצדקת ה' יתן לו זרעו, ולא בזכותו, וחשב כן אע"פ שאמר לו הקב"ה "שכרך הרבה מאד". ולכן שוב לא נתייירא שמא יגרום החטא שלא תתקיים ההבטחה, מכיון שהבטחה זו היה בתורת צדקה. וצדקת ה' אין לה הפסק. וכ"כ רבינו בדרשת תורת ה' תמימה "והפירוש הנכון שהאמין בו וחשבה אברהם צדקה מאלקיו, ולא חשב כי מעשיו גורמים. כי למה לא יאמין, ולמה תחשב לו לצדקה".

דעת רבינו בפירוש השני: שהקב"ה חשב לאברהם לצדקה שהאמין שיזכה לבן יורש, והכוונה שכח של הצדקה לדור ודור, ואינה בטלה לעולם. [לפירוש שני הרי הוא כמו פירוש רש"י שהקב"ה חשב לאברהם לצדקה, אך לא מטעמו על עצם האמונה. רק כדי שיהיה קיים לדור דור].

פּנינת יקרת
מאַמר פּקיף ויסודי להרחיב הידיעות בענינא דיומא ופרשת השבוע

שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל זְכוּרְךָ אֶת פְּנֵי הָאָדֹן ה׳

מאן פני האדון ה׳ דא רבי שמעון בר יוחאי

(זוה"ק פ׳ בא ח"ב ל"ח)

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

לרגל מסע הקודש של כ"ק רבינו הגה"ק שליט"א לעלות ולבקר בקרב קהלתינו הק' ומוסדותי' בארה"ק ת"ו, המיועד להיות בשעה טובה בפ' תולדות הבעל"ט, וגולת הכותרת של הנסיעה הוא השבת קודש של דביקות והשפעות, אור מופלא רום מעלה, באתרא קדישא מירון על יד ציון המציינת קודש הקדשים של התנא אלוקי רבי שמעון בר יוחאי, אמרתי להמשיך מעניני דיומא מגדולתו וקדושתו של התנא אלוקי רשב"י ובדברי תורתו.

הנה, בזוהר הק' (פרשת בא, ח"ב ל"ח.) על הפסוק יראה כל זכורך את פני האדון ה', מאן פני האדון ה' דא רבי שמעון בר יוחאי, והגה"ק רבי יעקב מעמדין ז"ל בספרו 'מטפחת ספרים' (פ"ד ד"ה ידוע שאמירת) תמה ע"ז דהוא לכאורה ח"ו חירוף וגידוף כלפי מעלה, וחלילה להעלות על הדעת שיצאו דברים הללו מפי רשב"י, לכן כתב ליישב כי מלת 'את' שבפסוק חסירה שם, וצ"ל מאן 'את' פני האדון ה' וכו', והוא על דרך שדרשו רז"ל (פסחים כב.) על הא דכתיב את ד' אלקיך תירא לרבות תלמידי חכמים, עכ"ד. עי"ש.

[אגב ידוע דספר 'בן יוחאי' לר' משה קוניץ הוא מענה לספר מטפחת ספרים, אולם ידוע מה שמובא בהגהות 'שארית ציון' על ספר 'שם הגדולים' מערכת ספרים אות ז', ששמע מפי הגה"ק ר' שמעון סופר ז"ל אבד"ק קראקא, ששמע מפי אביו הגדול מרן החתם סופר ז"ל, שאמר שהוא אחד מן הדברים המהופכים שראה בעולם, כי באמת היה יותר ראוי שספר המטפחת יצא מתחת ידי הרב ר' משה קוניץ וספר בן יוחאי יצא מתחת ידי הגאון יעב"ץ עי"ש, ויש להאריך בזה ואכ"מ ועוד חזון למועד].

ובספה"ק 'זהרי חמה' [להרה"ק ר' אברהם אזולאי זצ"ל], וע"ע כזה בדמשק אליעזר להרה"ק ר' אליעזר מקאמרנא ז"ל ועוד, ביאורו את דברי הזוה"ק כפשוטו: דע"י צדיקים מקשטת ומתקנת השכינה את פניה לגבי קודשא בריך הוא (וזהו יחוד קודשא בריך הוא ושכינתי' ואכ"מ להאריך בזה, ועוד חזון למועד), וציינו לדברי הזוה"ק (תרומה, דף קס"ג:) וזל"ק: "ר' יוסי ור' יהודה ור' חייא הוי אזלי באורחא, פגע בהו רבי אלעזר, עד דחמי לי', נחתו מן חמרי כלהו, אמר ר' אלעזר: ודאי אנפי שכינתא חמינא, דהא כד חמי בר נש צדיקיא או זכאין די בדרא ואערא בהו, ודאי אינון אנפי שכינתא, ואמאי אקרון אנפי שכינתא, בגין דשכינתא אסתתרת בגווייהו, איהו בסתימו ואינון באתגליא, בגין דשכינתא אינון דקריבין לה אקרון פנים דילה, ומאן אינון אינון דאיהי אתתקנת בהדייהו לאתחזאה לגבי מלכא עלאה, והואיל ואתון הכא, ודאי שכינתא אתתקנת עליכו", [ר' יוסי ור' יהודה ור' חייא הלכו בדרך ופגשו את ר' אלעזר, כשראו אותו ירדו כולם מן החמורים, אמר ר' אלעזר: אני רואה את פני השכינה! שהרי כאשר אדם רואה איש צדיק או את צדיקי הדור ונפגש איתם, הם הם פני השכינה, ומדוע נקראים 'פני שכינה'? מפני שהשכינה מסתתרת בתוכם, בגילוי, נראים פניהם, אבל בסתר הפנים נמצאת השכינה, שכן אלו שמתקרבים אל השכינה נקראים פניה, והינה אתם כאן, ובוודאי שכינה שוכנת עליכם ואתם הפנים שלה] עי"ש.

והגה"ק הרמ"ק ז"ל פירש דהכוונה דשכינה שעמו, והרח"ו זלה"ה פירש מאן פני האדון וגו' זה יובן במה שידעת כי הצדיקים נקראים פני שכינה, כי השכינה מתראה על ידם, וכנזכר בזוהר פר' בראשית (דף ז' ע"ב) כי קרא רשב"י לר' אלעזר ולר' אבא פניאל, וכן קרא עתה את רשב"י פני האדון ה', עי"ש.

והרה"ק מקאמרנא ז"ל כתבו בספרו 'זוהר חי', וזל"ק: "מאן פני האדון ה' דא רשב"י כי צדיקיא הם אנפי שכינתא,

והוא מלא בכל הש"ס המקבל פני רבו מקבל פני שכינה, ורשב"י הוא הפנים של הארץ ה' שהוא השכינה וזה פשוט, ולא ידענא קול רעש שהרעיש בכאן הצדיק גאון עולם, ואיזה חירוף וגידוף מצא בדבר שהש"ס בבלי וירושלמי מלא שהמקבל פני זקן כאלו מקבל פני השכינה ניזול ונקבל אנפי שכינתא", עי"ש.

ובספה"ק 'רביד הזהב' פ' יתרו כתב וזל"ק: "עפ"י מה דאיתא בזוה"ק (ח"ג ש"ז השמטות) על הפסוק ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים ברא אותו, כי כל איש ישראל נברא בצלם אלקים על פניו, אבל הרשעים מחליפים את נפשם ובמקום צלם אלקים בא להם צלם אלהים אחרים רח"ל, עיי"ש, דהיינו דאיש ההולך בדרך ה' אזי יגבה לבו בדרכי ה' והוא במעלה יותר ממלאכי השרת, כדאיתא בגמרא סנהדרין (צג.) גדולים צדיקים יותר ממלאכי השרת, וזה בא מחמת שהוא דבוק בחי החיים ורם על כל רמים, אבל אם ח"ו נוהג שלא בדרך התורה ועובר ח"ו על איזה עבירה אזי מפריד את עצמו מן השורש שלו והוא נמוך מכל אפילו מחיות ובהמות, כדאיתא בזוה"ק (ח"א ע"א) על הפסוק מוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ, כי כשהחיות רואים צלם אלקים עליו אזי יראים ממנו ואם לאו אינם יראים ממנו, וזה כוונת פירש הכתוב בעשרת הדברות לא יהיה לך אלהים אחרים על פני כלומר על פנים שלי, שהפנים של האדם הוא הפנים של הקב"ה כביכול והתורה הקדושה מבקשת ושואלת מבני ישראל שלא תגרום במעשיך שיהיה ח"ו אלהים אחרים על פני.

ומה תקנתו של מי שפגם בצלמו, שידבק את עצמו בצדיק הדור, דידוע כי הצדיק הוא בחינת צלם אלקים של הדור ומי שהוא דבוק בצדיקי הדור מקבל אף הוא צלם אלקים, וא"כ חבריא קדישא של רבי שמעון בן יוחאי שיבחו את רשב"י שיש עליו צלם אלקים ויש לו פנים כביכול של השי"ת, וזהו כוונת הזוה"ק מאן פני האדון ה' דא רשב"י, כלומר רשב"י יש לו פנים של האדון ה' דהיינו צלם אלקים של הדור, כמו הבן שיש לו קלסתר פנים של אביו ואנחנו נקראים בנים למקום", עי"ש.

ובספה"ק מציינים בזה דכיון דפסוק זה מיירי בעליית ישראל לרגל ג' פעמים בשנה, **נראה מזה דעלייה לציון רשב"י במירון נמי חשוב כעלי' לרגל**, וכבר אמרו בירושלמי (עירובין פ"ה ה"א) דקבלת פני רבו כקבלת פני שכינה, דכ' והי' כל מבקש ה', **ורשב"י הוא בבחינה מיוחדת רבו של כלל ישראל מכיון שגילה לישראל חלק תורה חדש**.

[אגב הגה"ק ממונקאטש ז"ל בספרו 'חמשה מאמרות' (מאמר סמוכים לעד) פירש דברי הזוה"ק הנ"ל באופן מחודש וז"ל: "דלהכי מרבינן "כל" זכורך דגם ת"ח שתורתן אומנתן שיבטלו ויעלו ברגל, וא"כ יש לרמוז בזוה"ק יראה כל זכורך וגו' דא רשב"י, דהכונה דגם רשב"י שתורתן אומנתן מבטלין תורתן לעלות ברגל ג' פעמים בשנה וכו' עי"ש דמסיק דלא מצינו דרש זה בחז"ל", עי"ש.]

ואגב בספה"ק 'פנים יפות' פרשת ראה כתב דמדכ' 'את' פני ה' אלקיך למידין מזה מאי דאיתא בגמ' (ר"ה טז:) חייב אדם לקבל פני רבו ברגל, כענין שאמרו במס' פסחים (כב:) את ה' אלהיך תירא לרבות תלמידי חכמים, והכא למידין מאת דגם לת"ח מחיובים להקביל פניו", עי"ש. ופלא דלא ציין לדברי זוה"ק הנ"ל, אולם העיר שם דהא גם בר"ה ויו"כ צריכין לקבל פני רבו, עי"ש. וע"ע בחי' חתם סופר על ר"ה שם דכ' כן מדנפשי' עי"ש מה שכ' בזה באריכות.

ובספה"ק 'תפארת שלמה' (שער ק"ש) כתב לבאר זה, וז"ל: "לדעת גודל מעלת דיבוק חכמים והתחברות אל הצדיקים אשר בקבלת פניהם יכול האדם להיות זוכה ליראת שמים, כמו שכתוב אצל משה רבינו ע"ה ויירא מגשת אליו, פי' ע"י שהיו נגשי' לפניו לראות תמונתו באו לידי יראת שמים, וזה הי' ענין עליית הרגל דכתי' יראה כל זכורך, ואי' בגמ' כדרך שבא לראות כך בא ליראות, יראה יראה, וזה דאי' בזוה"ק יראה כל זכורך אל פני האדון כו' זה רשב"י, לרמז **כי קבלת פני הרב הוא ג"כ ענין מעלת עליית הרגל לבא לידי יראת שמים**", עי"ש.

וכ"כ שם במאמרי שמיני עצרת, וז"ל: "אי' בזוה"ק את פני האדון זה רבי שמעון בן יוחאי, הענין בזה עפ"י מ"ש שמצות עלית הרגל הי' כדי להעלות התורה והמצות שנעשו בלא דחילו ורחימו ולא פרחו לעילא ונשארו למטה בבחי' הרגלים בלי תיקון כראוי, וע"י עליית הרגל הי' תועלת להם להעלותם למעלה שיהיו בבחי' זכרות להשפיע למטה כל טוב לבנ"י, וז"ש בשלש פעמי רגלינו בחי' רגלים שנשארו למטה וכו' (עי"ש שהאריך בביאור הענין), זה דאי' בזוה"ק את פני האדון זה רשב"י, כי גם ע"י ההתקשרות לצדיק הדור יכול ג"כ להיות עלי' לכל התו"מ שלא נעשו בדחילו ורחימו ולא פרחו לעילא, וע"י ההתחברות עמו יעלה אותם למעלה וכו'", עי"ש. וכ"כ בהרבה מקומות.

ומבואר דזה שייך נמי לשאר צדיקים ויש להאריך בזה ועוד חזון למועד, אולם מבואר בספה"ק דרבי שמעון בן יוחאי יש בו מעלה גבוה לגבי זה, **ואף לאחר הסתלקותו אם עולין למקום ציונו יש בזה בחינה לראות פני ה'**, ועי' בספר 'אור תורה' להצמח צדק (פ' משפטים) דביאר דברי הזוה"ק דפני האדון הוא רשב"י, דרשב"י הי' נשמה דאצילות", עי"ש.

וצדיקים המליצו ע"ז דמבואר בגמ' מס' חגיגה (ב.) כדרך שבא לראות כך באה להראות (עי"ש ברש"י ותוס'), **דכיון דרשב"י יש חיוב לראות, גם עליו להראות, להשפיע חסדים ברוחניות ובגשמיות לבני ישראל הבאים לבקר בהיכלו**.

חוקים להורותם

הלכות ודינים, מפסקי הראשונים והאחרונים, עם תוספת ביאורים וטעמים שונים

נו"נ ע"י הרב הגאון דומ"ץ דקהילתינו שליט"א

שבת מירון (א)

הלכות הנוגעים למעשה בשב"ק פר' תולדות הבעל"ט באתרא קדישא מירון

ריבור חול בשבת • טלטול במירון • הליכה מחוץ לתחום במירון • מניעה מטלטול מוקצה

ודבר דבר

ריבור חול בשבת

[שיר כנר נשמתות אלו]

אין לומר לחבירו "אני נוסע לאחר שבת למקום פלוני", ואין לשאול את חבירו "אם הוא נוסע למקום פלוני שברצונו לנסוע אתו", ואין לדבר בשום ענין שמועיל לצורך נסיעה, ומותר לומר למקום פלוני אני הולך למחר.

שו"ע (סי' ש"ז סע' א' – ח') דדרשי' "ודבר דבר" שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול, ובפרט דיבור בכדי לסדר נסיעה לאחר השבת דיש בהו משום איסור "ממצוא חפציך", אבל לומר "אני הולך" אין זה דיבור חול, ומותר אפילו כשבדעתו לנסוע, וזהו בענין שיכול גם לילך ברגליו.

הוצאה בשבת

עירוב במירון

במירון מסודר כל השנה [ע"י ועד העירוב של הבד"ץ העדה"ח] **עירוב לצורך טלטול חפיצים בשבת, העירוב מקיף את כל הישוב.**

וכן שטח הציון הק' ומאחורי הציון ומהצדדים מוקף בעירוב [והמטלטלים שם צריכים ליזהר להבחין עד היכן מוקף בעירוב].

אחורי הציון במורד ההר [מאחורי שטח תוא"י] **וכן הדרך לציון שמאי הזקן הם מחוץ לעירוב.**

למעלה ליד בית החיים [מעל ציון רבי יוחנן הסנדלר], **הם מחוץ לעירוב, באמצע הדרך קיימת צורת הפתח, ויש ליזהר שלא להוציא מעבר לצורת הפתח.**

כביש הראשי לפני הכניסה למירון לצד שמאל מוקף בעירוב עד ישוב בר יוחאי ואור הגנוז, ישובים אלו גם נכללים בתוך העירוב, ובכביש לצד ימין יש להבחין המקום שנפסק העירוב, השטחים אחורי הכביש הראשי ובכל שטח החניון הגדול של הבאסעס בל"ג בעומר, אינו מוקף בעירוב.

העירוב בתוך הישוב הוא עירוב מיוחד לישוב, והעירוב מחוץ לישוב לאורך הכביש הראשי שמגיע עד בר יוחאי ואור הגנוז, הוא עירוב כללי, ויש מחמירין לעצמם שלא לטלטל מחוץ לישוב מהכניסה למירון לאורך הכביש מחמת חשש רה"ר.

עירוב בשטח שולה"ט והסעודות

בשטח שיוקם בס"ד אוהלים לצורך הטיש וסעודות השבת [מתחם 89], **במשך השנה אין מסודר שם עירוב, ואי"ה יסודר שם עירוב ע"י ועד העירוב של העד"ח במיוחד לצורך שבת זו, ויוכלו לעבור לשם על גשר שיותקן במיוחד לשבת דרך אחד משבילי הכפר** [מול שטח זה, וכל תוספת יפורסם בנפרד].

העירוב בשטח זה, וכן מעבר ההליכה לשטח זה דרך הגשר, הוא מהודר אף להמחמירים שהבאנו למעלה.

עירוב עד בר יוחאי

יש שביל מיוחד משטח הטיש והסעודת לעבר ישוב בר יוחאי, והוא אינו מוקף בעירוב, ואין לטלטל רק כשהולכים לבר יוחאי דרך הכביש הראשי [אם יתוקן עירוב לצורך זה, יפורסם בנפרד].

תחום שבת

יציאה מחוץ לתחום

מחוץ לגבולות העירוב [שהובא למעלה] **שמותר הליכה בלא טלטול חפיצים, אולם אסור ללכת שם יותר מתחום שבת, אפילו כשאינו מטלטל חפיצים, וכל הליכה ערך של 12 מינוט נחשב חוץ לתחום.**

דבכל המקום שיש שם עירוב לצורך הוצאה, אין שם איסור תחומין דנחשב תוך העיר, ורק ממקום שאין שם עירוב, מתחילים ליחשב כחוץ לעיר, ומשם ואילך אסור ללכת יותר מאלפיים אמה שהוא תחום שבת, הליכה כ - 12 מינוט הוא ערך של הליכה אלפיים אמה, תלוי אם הולכים כרגיל ואם הולכים לאט או עולים על הר הוא יותר זמן.

זהירות מהליכה חוץ לתחום

מטיילים שיוצאים מחוץ לעירוב [כגון לציון שמאי והלאה, או בכביש הראשי לצד ימין], **אף שאינם מטלטלים חפיצים, עדיין יש להם ליזהר שלא להרבות בהליכה בענין חשש חוץ לתחום.**

ומי שצריך ללכת הרבה בשבת לצורך, יוכל להניח עירוב תחומין או לשבות בער"ש בסוף התחום בכדי שיוכל לילך בשבת, ולמעשה צריך לברר פרטי הדינים בענין עשיית עירוב תחומין.

הליכה לישוב בר יוחאי

לצורך ההליכה לישוב בר יוחאי ואור הגנוז נעשית "עירוב תחומין" מיוחד, על ידי ארגון "ערבתם" ומותר לילך לשם, בין דרך הכביש הראשי [אף להמהדרין שלא לטלטל], **וכן מותר לילך** [בלא טלטול] **דרך השביל משטח הטיש והסעודות לישובים אלו.**

מניעה מטלטול מוקצה

חפצי מוקצה

מעות, כרטיס אשראי [קרעדיט קארט], **מפתח אויט"א** [קאר], **פאספאר"ט** [דרכון], **טיקעט** [כרטיס נסיעה], **פלאפון, נחשבים מוקצה, ונכון להניחם מערב שבת במקום מיוחד שלא יבוא לידי טלטולם בשבת.**

יש מהם שמוקצים לגמרי ואין לטלטלם כלל, ויש שנחשבים כלי שמלאכתו לאיסור ומותר לטלטלם לצורך השתמשות בהם בהיתר או לצורך המקום שהם מונחים שם, ועכ"ז לכתחילה ראוי שלא לבוא לידי כך, עפ"י דברי המשנ"ב (סי' ש"ח סק"ב) דאם יש אפשרות להשתמש בהיתר עדיף טפי, וממילא נכון מער"ש להשתדל שלא יצטרך לטלטלם בשבת.

זהירות ב"מוקצה" בתוך הרענצל

מהנכון להכין מער"ש את חפציו שצריך לשבת שלא יהיו מעליהם חפצי מוקצה, בכדי שיוכל להשתמש בשופי בחפציו בשבת.

דחפצי מוקצה המונחים מעל ההיתר, אם הניחם שם בכוונה שיהיו בשבת, אסור לטלטל ההיתר שנעשית בסיס, ואף במוקצה שהוא רק כלי שמלאכתו לאיסור כמו פלאפון שמותר לצורך מקומו, לכתחילה ראוי שלא יצטרך לטלטל האיסור, ואם האיסור יותר מההיתר המונח במזוודה, אסור לטלטלה לגמרי.

זהירות מ"מוקצה" במכסה הרענצל

אם ברצונו להשתמש בשבת בחפציו המונחים ברענצל, ויצטרך לפותחה ולסוגרה, ישתדל שבמכסה שעליו לא יהיו חפצי מוקצה.

דאם יש שם מוקצה שאסורים לגמרי כגון מעות, אם הניחם בכוונה שיהיו שם בשבת, אזי אסור לפתוח כלל המכסה של המזוודה דנעשית בסיס לאיסור, ואפילו אם יש שם גם חפצי היתר, אם ההיתר אינו שוה יותר מהאיסור אסור לפותחו, ואם ההיתר שוה יותר אזי יהא צריך לנער המוקצה כשאפשר בכך.

המשך הלכות בשבוע הבעל"ט נס"ד

דיני קריאת שנים מקרא ואחד תרגום

חיוב קריאת שמו"ת

א] יש חיוב על כל אחד לקרות לעצמו בכל שבוע פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום [א] וחובה גמורה הוא על כל אחד [ב] וצריך ליזהר במצוה זו מאוד [ג].

חיוב זה הוא מלבד החיוב של קריאת התורה

ב] חיוב זה לקרוא את הפרשה שמו"ת ולהשלים את התורה בכל שנה הוא חיוב נוסף להחיוב של קריאת התורה בציבור בכל שבת לכן גם מי ששמע את הפרשה בקריאת התורה חייב לקרות שמו"ת [ד].

מי תיקן חיוב זה

ג] חיוב זה הוא תקנת חכמים ואינו מתקנת משה רבינו שתיקן לקרות בתורה בשבת ובשני וחמישי [ה] ויש מי שכתב דחיוב קריאת שמו"ת הוא תקנת משה רבינו [ו].

גם תלמידי חכמים אין פטורים מחיוב זה

ד] אפילו תלמיד חכם שתורתו אומנותו ונפשו חשקה בתורה ובתורתו יהגה יומם ולילה והוא חכם גדול שזוכר כל

ביאורים והוספות

(א) גמרא ברכות (ח' ע"א) לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור שנים מקרא ואחד תרגום ונפסק בשו"ע או"ח (סי' רפ"ה ס"א) ובלבוש נתן סימן לדבר "ואלה שמות" ר"ת "וחייב אדם לקרות הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום".

(ב) בגמ' לא כתוב לשון חובה אלא לעולם "ישלים" אדם פרשיותיו ובאמת ברי"ף וברא"ש לא נזכר לשון חיוב אבל ברמב"ם ובשו"ע כתוב "חייב לקרות לעצמו בכל שבוע פרשת אותו השבוע שנים מקרא ואחד תרגום" ובשו"ת שבט הלוי (ח"ח סימן מ"ו) כתב שמצוה דרבנן היא והוא חיוב גמור והרמב"ם שינה מלשון הגמ' שלא תאמר שהוא רק הנהגה טובה בלבד ולכן כתב "חייב".

(ג) טור ס"א ובמחזיק ברכה (רפ"ה א') יסוד ושורש העבודה ח"א שער ח' פ"א.

(ד) כ"כ בשו"ע סי' (רפ"ה ס"א) ומקורו ברמב"ם (פי"ג הלכות תפלה הכ"ה) "אע"פ שאדם שומע כל התורה כולה בכל שבת בציבור חייב לקרות לעצמו בכל שבוע ושבוע סדר של אותה שבת שנים מקרא ואחד תרגום" וכן מבואר בדברי ספר החינוך בהקדמה "ואחת מן המצוות והיא עיקר יסוד שכולן נשענות עליו היא מצות לימוד התורה וכו' ועל כן קבעו לנו חז"ל לקרות חלק אחד מספר התורה במקום קיבוץ העם שהוא בית הכנסת לעורר לב האדם על דברי התורה והמצוות בכל שבוע ושבוע עד שיגמרו הספר ועוד חייבונו חז"ל לקרותו כל אחד מישראל בביתו בכל שבוע ושבוע עיי"ש.

(ה) כ"כ המאירי בפ"ק דברכות "תיקנו חכמים שיהא אדם משלים פרשיותיו" וכ"כ הלבוש "חייבו חז"ל על כל אדם מישראל שישלים הפרשה בכל שבוע.

(ו) כ"כ הערוך השולחן (סי' רפ"ה ס"ד)) "ולא נודע לנו טעמו של דבר ובוודאי בשעה שתיקן משה רבינו לקרות בתורה תיקן גם כן תקנה זו שכל אחד יקרא שנים מקרא ואחד תרגום" ועי' בפירוש הרוקח על התורה בפרשת דברים דכתיב "אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל" "ויהי בארבעים שנה בעשתי עשר חדש דבר משה אל בני ישראל" "בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה באר את התורה הזאת" הרי שנכתב ג' פעמים "דיבר משה" וכ' הרוקח שתיקן חיוב שנים מקרא ולכן כתוב ב' פעמים דבר משה ואחד "הואיל משה באר" הוא תרגום שמבאר הפסוק ומבואר שגם לדעת הרוקח תקנה זו נתקנה על ידי משה רבינו.

פסוקי התורה ופירושיה בעל פה לפשע יחשב לו אם לא יעבור על המקרא שמו"ת בכל שבוע [ז].

מי שאינו נזהר לקיים חיוב זה נקרא עבריין

ה] מי שלא קורא הפרשה שמו"ת נקרא עבריין [ח].

יש לדון אם כופין על מצוה זו

ו] אף שחיוב קריאת שמו"ת הוא חיוב גמור מדרבנן יש להסתפק אם בית דין כופין על מצוה זו כשם שכופין על כל מצות עשה [ט].

נשים פטורות

ז] נשים פטורות מחיוב של קריאת שנים מקרא ואחד תרגום [י].

ביאורים והוספות

(ז) בשו"ת הגאונים (סימן ז') כתב בשם רב מתתיה גאון "וששאלתם תלמיד חכם שרוצה לשנות תלמודו ואינו רוצה להסדיר פרשיותיו עם הציבור האם רשאי לעשות כן, תשובה: כך אמרו חכמים שאף על פי שהוא חושק בתלמודו אל יפשע להשלים פרשיותיו עם הציבור" וכן הוא בספר העיתים (עמוד רנ"ג רס"ז) ובאוצר הגאונים ברכות (ס' ל"ג עמוד כ') ותשובת הר"י מקורביל (הובא דבריו בבירור הלכה) ובשו"ת תשובות והנהגות (ח"א סי' תקמ"ו) שכתב "ושמעתי שכבר צווח ע"ז מרן הגרי"ז ששומעים רק קריאת התורה של פרשת השבוע ולא מדקדקים לקיים תקנת חז"ל לקרוא שמו"ת וראוי להזהיר על כך ולא לזלזל ח"ו בתקנת רבותינו עייי"ש, ובשו"ת אגרות משה (ח"ה או"ח סי' י"ז) כתב שהחיוב לקרות שמו"ת נתרשל מאוד אף אצל בני תורה ופשוט וברור כמו שלא נפטר שום אדם מכל מצוה דרבנן בטענה שעוסק בתורה כמו כן לא נפטרו ממצוה זו ואדרבה אף מי שתורתו אומנותו כרשב"י וחביריו שהיו פטורים מתפלה דרבנן היו חייבים בקריאת הפרשה שמו"ת עייי"ש.

(ח) עי' בתשובות והנהגות (ח"ו סימן ע"ח) שכתב שידועים דברי רבינו הגר"א דכל מקום שכתוב לשון "חייב" צריך לטרוח ולהתאמץ בכל יכולתו לקיימו עד שיגיע למצב של פיקוח נפש עייי"ש. ובתשובה להגר"י ליברמן בעל משנת יוסף כתב דכיון דהרמב"ם והשו"ע כתבו "חייב" להשלים פרשיותיו זאת אומרת שאין זו רק הנהגה טובה אלא חיוב דרבנן והעובר על חיובי דרבנן בוודאי עבריין הוא כמו למ"ד תפלה דרבנן אם אינו מתפלל הוא עבריין ועי' באורחות יושר להגרח"ק (ערך ליצנות) שכתב בשם הגר"א דכל מה שנפסק בשו"ע יש חיוב גמור על כל אחד לקיימו ומי שאינו מקיימו נקרא עבריין (שבת מ' ע"א) ואם מזלזל בזה תמיד ואינו חש לקיימו הוא בכלל מה שאמרו באבות דרבי נתן (פכ"ז) כל האומר אין הלכה זו אין לו חלק לעוה"ב ונקרא מומר לדבר אחד רח"ל ועייי"ש שהוכיח בפשיטות מדברי רבינו יונה דכל שאין מוכן לקבל עליו אפילו מצוה אחת או הלכה אחת הרי הוא בכלל כופר בכל התורה כולה שאין מאמין שהקב"ה צוה הלכה זו וזו וזה מבואר בבכורות (ל' ע"ב) לענין גר שאין רוצה לקבל עליו אפילו דקדוק מדקדוקי סופרים אין מקבלין אותו עייי"ש.

(ט) בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סימן מ"ו) מסתפק בזה, דנחלקו הראשונים אם כופין על מצוות דרבנן שדעת רש"י (כתובות ד"א ע"ב ד"ה מצוה) שאין בי"ד כופין רק על מצוות דאורייתא ובתוס' (שם פ"ז ע"ד ד"ה פריעת) חולקים על רש"י וס"ל דכופין אף במצוות דרבנן ובפמ"ג או"ח (סי' תרפ"ז א"א סק"ב) דן אם כופין על קריאת המגילה וספיקתו לכאורה תלוי אם כופין על מ"ע דרבנן אלא דיש לדון דמצוה זו חשובה כמצות עשה שמתן שכרה בצדה דקיי"ל שאין בית דין כופין עליה והרי אמרו חז"ל שכל המשלים פרשיותיו עם הציבור מאריכין לו ימיו ושנותיו אמנם י"ל דקריאת שמו"ת אינה מצוה בפני עצמה אלא חשובה ענף מחיוב מצות תלמוד תורה והרי נפסק ברמ"א ביו"ד (רמ"ה ס"ד) שכופין את האב לשכור את בנו מלמד ובספר נחלת צבי לבעל הפתחי תשובה דן בזה מדוע כופין על מצות תלמוד תורה הרי מתן שכרה בצדה דכתיב "ולמדתם אותם את בניכם וגו' למען ירבו ימיכם" ומסקנת דבריו דמתן שכרה בצדה נחשב רק כאשר מתן השכר מפורש סמוך לציווי על המצוה ובאה התורה להורות שזה הוא מתן שכרה ואם לא יעשה המצוה לא יקבל שכר על זה אבל אין לכופו על העשייה אבל במצות ת"ת שהפסיק הכתוב במצות מזוזה "וכתבתם על מזוזות ביתך" ורק אחר זה נכתב למען ירבו שוב אינו נחשב למתן שכרה בצדה ולכן יש להסתפק על מצות קריאת שמו"ת שהוא ענף של תלמוד תורה וחיוב דרבנן בפני עצמו ויש בו אריכות ימים אם בית דין כופין על זה.

(י) דקריאת שמו"ת הוא בכלל לימוד תורה ונשים פטורות מתלמוד תורה, עי' משנה הלכות (ח"ו סימן ס') ובשמירת שבת כהלכתה (ח"ב פמ"ב סעי' ס').

לקראת המסע הקודש של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א לארצינו הק', ובפרט להשבת קודש 'שבת תולדות - שבת מירון'
נמשיך אי"ה בשבועות הבאות לתאר המסעות של מרן רביה"ק בעל ברך משה זי"ע לאת"ק מירון יע"א

שנת תשכ"ג לפ"ק

תחי' מטעמים אמיתיים וטענות חזקות, בעת הסכימה ג"כ, ולפני שני שבועות נתתי בקשה אחר הפאספארט אשר קיבלתיו היום...".

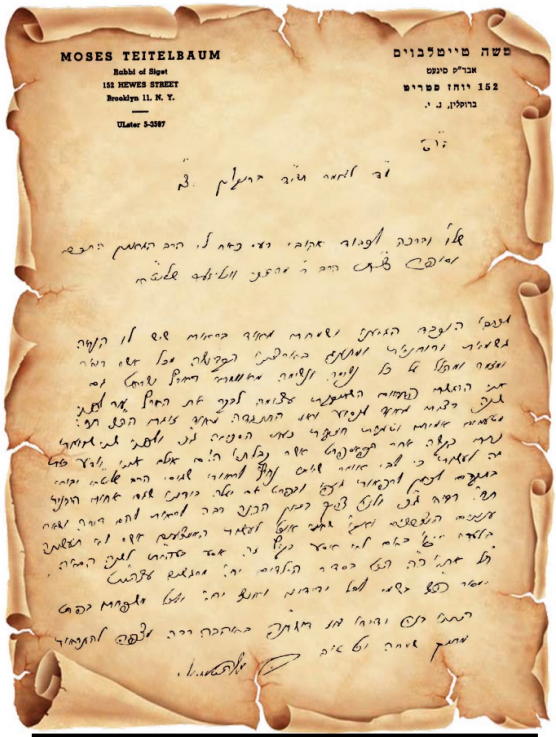
מתי יבוא לידי

מרן רביה"ק זכה בפעם הראשונה בחודש אייר שנת תשכ"ג לנסוע מהתם להכא לארץ הקודש ולחונן את עפרה.

כל ימיו היה לו לרבינו ז"ל השתוקקות עצומה לנסוע לארה"ק ולהשתטח על קברות הצדיקים אשר בארץ המה, והי' מצפה בכל עת מתי יבוא לידי ואקיימנה.

על גודל ההשתוקקות והכיסופין לעלות לארה"ק נוכל לראות ממכתב קודש אשר שלח רבינו ז"ל לידידו הרה"ג ר' מרדכי ווילינגער ז"ל בשנת תשי"ד, כמה שנים אחרי שהגיע לארה"ב, בזה"ל:

"גם אני הרגשתי פעמים השתוקקות עצומה לבקר את הארץ, עוד לפני שנה רציתי מאוד לנסוע ואז התבגדה מאוד זוגתי הה"צ

MOSES TEITELBAUM
Rabbi of Siget
152 HEWES STREET
Brooklyn 11, N. Y.
ULster 5-3587

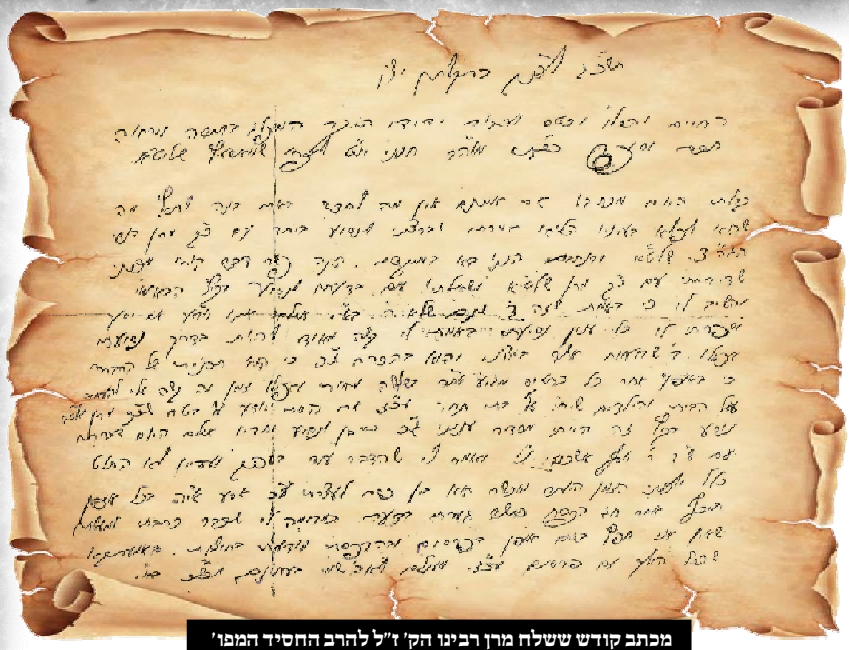
משה טייטלבוים
אבד"ק סיגעט
152 יוחז סטריט
ברוקלין, נ. י.

מכתבו של מרן רבינו ז"ל להרה"ג ר' מרדכי ווילינגער ז"ל בו הוא מביע את השתוקקותו הגדולה לנסוע לארה"ק

כפי הנראה היה לרבינו ז"ל כמה הזדמנויות שונות שבהם נפשו איותה לנסוע לארה"ק, אך בסוף לא אסתייעא מילתא מפני טירדות רבות שהי' לו בעניני הכלל והפרט, ולכן לא מצא לו זמן ראוי להנסיעה המיוחלת.

במיוחד רצה רבינו להשתתף בהנסיעה יחד עם מרן דודו רביה"ק בעל דברי יואל ז"ל אשר הבטיח להנהלת העדה החרדית אשר בוא יבוא אחת לארבעה שנים לארה"ק לחזק את היהדות החרדית הנאמנה באר"י, ולפי החשבון היה דודו מרן רבינו ז"ל צריך לנסוע בשנת תשכ"ג לארה"ק

אחרי שהביקור האחרון הי' בשנת תשי"ט, ובהיות שכל השנים התרחק מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל מכל ענין של כבוד ופרסום וכל מאוויו ורצונו הי' לעלות ולפקוד את המקומות הק' בארה"ק, על כן התכונן מרן ז"ל להצטרף בנסיעה ההוא להתלוות יחד עם דודו מרן רבינו ז"ל ולא להופיע בזכות עצמו.

מכתב קודש ששלח מרן רבינו הק' ז"ל להרב החסיד המפו' ר' חנני' יו"ט ליפא שווארטץ ז"ל אודות הנסיעה לארה"ק

בצילא דבר יוחאי

במיוחד הי' לו לרבינו תשוקה עזה להיות בל"ג בעומר במירון על ציון המצויינת של התנא האלוקי רשב"י זי"ע, וזאת היתה א' מהסיבות אשר תיכנן רבינו נסיעה זו להימים שבין פסח לשבועות.

מן הראוי לציין אשר לא כימינו אלה ימים הראשונים, כי בימים ההם עדיין לא היה עדיין רוח של פראפעגאנדע והתעוררות לנסוע למירון כמו היום, ועכ"ז הרגיש רבינו קשר פנימי אשר משך אותו לעלות ולפקוד את ציון קדשו של התנא האלקי רשב"י ביומא דהילולא דילי' ל"ג בעומר, ואבן תשוקה זו זכה ב' פעמים להוציא מן הכח אל הפועל במשך שנות חייו.

במשך כל השנים לאחמ"כ כאשר דיבר רבינו לקהל עדת צאן מרעיתו ביום ל"ג בעומר היה דרכו בקודש להעלות על נס גודל ההתעוררות אשר שורר בהיכל ציון הקודש באת"ק מירון, והיה מדבר מזה בגעגועים אין קץ בהשתוקקות ובביסופין.

בשנת תשנ"ד אחרי פסח כאשר הגה"ק רבי משה ארי' פריינד זצ"ל גאב"ד ירושת"ו שהה בארה"ב, והתכונן לחזור לארה"ק, ועל אם הדרך להעירפארט אירע עקסידענט ל"ע, והיו צריכים לנסוע בחזרה ולשהות בארה"ב עוד כמה ימים, ומקורביו חשבו שלטובתו הוא שישאר בארה"ב לתקופה ממושכת, אך הגה"ק הגאב"ד ז"ל רצה מאוד להיות בל"ג בעומר בארץ ישראל. או אז בא א' מתלמידיו למרן רבינו ז"ל וסיפר לו את כל הענין, וביקש ממרן ז"ל שישפיע על הגאב"ד שישאר עוד קצת בארה"ב כי זהו לטובת בריאותו, נענה מרן רבינו ואמר לו בזה"ל: **"איך קאן אים דען איינטיילן וואס צו טוף? דו ווייסט וואס עס מיינט פאר אזא איד צו זיין ל"ג בעומר אין מירון? גלייב מיר נישט איינמאל טראכט איך צו נעמען דעם בחור (הויז בחור) און זיך אריבער כאפן קיין מירון אויף ל"ג בעומר, אליין, קיינער זאל דערפון נישט ווייסן..."**.

ופע"א כאשר דיבר עם מרן רבינו ז"ל אודות קהילתינו הק' בארץ ישראל, ובתוך הדברים נענה מרן ז"ל ואמר בהשתוקקות אין קץ בזה"ל:

"איך וואלט אזוי שטארק געוואלט קומען קיין ארץ ישראל פארברענגען א שבת מיט אונזער קהילה אין ירושלים, איך קען אבער בשום אופן נישט פועל'ן ביי מיר דארט אנצוקומען מיט אזא טראסק און איבערקערעניש".

וציוה רבינו לקרוא להרבנית הצ' ע"ה ואמר לה כהאי לישנא:

"אפשר וואלסטו מסכים געווען צו קומען מיט מיר קיין ארץ ישראל אויף איין שבת, אן דעם וואס קיינער זאל בכלל ווייסן דערפון?!". מ'וועט ארויספארן דאנערשטאג נאכט, אויף אן אופן אז עס זאל שוין נישט מעגליך זיין פארן עולם אין אמעריקע נאכצוקומען נאך מיר אויף שבת, אויף שב"ק וועט מען זיין מיטן עולם אין ירושלים, זונטאג פארט מען קיין מירון צו רבי שמעון בר יוחאי, און פון דארט נעמט מען גלייך א פליגער אהיים, אן דעם וואס א מענטש זאל ווייסן דערפון".

בדברי פתיחה שדיבר מרן רבינו ז"ל להבחורי חמד ביום ל"ג בעומר תשנ"ד לפ"ק, דיבר בקדשו בטעמא דמילתא שאנו רואים דבר פלא שאפי' הפחותים שבישראל מתקבצים והולכים ביום ל"ג בעומר להשתטח על ציונו הקדוש של אותו צדיק התנא אלקי רבן שמעון בר יוחאי, ויתמה האדם וכי לאורו הם צריכים, ורבינו ביאר הדברים בארוכה ובתו"ד תיאר את רגשי אש קודש אשר הי' לו בנסיעתו הראשונה לארץ ישראל בהיותו ביום ל"ג בעומר במירון כדלהלן:

"ווען איך בין דארט געווען בשנת תשכ"ג איז מיר דאס געווען א גרויס וואונדער, פון איין זייט זעהט מען ווי חסידים ואנשי מעשה טאנצן דארט מיט התלהבות אש קודש, פון די צווייטע זייט זעהט מען די אנדערע טאנצן דארט ווי פוחזים ורקים וואס פאסט זיך גארנישט פאר אזא הייליג פלאץ. דאס דארף מען דאך פארשטיין, פארוואס איז דאס אזוינס ביי רבן שמעון בר יוחאי?.

נאר ס'קען זיין, דער אור החיים הק' (פר' חקת) זאגט אויפן פסוק "זאת חוקת התורה" זאגן חכמינו ז"ל (ב"מ ק"ד ע"ב) ישראל מטמאים באוהל ואין אומה"ע מטמאין באוהל, זאגט ער דעם טעם עפ"י משל צו צוויי כלים איינס איז פול מיט האניג און דאס צווייטע איז פול מיט זבל וואס מ'האט ארויסגעטראגן ארויס פון שטוב, די כלי וואס איז געווען פול מיט האניג זיהט צו זיך אלע פליגן און רמשים, די אנדערע וואס איז געווען פול מיט זבל וועט טאקע אהין גיין עפעס פון די חיות אבער עס איז קיין פארגלייך צום האניג.

אזוי אויך ווען א איד ווערט נפטר ל"ע, ויבאלד זיין נפש איז הייליג, מלא קדושה, ווען זיין נשמה גייט ארויס און דער גוף ווערט ליידיג, קומען זיך צונויף אלע כוחות הטומאה, משא"כ א גוי, ער איז נישט מזרע ישראל, ער האט נישט קיין שום קדושה מילא זיהט נישט די טומאה צו אים, דער חילוק מיט וואס אידן זענען אנדערש פון די גוים איז געשעהן ביי קבלת התורה, וויל אן די תורה זענען אידן פונקט ווי גוים, דאס זאגט דער פסוק 'זאת חוקת התור"ה, אז דער חוק פון טומאה און טהרה, דאס איז געוואנדן אין די תורה, אז דוקא די אידן וואס האבן מקבל געווען די תורה, זיי ווערן א שטיק קדושה און וועגן דעם זוכן די קליפות אז זיי זאלן זיך קענען אנקלעבן אין זיי.

די זעלבע זאך איז אין מירון ביי רבן שמעון, טאקע וויל דאס מקום איז אזוי הייליג האבן די קליפות א משיכה דערצו. אבער ערליבע אידן, חסידים ואנשי מעשה וואס פירן זיך בדרך התורה והקדושה, זיי גייען ארויף צום ציון הק' מיט מסירות נפש זיי זענען דארט נישט מבטל קיין רגע, און זיי שפירן טאקע דארט א רגש דקדושה מער ווי ביי אנדערע פלעצער.

אזוי אויך דערציילן אידן וואס זענען גיעווען מיטן פעטער ז"ל אין מירון בשנת תרצ"ב און זיי האבן געזעהן זיין גרויסע עבודה און דאס גרויסע התעוררות אויפן ציון הק' וואס איז געווען א בחינה פון קדושה על קדושה".

אודות התשוקה שהיה למרן רבינו ז"ל להיות ביום ל"ג בעומר במירון, רואים ג"כ מתוך מכתב קודש אשר כתב רבינו כמה שנים לאחמ"כ, בזה"ל:

"אחדשה"ט באה"ר הנני בזה להודיעו כי ברצוני לנסוע אי"ה אחר פסח הבעל"ט לארצינו הקדושה כי זה כמה שנים מאז הייתי לפני שמונה שנים ל"ג בעומר במירון הנני מתגעגע להיות ל"ג בעומר במירון, ע"כ אקוה אי"ה לנסוע...".

במכתב אשר כתב רבינו ביום ר"ח סיון תשל"ח לפ"ק לבן גיסו הרה"ג ר' יצחק באב"ד מטארטיקוב-לאנדאן (אמו היתה בת חותנו הגה"ק מוואלאווא זצ"ל), בחזרתו מארץ ישראל, ובתוך הדברים מתאר לו ג"כ מההרגשים אשר הי' לו ביום ל"ג בעומר במירון:

"הייתי בכל המקומות הקדושים - כמובן חוץ מהכותל - אבל במירון ביום ל"ג בעומר היה לנו התרגשות עד להפליא, השי"ת יקבל התפילות שהתפללו שם אלפים מישראל".

ונתאר עתה את הנסיעות של מרן רבינו ז"ל כפי מה שמתואר באריכות בס' ומשה היה רועה חלק ה.

ביאת צדיק עושה רושם

רבינו יצא מארה"ב ביום א' פרשת תזריע מצורע כ"ז ניסן תשכ"ג לפ"ק יחד עם הרבנית הצ' ע"ה ובנו הגדול להבחל"ח כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א אשר הי' אז עלם צעיר כבן ט"ו שנים.

ביום ב' הגיע רבינו לארה"ק, ובתחילה עשה את דרכו לעיה"ק ירושלים, ובשבת הראשונה שב"ק פרשת תזריע מצורע הי' בעיה"ק ירושלים ת"ו, והשבת השני' פרשת אחרי קדושים הי' רבינו ז"ל בבני ברק .

שבת קודש בעיה"ק צפת ת"ו

והנה מתקרבת ובאה גולת הכותרת של הנסיעה המיוחלת אשר אליה השתוקק רבינו זה רבות בשנים להיות ביום ל"ג בעומר במירון ולהשתטח על ציון קודש הקדשים של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי.

על שבת קודש פרשת אמור כבר היה רבינו בהרי הגליל, בכדי להיות סמוך ונראה לציון המצויינת ושהה בעיר הקודש צפת ת"ו יחד עם אנ"ש שנתלוו אליו.

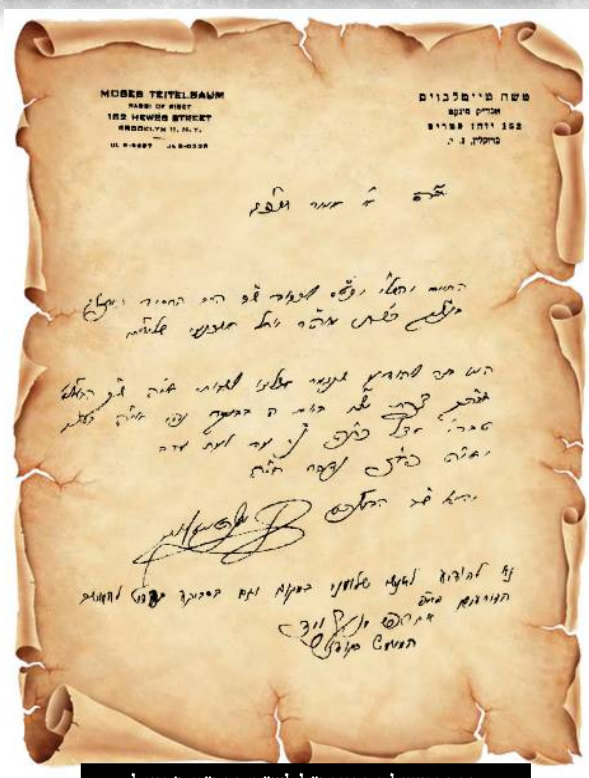
השב"ק בצפת נערכה באוירה עילאית עד אין לשער, עד היום מזכירים זקני אנ"ש בערגה את השבת המרוממת אשר המקום והזמן גרמו, בעיר הקודש שבגליל, סמוך ונראה לאת"ק מירון, לקראת יומא דהילולא קדישא של מאור גליל העליון התנא האלוקי רשב"י זי"ע, שבת קודש בצל קדושתו של צדיק כתמר, כל אלו חברו יחדיו ודין גרמא להשבת הרוממה והמיוחדת אשר היתה ההכנה הראויה לקראת הימים הנעלים הבאים.

כאמור נערכה במוצש"ק ההדלקה בחצר ביהכ"נ האר"י הק' ומרן ז"ל נתכבד בהדלקה, ובשעת ההדלקה בצפת כבר היו יכולים לראות מרחוק את ההדלקה הגדולה על גג ציון הרשב"י זי"ע באת"ק מירון.

לאחמ"כ נערכה שם בשלהבת אש קודש סעודת מלוה מלכה רבתי וסעודת הילולא לכבוד התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי בהשתתפות כל קהל הקודש

עולו ואתכנשו להילולא דבר יוחאי

ביום ראשון פרשת בהר בחוקותי יצא רבינו למסעו לעבר אתרא קדישא מירון יע"א, בראשות ציבור אנשי שלומינו אשר השתתפו יחד בשבת המתאחדת, וכל החבריא של בחורי חמד אשר נטלו חלק והסתופפו במשך כל העת בצ"ק של מרן ז"ל, יחד עם כמה מתושבי צפת, כאיש אחד בלב אחד, כולם נקבצו ובאו לך ובצוותא חדא נסעו למירון לשפוך שיך בתפילה ובתחנונים על ציון הקודש במירון.

מכתב ששלח רבינו זי"ל לש"ב הרה"צ ר' יואל אשכנזי ז"ל בו מבשרו שישבות בעיה"ק צפת

ההתרגשות וההרגשים הנעלים אשר הי' לו למרן רבינו ז"ל באותו נסיעה, נוכל לראות מתוך דברות קודש שהשמיע רבינו ז"ל עשרות שנים לאחמ"כ, כאשר דיבר בקדשו בהיכל המתיבתא בשנת תש"ן לפ"ק לבכות את פטירתו של הגה"צ רבי מענדל פריעדמאן ז"ל, ובתוך הדברים הזכיר רבינו בגעגועין ובביסופין את הנסיעה ההוא כאשר נסע יחד עם רבי מענדל ז"ל לאת"ק מירון, וזל"ק:

"איך געדענק ווען כ'בין געווען אין ארץ ישראל דאס ערשטע מאל בין איך דארט געווען ל"ג בעומר, זונטאג איז געווען ל"ג בעומר, זענען מיר אויף שבת געווען אין צפת, און א גאנצן וועג בין איך געפארן מיט דעם רבי מענדל'ן, וואס כ'האב אים שוין נישט געהאט געזעהן א צייט.

"זענען מיר געפארן אינאיינעם קיין מירון, און ער האט דארט אויפן וועג געזינגען 'בר יוחאי', מיט אזא התעוררות, איך האב געפילט אז ער האט אריינגעלייגט דערין אזא הארץ, מיט אזא טעם, וואס איך האב נאך אזוינס נישט געהערט, און פון דעמאלטס אן - עס איז שוין איבער צוואנציג יאר - יעדן ל"ג בעומר ווען איך הער זינגען די 'בר יוחאי' קען איך נישט פארגעסן ווי ער האט דעמאלטס געזינגען דעם 'בר יוחאי' אויפן באס פארנדיג קיין מירון, וועגן דעם פלעג איך אים טאקע אויך הייסן ער זאל זינגען ל"ג בעומר דא בייס טיש 'בר יוחאי'.

כ"ק מרן רבינו שליט"א מתאר גם מזכרונותיו מהמעמד הנשגב שהי' שם באת"ק מירון, איך שהגה"צ המקובל רבי אשר זעליג מרגליות זצ"ל רקד שם הריקודין מלובש בבגדי שב"ק ובגדי לבנים, כל כולו אש קודש בדביקות בעבודתו הק' בהילולא דבר יוחאי.

בהזדמנות זו הלך מרן רבינו ז"ל גם על שאר המקומות הק' הסמוכים לציון הרשב"י במירון, קברו של רבי יוחנן הסדלר, ומערת הלל הזקן ותלמידיו.

הרה"ג ר' נפתלי הירצקא צוויבל שליט"א
ראש הכולל תורה ויראה דרבינו יואל וומסב"ג יצ"ו

תירוץ על קושיית מרן רבינו שליט"א

ע"ד קושית מרן רבינו שליט"א שהציע לפני אלפי חברי חבורת יסודי התורה, בשיעורו הבהיר לרגל התחלת מסכת בבא קמא, בדברי הנימוקי יוסף במס' ב"ק שהקשה למאן דאמר אשו משום חציו, איך היו רשאין להדליק נר בערב שבת שיהא דולק והולך בשבת, ליהוי כאילו מדליקו בשבת, ותירץ דאף דלמ"ד אשו משום חציו נחשב כל מה שדולק כוחו, מ"מ חשבינן כאילו כל ההדלקה נגמרה בתחילה בשעת שהוא מדליקו בערב שבת, עי"ש. והקשה ע"ז מרן שליט"א דידוע קושית תשובת פני יהושע יו"ד (סי' ג') דלמה הוצרכו חז"ל לאסור אמירה לעכו"ם משום שבות, תיפוק ליה דיש שליחות לעכו"ם לחומרא מדרבנן וכמבואר בש"ס ב"מ (דף ע"א:) וברש"י ד"ה בשלמא עי"ש. ותירץ בספר בית מאיר אה"ע (סי' ה') דבמלאכת שבת לא שייך שליחות, מכיון דגופו נח והרי הוא שובת בשבת, וכ"כ בישועות יעקב שם (סק"ה) ובשו"ת חת"ס או"ח (סי' קפ"ד) וחו"מ (סי' קפ"ה) ושם (ח"ו סי' כ"ד), ועי' בנתיבות המשפט (סי' שמ"ח סק"ד) והגהות ברוך טעם או"ח (סי' רס"ג) וחת"ס חו"מ (סי' קפ"ה) ושם ח"ו (סי' כ"ד), וא"כ לא קשה קושיית הנימוקי יוסף דליתסר להדליק בע"ש, דמה בכך שהמלאכה נעשית בכוחו, סוף סוף הרי גופו נח ושובת בשבת, עכ"ק.

וכ"ק מרן שליט"א אמר לתרץ עפימ"ש בישועות יעקב או"ח (סוס"י תרמ"ח) בתשו' ב' של נכה"מ והוא בעל שו"ת ברכת רצ"ה ז"ל, ד"ה וכו', דלמ"ד מלאכה שאצל"ג פטור אמרינן דבשבת עיקר האיסור היא על האדם למען ינוח, אבל המלאכה גופא אינה מתועב, ול"ש שליחות במלאכת שבת כד' זקינו בישועות יעקב אה"ע (סי' ה'), וכ"כ בגן דוד (דף כ"ו.) בשם המפורשים דלר"ש דס"ל מלאכה שאצל"ג פטור, י"ל דמלאכת שבת הוא איסור גברא למען ינוח, ול"ש שליחות במלאכת שבת, ולר"י דמלאכה שאצל"ג חייב סובר דמלאכת שבת דאסרה תורה הוא איסור חפצא, ושפיר שייך שליחות במלאכת שבת, עי"ש.[ובזה כ' במגן אבות להגאון ר"מ בנעט ז"ל שבת (דף ע"ג.) ליישב הדקדוק דבמתני' שבת (פרק ז' מ"ב) תנן הזורע והחורש בלשון אדם הפועל, והרמב"ם (פ"ו משבת ה"א) כתב בלשון החרישה והזריעה על שם הפעולה ולא בלשון אדם הפועל כמתני', ותי' דהרמב"ם לטעמי' דפסק מלאכה שאצל"ג חייב, ע"כ נקט החרישה על שם הפעולה, ומתני' קאי לר"ש דמלאכה שאצל"ג פטור, ע"כ נקט על שם אדם הפועל ע"ש].

ומעתה למ"ד מלאכה שאצל"ג חייב לדידי' צריכין לתרץ כתי' הנימוק"י, כיון דלשיטה זו שפיר שייך שליחות בשבת. ע"כ מדברי מרן שליט"א.

ולפע"ד נראה לתרץ עפימ"ש הגרמ"ז בישועות יעקב (או"ח סוס"י תצ"ח) דרק לענין העשה דשבתון אם עשה שליח אינו עובר על מצות עשה, משום דמ"מ המשלח הוא שובת ואינו עושה מלאכה ומקיים העשה דשבתון, אבל לענין הל"ת דלא תעשה כל מלאכה דהקפידה התורה שלא תעשה המלאכה בשבת ויו"ט, שפיר שייך שליחות בשבת עי"ש. וכ"כ בשו"ת פני מבין חאו"ח (סי' צ') ומתרץ בזה ד' רשיז"ל (שבת דף קנ"ג. ד"ה מ"ט) דכ' והרי הוא שליחו לישא בשבת, וע"כ כונת רש"י דיש שליחות בשבת, וא"כ בעכו"ם נמי שייך שליחות לחומרא, אמנם אי נימא דדברי הבית מאיר הוי רק לענין עשה דשבתון, משא"כ לגבי הלאו דלא תעשה כל מלאכה הוי אפילו כשגופו נח, לק"מ, עיי"ש. ומעתה מתורץ שפיר קושית רבינו שליט"א, דהרי שפיר צריכין לתירוץ של הנימוק"י כיון דלגבי הלא תעשה דל"ת כל מלאכה שפיר שייך שליחות.

וארווחנא בזה ליישב קושית הצל"ח והגאון רעק"א בגמרא מס' ביצה (דף י"ב.) תני תנא קמיה דר' יוחנן המבשל גיד הנשה בחלב ביו"ט ואכלו לוקה חמש וכו', א"ל ר' יוחנן פוק תנא לברא הבערה ובישול אינה משנה, ואת"ל משנה ב"ש הוא דאמרי לא אמרינן מתוך וכו'. והקשה בצל"ח ובדרוש וחידוש להגאון רעק"א (שם) דאמאי לא מוקי ר' יוחנן כרבי עקיבא דלית ליה מתוך כדאמר רבא בפסחים (דף ה':), דהא ר' יוחנן קאמר אינה משנה ומשום דב"ש במקום ב"ה אינה משנה, והא יש לומר רבי עקיבא היא. וכן הקשה בישוע"י או"ח (סי' תצ"ה) ובערוך לנר יבמות (דף י"ג:) ובכתב סופר בסוגיין (אות ב'), ועי' בפורת יוסף (מערכה כ') ובשו"ת תורת חסד חאו"ח (סי' מ"ב אות ד') ובשו"ת

מחזה אברהם חאו"ח (סי' ק') ובמשיב נפש ובאמת ליעקב (בסוגיין) ובנטע שעשועים-שליסעל (סי' ג' אות י"ד).

ולהנ"ל יש לומר, דהקשו לפי"ד השל"ה הובא במג"א (סי' תמ"ו סק"ב) דהמקיים מצות עשה דתשביתו אם נתנו לנכרי לבערו, א"כ האיך יליף ר"ע בפסחים (דף ה'.) דתשביתו בעיו"ט, דאי ביו"ט הא כ' כל מלאכה לא יעשה בהם ומצינו להבערה שהיא אב מלאכה, וקשה הא יכול לבער ביו"ט ע"י נכרי, ואמירה לעכו"ם הוי רק שבות. ולד' הבית מאיר הנ"ל לא שייך שליחות בשבת, ואף להסוברים לענין לאו דל"ת כל מלאכה שייך שליחות כנ"ל, מ"מ לענין העשה לא שייך, ושוב ליכא ע"י נכרי רק ל"ת, ויש לומר עשה דוחה לא תעשה. ועי' בשו"ת בשמים ראש החדשות (סי' ה'), וק"ז הקול ארי' ז"ל בתשו' (סי' קי"ט) תירץ לפי"ד הרמב"ם (פ"ח מהל' מאכ"א ה"ו) דאוכל גיד הנשה של נבילה חייב שתים אף דפסק אין בגידין בנו"ט, ותי' בשעה"מ שם ובפלתי (סי' ס"ה) דכיון דאחשבי' רחמנא אכילה לענין גיד ממילא חייב ג"כ משום נבילה, דא"א לעשות שני הפכים בנושא אחד ע"ש, וא"כ י"ל דה"ה כאן כיון דלענין מ"ע דתשביתו אמרינן דמקיים דשלוחו של אדם כמותו, ממילא חייב ג"כ משום שבת ויו"ט דאמרינן מיגו דהוי שלוחו להמצוה הוי ג"כ שלוחו לשבת, עי"ש. ועי' סוכה (דף ז') דמגו דחשוב דופן לסוכה הוי דופן לשבת, ועי' בשו"ת בית יצחק חאו"ח (סי' י"ח אות ד') עכ"ד, וכ"כ בשו"ת אבני נזר או"ח (סי' שמ"א אות י"א).

ובזה תי' בשו"ת אבני ציון ח"א (סי' כ"ח אות ג') קושית הפני יהושע בפסחים (שם) לפי"ד רשיז"ל ביצה (דף כ"ז) ופסחים (דף מ"ו) דחלה טמאה אסור אף לתתה לכלבו דרחמנא אחשבה להבערתן והוי מלאכה, א"כ י"ל דר"ע ס"ל דהשבתתו בכ"ד, ומ"מ אסור ביו"ט דכיון דמקיים המצוה רחמנא אחשביה להבערתן והוי מלאכה לגבי יו"ט, ומנ"ל דר"ע ס"ל דאין ביעור חמץ אלא שריפה, עכ"ק. אמנם להנ"ל י"ל דהרי תקשה דיכול להשבית ביו"ט ע"י גוי, ועכצ"ל כתי' הקול ארי' משום דאמרינן דמיגו דהוי שלוחו למצוה שוב גם לענין שבת ויו"ט חייב, וכל זה אי אין ביעור חמץ אלא שריפה והוי מלאכה מחמת עצמו, שפיר י"ל מיגו מחמת השליחות, אבל אם השבתתן בכ"ד והמלאכה הוי מכח אחשביה, שוב בכה"ג אפשר ע"י שליח עכו"ם דמקיים המצוה, ואי דאמרינן מיגו דהוי שליחו למצוה הוי שליחו לעבירה, ז"א דתרי מיגו לא אמרינן כמבואר בתמורה (דף י"א:) חד מיגו אמר תרי לא אמר, עי"ש, ושפיר נשמע דאין ביעור חמץ אלא שריפה, עכ"ד.

והנה בחידושי כתב סופר על מס' פסחים (בסוגיא דש"מ מדר"ע תלת), על הקושיא מנ"ל לרבא דס"ל לר"ע אבחא"ש דלמא ס"ל השבתתו בכל דבר אלא דתשביתו ג"כ שריפה וא"א ביו"ט, וכ' דיש להוסיף על קושיתו דגם הא דאמר ש"מ דלית לי' מתוך לא מוכח, לפמ"ש התוס' (ה': ד"ה לא) דהוי צורך קצת כיון שהוא צורך היום, ואי ס"ל לר"ע השבתתו בכל דבר, לית בי' צורך היום, דהא יוכל לקיים המצוה גם בשאר דבר לפורר ולהאכיל לכלב עכ"ד הכת"ס, נמצא לפי"ז דאי לא מוכח דסובר דאין ביעור חמץ אלא שריפה, שוב לא מוכח דלא סבירא ליה דלא אמרינן מתוך.

ולפי"ז מתורץ שפיר קושית הצל"ח והגאון רעק"א ז"ל הנ"ל דאמאי לא אמר רבי יוחנן הא מני רבי עקיבא דלית ליה מתוך, אמנם להנ"ל א"ש דכל זה לרבא דסבירא ליה כר"ש דמלאכה שאצל"ג פטור, וא"כ ס"ל כהבית מאיר דליכא עשה דשבתון, ושוב תקשה דנימא תשביתו ביו"ט ע"י גוי כיון דליכא עשה דשבתון וי"ל עדל"ת, ועכצ"ל משום דאמרינן מיגו, ושוב ל"ל דהשבתתו בכ"ד ואסור משום אחשביה, ותרי מיגו לא אמרינן, וא"כ נשמע דסובר אין ביעור חמץ אלא שריפה, ומעתה נשמע ג"כ דלית ליה מתוך כנ"ל, אבל לר' יוחנן לשיטתו דס"ל דמלאכה שאצל"ג חייב, דאמר בשבת (דף ק"ו) פוק תנא לברא חובל ומבעיר אינה משנה, ופירש"י משום דס"ל מלאכה שאצל"ג חייב, וא"כ לא ס"ל כהבית מאיר דפטור משום דגופו נח, ושוב לא קשה דנימא ביו"ט ע"י גוי, ואין צריך לתרץ משום מיגו, ושפיר י"ל כקושי' הפני יהושע דהשבתתו בכל דבר ואסור משום אחשביה, כיון דלא הוי תרי מיגו, ושוב לא נשמע דלא סבירא ליה רבי עקיבא מתוך, ולפיכך לא מוקי כר"ע, משא"כ רבא לשיטתו דס"ל דמלשאצל"ג פטור, שפיר הוכיח מר"ע דל"ל מתוך, והבן.

ואגב, בדברי הנימוקי יוסף הללו אמר לי כ"ק רבינו **הברך משה** זצ"ל דמשום הכי מובן מה שהקב"ה מחשב לאדם הטוב שעתיד לעשות ומה שעתידין בניו לעשות, דמדה טובה מרובה ממדת פורעניות, דמה בניזקין אסיקנא (ב"ק כ"ג.) דהילכתא כרבי יוחנן דאשו משום חציו כמבואר ברמב"ם וטוש"ע (חו"מ סי' ת"ח סי"ז), מכל שכן במדה טובה אף דפעולת המצוה והמעשים טובים עדיין לא נעשו, מכל מקום על ידי שהתחיל לעשות הפעולה שנושא אשה על מנת להעמיד תולדות, שפיר נחשב לו כל הזכיות שעתידין לבוא על ידו על ידי דורותיו הבאים, כאילו נעשה עתה ברגע זו, עכ"ד ודפח"ח.

קשר עליון דאוריית"א

עובדות והנהגות, בירורי הלכות, ופרקי הליכות
בין כ"ק האדמו"ר הצדיק המפורסם
נאב"ד ריסקעווע ואב"ד דקהילתינו וצוק"ל
בעל "אורחות המשפטים"
עם רבותינו הקדושים לבית סיגוט-סאטמאר

מדור מיוחד לגיל
שנת היובל
להסתלקותו
ערב פסח תשל"ה - תשפ"ה

• תשוח"ח לנכדו הרב משולם שרגא כ"ץ שליט"א בן הרב הגאון אב"ד ריסקעווע שליט"א אשר הי' בעזרתינו בעריכת המאמר •

ויאמר ה' אל אברה"ם לך לך מארצך...

ותשחק ליום אחרון

ויהי ממחרת השבת – בשבוע שחל בו פסח לא הרגיש הגה"צ מריסקעווע זצ"ל בטוב ואחזהו חלישות, ולאט לאט אזלו כוחותיו ונתרופפה מצב בריאותו, והקהל שהגיעו למכור אצלו החמץ מכרוהו אצל בנו הגאון הצדיק אב"ד דקהילתינו בעל ראש אליהו זצ"ל, ונכנסו לאחמ"כ לחדרו הפנימי להתברך ממנו בברכת חג כשר ושמח, ובליל בדיקת חמץ עדיין ישב שם וקיבל את הקהל לברכה[1], לאחמ"כ ביקש שיביאו לפניו מים לשתות ובירך ברכת "שהכל נהיה בדברו"[2], ובהמשך הלילה השיב את נשמתו ליוצרו ונצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון האלקים, ואברה"ם שב למקומו למקום שהצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיה"ם ונהנים מזיו השכינה בערב חג הפסח[3] שנת תשל"ה, והוא בן צדי"ק שנה במותו מיתת צדיקים.

28 הבטרת ט הפרדס שנה מט

הרב ר' אברהם שלמה כ"ץ ז"ל

בבני ברק נפטר בערב פסח הרב ר' אברהם שלמה כץ אבד"ק רוסקווטץ בשנת התשעים האחת לחייה.

הי' מגדולי הפוסקים והדינים בדורנו וישב כל ימיו באהלת של תור' מתוך סריסות יתירה. בצעירותו התבלט בהחפדתו הגדולה ובפיר־ שונתו היתירה והי' חביבו של האדמו"ר מ־ סיניוטא בנו של בעל הדברי חיים מצאנז אשר קירבו וכיבדו מאד.

אחר חתונתו נתמנה לרב ואב"ד בעיר רוסקווטץ בהונגריה ומאז הי' לשם דבר ב־ חריפותו הגדולה, כהן שם ברבנות עד ה' מלחמה שאז נפץ לארה"ב והי' יד ימינו של ב"ק האדמו"ר מסטמר אשר הי' מתייעץ עמו בדברי הלכה וכהן שם כאב"ד. הי' פקח עצום ובעניני דיינות נחשב למופלא והיו לוקחים אותו לישב בדיני תורה מסובבים במיוחד.

לפני שנים אחדות עלה לארה"ק והשתקע בבני ברק ונתמנה לרב בקריית ישמח משה ואף על זקנותו המופלגת וחלישותו היתירה לא גס ליהו והי' מעורת בכל שטחי החיים בבני ברק, ביתו הי' פתוח לכל ורבים מכל תוגי הציבור החרדי בבני ברק היו משפיעים לפתחו ונהנים מצדת תחסד אשר היתה שבועה בו.

עד ימיו האחרונים השתדל תמיד לעזור לכל אחד והאחד למצלה מיכלתו. חיבר ספרים רבים ובפרט ספרו הגדול "חוקות הדינים" על חושן משפט אשר נתקבל בחוגי הרבנים כספר יסוד בעניני חושן משפט ועוד השאיר ספרים רבים אשר עוד בכתובים.

בשבועות האחרונים נהלה במחלת דלקת הריאות ועל אף יסוריו המשיך בעבודתו ה' קדושה ועוד בשבת הגדול דרש בבית מדרשו עד שהקריצתו מחלתו ובערב החג השיב נשמתו לבוראו ונטמן בו ביום בביה"ח ב־ זכרון מאיר. השאיר אחריו בנים וחתנים ה' הולכים בדרכיו.

ירחון "הפרדס" במאמר אודות פטירת הגה"צ מריסקעווע זצ"ל

---

1 מפי הרה"ח **ר' אהרן מתתי' דייטש** הי"ו מנכבדי קהילתינו הק' במאנסי, והוסיף: "איך געדענק איך בין דעמאלט'ס געווען א יונגער בחור, און איך האב נאך געזען דעם ריסקעווער רב ליל בדיקת חמץ זיצן און ווינטשן די עולם אין זיין צימער – נאך וואס מהאט פארקויפט די חמץ ביי זיין זוהן [הגה"צ אב"ד דקהילתינו בב"ב בעל ראש אליהו זצ"ל], און צומארגנ'ס ווען איך האב געהערט די ביטערע ידיעה [מהפטירה] בין איך אריינגעגאנגען נאכאמאל ביי אים אין שטוב איבערקוקן צו ס'איז טאקע אמת – נישט קענען'דיג גלייבן – נאכן איהם זעהן נעכטן זיצן פריש אויף זיין שטול, שפעטער האט מיר זיין זוהן הגה"צ אב"ד דקהילתינו בב"ב זצ"ל געזאגט אז היות ס'איז ערב פסח איז נישטא צופיל ווער ס'זאל אויסגראבן די קבר, זאל איך זיך מזרז זיין און גיין דאווענען און תיכף דערנאך גיין מיט נאך איינעם גראבן דעם קבר, און אזוי האב איך טאקע זוכה געווען להתעסק בקבורתו של אותו גאון וצדיק".

2 מפי ש"ב הרה"ח **ר' אלי' שאול כ"ץ** הי"ו מב"פ [וכידוע דמתאמרא בשם צדיקים דצדיקים מברכים שהכל בהאי עלמא, ובורא נפשות בעלמא דאתי].

3 ומענין פטירתו בערבי פסחים סיפר הרה"ח **ר' אלי' שאול כ"ץ** הי"ו מב"פ: "ס'איז באוויסט אז הגה"ק **מהרי"ץ דושינסקיא** זצ"ל מרא דארעא קדישא איז אוועק ערב סוכות [י"ד תשרי שנת תש"ט], און דער ריסקעווער רב פלעגט זאגן פון צייט צו צייט אז "**ער איז מקנא הרב דושינסקיא אז ער האט נישט מטריח געווען די משפחה ער איז אוועק ערב יו"ט**" (והיינו שהחג מפסיק את האבילות והשבעה) אזוי פלעג ער זאגן, און ער אליין איז אוועק ערב פסח, מ'זעהט ממש ווי רצון יראיו יעשה, ס'איז נישט קיין פשוטע זאך".

הנה מטתו שלשלמ"ה

השמועה המעציבה עשתה לה כנפיים כי שר וגדול נפל בישראל, אחד המיוחד משיירי כנסת הגדולה ומצדיקי קמאי, ולמחרתו ביום יום ערב פסח – על אף שבו ביום טרודים בני ישראל במצות ומעש"ט בכל זאת נאספו אלפים מישראל מכל העדות והחוגים ובראשם רבנים אדמורי"ם וראשי ישיבות מעיה"ת בני ברק לחלוק לו כבודו האחרון.

המיטה הובאה לבית מדרשינו הגדול בשיכון והספידוהו הרבנים הגאוה"צ, ביניהם מחותנו הגאון בעל **שבט הלוי** זצ"ל, כמו"כ נשא מחותנו הגה"ח **ר' בן ציון יאקאבאוויטש** ז"ל מנהל מוסדותינו הק' דברי פרידה[4], ואחרי דברי הספד קצרים התחילה מסע הלויה כשציבור האלפים מלוים מיטתו שלשלמ"ה אל עבר בית החיים זכרון מאיר, וכבוד גדול עשו לו במותו.

והוא לך כסגן בארץ א"ש

סיפר הרה"ח **ר' אלי' שאול כ"ץ** הי"ו מב"פ: "דבר נפלא יש לציין שעם הסתלקות הגה"צ אבד"ק ריסקעווע זצ"ל נכנם חתנו הגה"צ **אבד"ק דזשיבוי** זצ"ל אל הקודש פנימה להודיע למרן רביה"ק זי"ע מהסתלקות חותנו הגדול זצ"ל, ובשמוע רביה"ק זי"ע מהבשורה המרה, נענה בזה"ל: "**א פלא כ'האב נארנישט געוויסט דערפון...**".

והמשיך רביה"ק זי"ע: "**ער האט דאך נאך געקענט אידן בעלי רוח הקודש", ער האט דאך נאך געקענט הרה"ק רבי יהושע טאמשובער זי"ע,** ער האט מיר אליינם פארציילט אז ווען ער איז געווען א בחור און ער האט געלערנט ביים ערוגת הבושם זי"ע, דער ערוגת הבושם האט אים זייער מחשיב געווען, און ווען רבי יהושע טאמשובער איז געקומען באזוכן אין שטאט האט ער געזאגט פאר רבי יהושע'לע זי"ע אז ער געבט אים דעם בחור (ה"ה הגה"צ מריסקעווע זצ"ל) און ער וועט זיין דער הויז בחור ווילאנג ער איז אין שטאט, רבי יהושע'לע טאמשובער האט דעמאלטס צוזאם געמומען די יונגעלייט און ער האט געזאגט אז ער ווייל רעדן א דרשה אבער נאר פאר יונגעלייט, דער ריסקעווער רב איז אליין הויז בחור מיטגענאנגען צו די דרשה, און גלייך ווי רבי יהושע'לע איז אריין געקומען צו די דרשה האט ער גראד זיך צושריגן אויף עטליכע דארט: "**ארויס! דו ביזסט א בחור, גיי ארויס פון דא!**", אזוי האט ער געשריגן אויף עטליכע בחורים וואס זענען געווען אנווענד דארט (בלי להכיר כלל את תושבי העיר מיהו אברך ומיהו בחור) ועל זה אמר מרן רביה"ק זי"ע בשמעו מפטירתו: "**ער האט דאך נאך געקענט אידן בעלי רוח הקודש**".[5]

ויספדוהו כל בית ישראל

היות שנסתלק בערב חג הפסח ולא היה באפשרות להספידו כראוי לאחד מגדולי ישראל, על כן התקיים בתוך ימי השלושים ביום ה' אייר עצרת הספד רבתי במעמד גאוני ורבני העיר ובראשם המרא דאתרא הגאון **ר' יעקב לאנדא** זצ"ל, שהספידוהו בראשונה והרים על נס את גודל פעולותיו ורוממות מעשיו בהעמדת צביון העיר, ותפארת קהילתינו הק' שפרחה ושגשגה פי כמה וכמה מאז ביאתו לכהן פאר כאב"ד ור"מ, כמו"כ השתתפו הרבנים הגאוה"צ חברי הביד"צ העדה החרדית ובראשם הראב"ד הגאון בעל **מנחת יצחק** זצ"ל (לימים גאב"ד ירושת"ו) וכולם יחד ענו וקוננו על גודל האבידה לבית ישראל מהסתלקות גאון וצדיק זה.

כוס תנחומין

נתקבלו על שילוקו של הגאון תחשיד מנורה הטהורה
גודר גדר ועומד בפרץ לוחם מלחמת ד' כש"ת

רבי אברהם שלמה כץ זצ"ל
אב"ד דקהל "יטב לב" בני ברק

גדולה האבידה ואין לנו תמורתו

המקום ינחם את קהל עדתו אשר אבדה את מנהיגה,
ויקויים הפסוק ואשיבה שופטיך כבראשונה ויועציך כבתחילה אמן.

הנהלת העדה החרדית ירושלים ת"ו

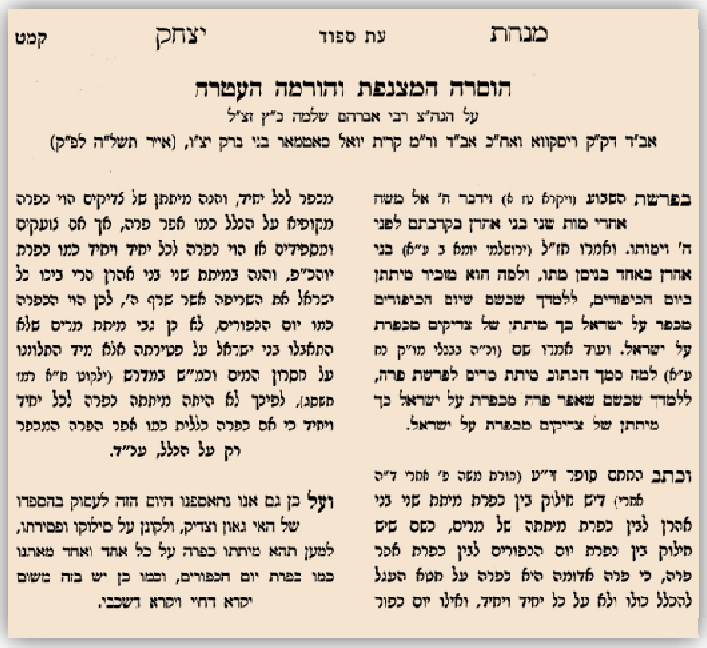
[4] בין הדברים אמר: "**הנה מיטתו שלשלמ"ה**, אנחנו עומדים על יד מיטתו שלשלמה זצ"ל, "**שישים גיבורים סביב לה**" – אלו הגיבורים גיבורי חיל של דורות הקודמים שישב עמהם ביחד בלשכה בראמעניען, ואח"כ בהתאחדות הרבנים בארה"ב, כולם גיבורי חיל שלחמו ולוחמים להעמיד הדת על תילה, כולם אלה שהלכו לעולמים מחכים עליו לקבל נשמתו הטהורה בגנ"מ".

[5] ויצויין מה שהובא בספר **דברי אש** (פרק ואלה תולדות, הערה לז) שכששמע רביה"ק מפטירתו אמר "**שהוא נסתלק במות צדיקים**".

דבר ה' מירושלים

לחיבת הדברים נעתיק חלק מדברי ההספד שנשא הגאון בעל מנחת יצחק זצ"ל מה שהפליא לומר על הגה"צ אבד"ק ריסקעווע זצ"ל:

"...ונראה עפי"מ דאיתא במשנה (אבות פ"ד מי"ג) רבי שמעון אומר שלשה כתרים הם כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות וכתר שם טוב עולה על גביהן. והנה החתם סופר זי"ע (דרשות דף שעג טור א) בהספדו על רבו הכהן הגדול הגאון רבי נתן אדלער זצ"ל נשא עליו נהי וקינה שניטלו מעל ראשו השלשה כתרים, כתר תורה, כי היה רבו המובהק שלמדו תורה, וכתר כהונה, שהיה כהן גדול אשר ניתן על ראשו שמן משחת קודש, וכתר מלכות, מאן מלכי רבנן, ועל כולם כתר שם טוב, ששמו הטוב הולך למרחקים, עיי"ש.

מנחת יצחק עת ספוד קמט

הוספה המצנפת והורמה העטרה

על הגה"צ רבי אברהם שלמה כ"ץ זצ"ל

אב"ד דק"ק ריסקווא ואח"כ אב"ד וו"ם קרית יואל באסמאר בני ברק יצ"ו, (אחיר תשל"ה לפ"ק)

בפרשת שמיני (ויקרא פ' ט) וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבתם לפני ה' ויחיו. ואמרו חז"ל (ויקרא רבה פ' כ' ע"ב) בני אהרן באחד בניסן מתו, ולמה הוא מוכיר מיתתן ביום הפיקודים, ללמדך שכשם שיום הפיקודים מכפר על ישראל כך מיתתן של צדיקים מכפרת על ישראל. ועיין מאמרו שם (וכ"ה בקנלי מ"ק כח ע"ב) למה כאן הכתוב מיתת כתים לפרשת פרה, ללמדך שכשם שאפר פרה מכפרת על ישראל כך מיתתן של צדיקים מכפרת על ישראל.

וכתב החתם סופר זי"ע (קונט משה פ' שמני ד"ה אמרי) דים שילוק בין כפרת מיתתם של כתים, כאשר מצינו בין כפרת יום הכפורים לבין כפרת אפר פרה, כי פרה מלמדת היא כפרה על חטא העגל להכלל כולו ועל כל יחיד ויחיד, ולזה יום כפור מכפר לכל יחיד, ואפי' אותם שעל מיעוטן הוא כפרה ומקופיס על הכלל כמו אפר פרה, אך אם נוענים ומקפדים על הוא כפרה לכל יחיד ויחיד כמו כפרת יוכ"פ, והנה בזמיתם שני בני אהרן סרי ניכו כל יכולכל את השמיפה אפר שכף פ', לכן הוי הכפרה כמו יום הכפורים, לא כן בני מיתת מגיס שלא התעלמנו בני יכולכל על פטירתם אלא מיד על מכחון המיס וכמ"ש במדרש (ילקוט מ"ש רמז מפנג), לפיכך לא היתה מיתתם כפרה לכל יחיד ויחיד כי אם כפרה פלגית כמו אפר הפרה המכפר רק על הכלל, ע"ש.

ועל כן אנו נהאספנו היום הזה לעסוק בהספדו של האי גאון וצדיק, ולקנן על סילוקו ופטירתו, למען תהא מיתתו כפרה על אחד ואחד מאתנו כמו בפרת יום הכפורים, ובמו כן יש בזה בשום יקרא דחיי ויקרא דשבר.

ואכן אפשר לומר על הגאון אב"ד ריסקעווע זצ"ל, שהכתריו כיובל שנים וישבתי עמו בדיני תורה, שחיה מוכתר בכל הכתרים הללו, כתר תורה, הלא נודע ומפורסם גדולתו בתורה, **ובפרט בדיינות חיה חד בדרא,** ובחיבורו ארחות המשפטים – שחיבר במצות רבו הגה"ק בעל ערוגת הבושם זצ"ל, לפי שמועטים החיבורים במקצוע זה – זכה לברר כמה הלכות עמוקות בדיני ממונות, וכבר אמרו חז"ל (ברכות סג ע"ב) הרוצה להחכים יעסוק בדיני ממונות, ויש להמליץ עליו דכשמו כן הוא "חכמת שלמה", כי חכמ"ת ר"ת ח'כמה כ'הונה מ'לכות ת'ורה, שזכה לתורה ולחכמה ולכהונה ולמלכות, מאן מלכי רבנן, בהיותו מהרבנים הגדולים ויו"ר הארט"ה בזיבנברגען, **ועל כולם זכה לכתר שם טוב, ששמו הטוב הולך למרחקים,** ועתה ניטלו כל הכתרים הללו בבת אחת, חבל על דאבדין ולא משתכחין, מי יתן לנו תמורתו וכו'.

הגאון המנוח זצ"ל, אף שקשה עלינו פטירתו וסילוקו, מ"מ יש כאן נחמה פורתא שסילוקו רק כחורבן ביהמ"ק ולא יותר, **כי חניח דור ישרים מבורך בנין וחתנין רבנן, מרביצי תורה ויראה, ובמיוחד בנו מ"מ הרה"ר מוהר"א הכהן שליט"א, ותלמידים ת"ח ויראי ה' חפידים ואנשי מעשה, וגם הקהילה הק' אשר שימש כאן לרב זה כמה שנים, נודעת לשם ולתפארת,** ובודאי שזכרו הטוב לא ימוש מאתם לעולם, ויה"ר שבכח הג' הכתרים שזכה יהיה מליץ יושר בגנזי מרומים שנושיע תשועת עולמים בביאת גוא"צ ויקים הבטחת הנביא, בלע המות לנצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים, בב"א.

קול נחי נשמע מציון

אח"כ הספידו הגאון הצדיק **הרמ"א פריינד** זצ"ל חבר ביד"צ העדה החרדית (ולימים גאב"ד ירושלים"ו), שהיה איתו בידידות רבה עוד מלפני המלחמה מימי זקינו הגה"ק מנאסויד זצ"ל ואף הזכיר זאת בין דבריו באמרו:

"... וזהו שנאמר גם אנו על האבידה הגדולה שנאבדה מאיתנו, הוא השר הגדול שנפל בחיוס, הגאון הגדול המפורסם בצדקתו והמפורסם בחיבוריו אורחות המשפטים, מי יתן לנו תמורתו, **ויודע אני עד כמה חיה חביב לכ"ק אאזמו"ר מנאסויד זצ"ל, שבכל עת ובכל ענין היה מקובל ממנו ענין הלכה למעשה, וגם להבדיל בין החיים לכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א [זצוק"ל] שבחר בו מכל להיות אב"ד בכאן,** הנמצא כמוהו בתורה ובחסידות, ובכל זאת היה בשפלות ובענווה וכו'.

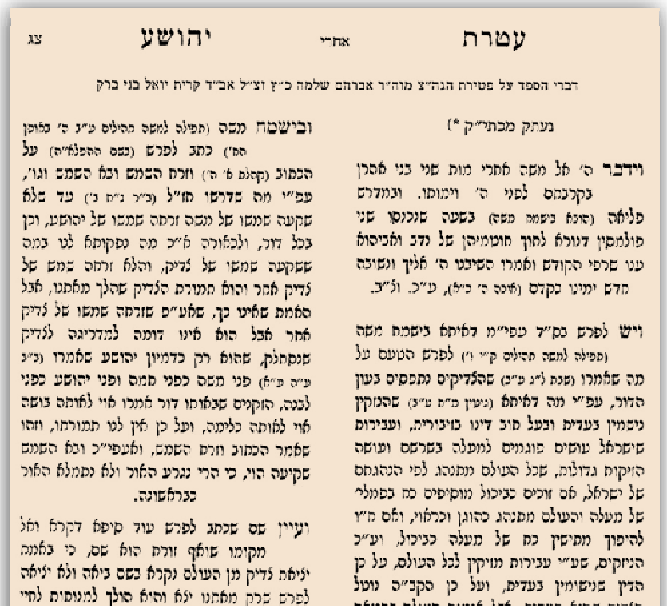
והצדיק הנפטר, בשבת הגדול הלך במסירות נפש להדרשה, וצעק כארי לעמוד בפרץ כנגד הפריצות הנוראה, וממש היה כעין מצוה מחמת מיתה – שכבר היה חלש מאוד, וא"כ עד כמה גדול הצער והכאב במה שנאבד מאתנו מרגלית זו, ועלינו מוטל לקיים את דבריו, ועל ידי זה זכותו יעמוד לנו להגן על הדור".

אש"ר ימלא את ידו לכה"ן תחת אביו

עפ"י רצון קדשו של מרן רביה"ק זי"ע[6] נתקבל בנו הגאון הצדיק בעל ראש אליהו וצ"ל[7] באותו המעמד למלאות מקום אביו כאב"ד הקהילה ור"מ הישיבה, וכל הספדנים כאחד הרימו על נס כי לו נאה ולו יאה להמשיך דרכי אביו הגדול וצ"ל ובירכוהו שיזכו להגדיל תורה ולהאדירה, ואכן למעלה מארבעים שנה שימש ברבנות קהילתינו הק' לשם ולתהילה.

יהדות הגולה תתן קולה

באותו היום הצטרפו גם בני יהדות הגולה לבכות ולקונן על סילוקו של אותו צדיק, והתקיים גם שם עצרת הספד רבתי ע"י קהל יטב לב יחד עם התאחדות הרבנים דארה"ב וקאנאדא, העצרת התקיימה בהיכל בית מדרשינו הגדול בוומס"ב, בהשתתפות אלפי אנשי שלומינו ושאר

עטרת אחי יהושע צג

רבני הספד על פטירת הגה"צ מוה"ר אברהם שלמה כ"ץ וצ"ל אב"ד קרית יואל בני ברק

נערוך מכתב"ק 2)

וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבתם לפני ה' ויתעלמו. ובתולדם פליאה (שבת פ"ח ע"ב) נפשה אזכאסר שני פולמסין דעומק לתוך חומשין של נדב ואביהוא עני אלפי הקודש ומפרי פסיקתי ה' לחיין ועפיהם מדם יתיבו בקדם (פסח ד' ע"ב, ע"כ. ע"כ.

ויש לפרש עפ"י מש"כ לפרש משה (פרשת שמות ק"ו ו') לפרעה הטעם על מה שמרמז (שבת ל"ג ע"ב) שהצדיקים מתפללים שעון הזהר, עפ"י מה שאיתא (נזיר פ"ח ע"ב) שהקקן נעבדת ובפל מיב דינו מיניהיה, ועניהם שיהיה שוטים מוזמים למשלה בפרסם ושוטה היקרים גדולים, שכל הטעם מתנסא לפי הנהגתם של הצדיק, אם אוכיח בעיכול מוסיפים מה בשמלי של מעלה יהשלם מפנהג כהונן וכלוות, ואם מ"ש להיפוך מתיפין גם של מעלה בעיכיל, וע"כ הניקים, שפ"י עניהת מוקין לבל הטעם, על כן הדין בעשיהן עבדים, ועל כן פקב"ה טוען הצדיק בסוד העבדים, שבל חומות שבועם מחמתם פיהם מוקין למעלה, לפי שאין לפס פוהם למעלה, לך תבין בעצמן, שבל ענהל מפוהב לעבוד להבוראן יפ"ש עבוד החוים והעוונות שמקבל, והם מעלמין לעה מתם טוהב וחיהם משלמין פוהפס, ושר בעבל מיב בדיוהרית, וזהו שאמר הבתוב (תהלים ק"ו ו') יחדן בעניס מבל נושות, בל הבתוים ומעטו הלוהות, שבל ענהן לפס על מהן רפה, שהיו יפרהלו עטיבים בעו"ה הדפס מביהו, עבדה"ק.

ונוהו שאמרו גם הוא על הסבדה הגדולה שהבדה מלמטה היה הבר הגדול שנפל בפיהם, הגדון הגדול מהפורסם בגדלה והמפורסם בחיבוריו פורסות מהפפיהם, מי יתן לני תמורתו, יידע הני בל בתה ה' הביא לב"ק בלומו"ר מהפורד זצ"ל, שבבל עת ובבל ענין ה' מקובל ממנו ענין בלשם למעשה, וגם להבדיל בין הבהיים לב"ק תבן תדמו"ר (בלוש"ן) [בלוז'ן] שפתר בו מבל לפיות תצ"ד בתבן, הנמצא במיהתו בתורים ותחפיפים ובבל זפם ה' בהפלתם ובהנוים.

ובישבת תבה (תפלה למשה תהלים ע"ג ה' מחכן תפ) בתב לפרש (פסח ההפלגיה) על הבמוב (קהלת ג' ה') וזמן הבתים ובמן השמב וגו', שפ"י תה בדרשי תז"ל (ב"ר ג"ח ב') עד בלא שקעה שמשו של תבה זפתה בתיהם, וכן בבל תוב, ולבלוהה ס"ב תה שקוראין לפי בתה שקעה שמשו של צדיק, והלה זהוה במש של צדיק לחר יהיו תמורת הצדיק שהלך מהפנו, אבל בפמת שיש בך, שע"ם שזרחה שמשו של צדיק לחר שבבל היו חיו דומה לתדריבה לצדיק שנפטלק, שהוא רק בדמיון יהושב שלמדו (ב"ב ע"ה ב"ח) פני תבה בפני תמה ופני יהושב פני לבנה, הוקשים שבלותו דור למדו לי לאותה בושה לי לאותה בלימה, ואפל בן לין לפי תמורתו, וזהו שאמר הבתוב וזרח השמש, ואפשר"ב וכא השמש שקיעה הוא, בי תרי נגרע הלוז ולא נפמלא הלוז שברשעתו.

יעיין שם שהתב לפרש עוד פופש דקרא וכל מקומו פיהף זהוה הוא שם, בי בשמה יישאר לדיק מן העולם ונקרא שם פיהה ולא ישיהה לפרש בהך מאמרו יפ"ח והיה אולך למעומים לחי העולם הבא, וקך פיהנו עוב לאחרות, וזה פירוש הבתוב וזרח השמש וכא השמש, הוא הצדיק שנקרא שמש, ילמה נקרא בשם בילה, ופ"ח בי לימה, וכא הבציח לחרץ ולל מקומו הוא שוהף, שהוא בל בעת על מקומו שלמדינו, זרח הוא שם, שם היה זרוח שהה, וע"ב הצדיק לחר לדורו הוא שאבד, שלין לנו ממהפנו, והוא המבל למהגלות שאבדה שבבל מקום שהיה מהגלות שמה וכך בפעלה היה שלבדה (מגילה ט"ו ע"ח) שרק מלמד שאבד, עבדה"ק.

ובב"ש ק"ו נומינו לנו שהוא דור שבל וגבוע, ופפרנו מהמפלה הדשה, והפרלות מהגבורות, והצדיק הנפטר בפה הגדול הלך מעמיהם עפ בהלבים, ופתך בתני לעמוד בפרך בנגד הפרלות הניהלה, וממש הי בעין מלוה מהממת מיהם שבבר היו מלם מלות, וה"ב שד בתה גדול הצער והבאב בתה שאבד מלהך מהגלות זו, ועלינו מוטל לקיים את דבריו ועי"ז זבותו יעמוד לנו להגן על הדור.

---

6 היות שמפאת חולשתו כבדה על מרן רביה"ק זי"ע מלאכת הכתיבה באותן השנים, כתב המשב"ק הרה"ח **ר' יוסף אשכנזי** ז"ל מכתב לבני קהילתינו הק' בו הוא מביא את רצון קדשו של מרן רביה"ק זי"ע בזה, ועוד חזון למועד להביא את המכתב בשלימותו.

7 יצויין שגם הוא נשא דברי הספד על אביו הגדול וצ"ל, ולע"ע לא מצאנוהו וחבל על דאבדין, אך נעתיק קטע מתוך דברי הספד שנשא בדרשת כל נדרי הראשון בשנת האבל על אביו וצ"ל בהיכל בית מדרשינו ברחוב רמב"ם (נדפס בקונטרס **ראש אליהו** לימים הנוראים, דרוש ח'):

"ועל זה צריך כל אחד ואחד מאיתנו להצטער על העדר הצדיקים שנגרם על ידי שלא עשינו תשובה כראוי, **ובפרט אנחנו שאבדנו אבידה גדולה הוא כבוד קדושת אאמו"ר זצ"ל הריני כפרת משכבו שזכינו שבי"ג שנותיו האחרונות שימש כאן ברבנות דקהילתינו בשליחותו וברצונו של אבינו רועינו כ"ק אדמו"ר הגה"ק שליט"א [זי"ע], והיה משיירי כנסת הגדולה, האי סבא דמשפטים, גאון עצום ומורה ודאין עשרות בשנים, והיה מהרבנים המפורסמים עוד בדור הקודם שלפני המלחמה הגדולה ל"ע,** והיה ידוע באהבתו לקהילתו ולכל איש ישראל, ובתפילותיו "האט ער אינזינען געהאט די אידן" הנצרכים, ועכשיו בעוה"ר אבדנו את האיש הגדול הזה, וממילא אסור לנו לעבור על זה בפשטות שלא ישבר את לבבינו ושלא נתאונן ע"ז ולבכות על אדם גדול כמותו וכו', **וצריכים להתחזק בכל כוחינו לשוב אל ה' ולבקש לקיים בנו חכמי ישראל שכ"ק רבינו שליט"א [זי"ע] יאריך ימים ושנים בבריות גופא ונהורא מעליא,** שנזכה לילך לקראת משיח צדקינו עם מלכינו בראשינו, בב"א".

מקורבים ואוהדים, ובראשות הרבנים הגאוה"צ חברי התאחדות הרבנים אשר הי' הגה"צ אבד"ק ריסקאווע זצ"ל באומן איתם ושימש בין חברי נשיאותה מיום היווסדה בעת שעדיין התגורר בארה"ב, וביכו מרורות את גודל האבידה שאין לה תמורה.

התאחדות הרבנים דארצות הברית וקאנאדא

הספד מר

על פטירת הכהנ רב הגאון הצדיק משרידי דור חישן חכהן הגדול מאוהיו

רבי אברהם שלמה כ"ץ זצ"ל

מאבד"ק ריסקיוועז, ואב"ד ור"מ שיכון קריית יואל בבני ברק ת"ו

בעטר"ם אורחות המשפטים על הו"מ

יתקיים אי"ה

יום ב' פרשת אחרי קדושים הבעל"ם

כשעה ד' בערב

בביהמ"ד הגדול דקהל יטב לב דסאטמאר

183 רשדי ספרינג ברוקלין נ. י.

יספידוהו עזלי הרבנים שליט"א

ותשי"ת יאסר לצרותינו רי וינחם אותנו כמהרה בבנין ציון וירושלים

התאחדות הרבנים דארצות הברית וקאנאדא

קהל יטב לב דסאטמאר

הספד מר

על הסתלקותו של חתן גבורא רבה משיירי כנסת הגדולה חסידא ופרישא הגאון האדיר, צדיק וישיש, מחנדיר שבכהונה

רבי אברהם שלמה הכהן כ"ץ זצ"ל

האב"ד דקהלה קדושה קרית יואל בבני ברק

והסלונים נאב"ד ריסקיוועז, בעטר"ם אורחות המשפטים

יתקיים

אי"ה יום ב' פרשת אחרי קדושים, ד' אייר

בשעה ד לפנות ערב

בבית מדרשינו הגדול

183 רשדי ספרינג, ברוקלין, נ. י.

תשי"ת ינחד פרצות עמו ישראל בהחיים ותנאליט במהרה נאולת עולם ושמחת קולם על ראשיהו אביהו.

קהל יטב לב דסאטמאר

תמרים הניעו רא"ש על צדיק כתמ"ר

אחרי שפתח הרה"ח **ר' שלמה גפן** ז"ל מנהל מוסדותינו הק' בארה"ק את המעמד בדברים קצרים, כיבד את מרן רביה"ק בעל ברך משה זי"ע [אבד"ק סיגעט דאז] לשאת את דבריו, רביה"ק בעל ברך משה זי"ע פתח את דבריו בקול נהי ותמרורים וביכה את גודל האבידה ממקורבו וידיד נפשו[8] של אביו הגה"ק העצי חיים זצ"ל ולמרן רביה"ק זי"ע, גאון הגאונים משרידי דור חישן, וכמו"כ העלה על נס את גודל חיבוריו הנפלאים "אורחות המשפטים" שהאיר את עולם התורה בדיני ממונות, ותיאר מפעולותיו הכבירות מלפני המלחמה ולאחריה, ולחיבת הדברים נעתיק חלק מהם (מספר ומשה היה רועה, ח"ו עמ' קס"ו):

"עס איז שוין אריבער געגאנגען דרייצן יאר פון וועז דער ריסקעווער רב ז"ל איז אוועק געגאנגען וואוינען פון דא, **דער יונגערער דור וויסט שוין נישט וואס עס איז געווען דער ריסקעווער רב, די עלטערע אידן זיי וויסן נאך און גאנץ יארן האט ער זיך אלין געפלאגט אויף תורה.**

ער איז געווען אזוי דבוק אינעם טאטן ז"ל, מיט וועמען ער האט געהאט אזויפיל שייכות מיט תשובות און פלפולים, עקסטער איז ער געווען אזוי דבוק אינעם פעטער ז"ל און אנדערע צדיקים.

ער איז געווען א איד פון וועמען אידישע קינדער האבן הנאה געהאט, ער האט זיך אזוי אוועק געגעבן פאר יעדן איינעם, ונהנו ממנו עצה ותושיה.

און נאך אין די פריער'דיגע יארן איז ער געווען באקאנט צווישן די גדולי הדור, נאך אין יענע צייטן וועז עס האבן נאך געלעבט אסאך גדולי ישראל, עס איז נאך געווען א דור דעה, איז ער געווען צווישן די גדולי וחשובי הרבנים.

איך געדענק נאך ווי נאכ'ן ביטערן חורבן וואס איז געווען, מ'איז אהיים געקומען פון די לאגערן, האט מען דעמאלטס געשמועסט, עס איז געווען א מציאה גדולה אז דער ריסקעווער רב איז איבער געבליבן, ס'איז געווען א שמחה אז ס'איז איבער געבליבן וועמען צו פרעגן א שאלה, א עצה.

איך האב דעמאלטס געזעהן וואס חיסט אן ערליכער איד, ער איז געווען ביי זיך אזוי בשפלות, כאטש עס איז נישט געווען כדוגמתו, ער איז דארט ממש געווען א יחיד בדורו, יעדער האט געדארפט צוקומען צו אים, איז געווען במקום גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו, ער האט גארנישט געמאכט פון זיך עפעס מער, ער איז געבליבן דער זעלבער ריסקעווער רב וואס ער איז געווען פאר'ן חורבן, ער האט יעדן אויפגענומען, געענטפערט אלע שאלות, מ'האט געקענט זעהן וואס עס חיסט א געווייקטער חסידישער איד.

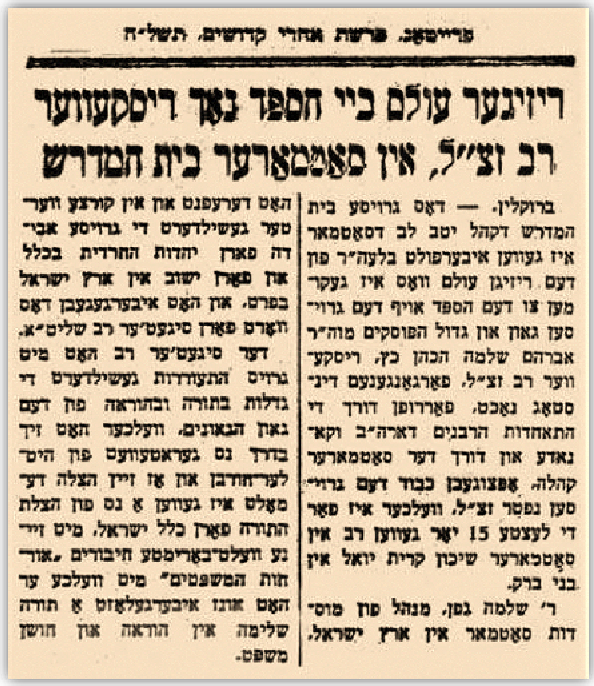
8 כך מכנהו מרן הגה"ק העצי חיים זצ"ל בתשובתו אליו, והוא ל"ו נדפסה בשו"ת עצי חיים.

מכבדו בחייו מכבדו במותו

סיפר הרה"ח **ר' אלי' שאול כ"ץ** הי"ו מב"פ (הובא בספר **תפילין של ראי"ש**, הקדמה): "די רעבעצין פונעם ריסקעווער רב זצ"ל האט מיר כמה פעמים דערציילט אז ווען זי איז אריינגעקומען צום רבי'ן לאחר פטירתו פון איהר גרויסע מאן, האט זיך די רבי ז"ל אויפגעשטעלט פאר איהר אל"ס אשת חבר כחבר, כ'גדעלנק ווי זי פלעגט עס פארציילן מיט אזא סיפוק און הנאה, אז זייענדיג א אלמנה האט איהר עם פשוט געגעבן חיות און כח, און ס'האט איר אזוי באגלייט אז ווען און ווי זי האט נאר געקענט האט זי עם פארציילט".

קריא"ה של חיבה

עוד סיפר: "מיין זוהן **ר' אברהם שלמה** הי"ו איז געבוירן געווארן תשל"ז צוויי יאהר פארן רבין'ס הסתלקות, ביי די ברית איז די רבי געווען סנדק, און ש"ב הגה"ח **ר' יוסף כ"ץ** ז"ל – זוהן פון ריסקעווער רב זצ"ל איז אויך געווען דארט און ער איז מכובד געווארן מיט עמידה לברכות, און נאך די ברכות ווען די רבי ז"ל האט א נאמען געגעבן "**אברהם שלמה**" – נאכן ריסקעווער רב, האט ער געגעבן אז א בלינק מיט די אויגן (א זאך וואס ס'איז געווען זייער מצוי ביין רבי'ן) מיט א קורת רוח פאר ר' יוסף כ"ץ ז"ל... אפילו די רבי ז"ל אז שוין דעמאלט'ס נישט געזונט געווען האט ער אינזינען געהאט צו געבן אזא בלינק פאר ר' יוסל'ן אז מ'האט א נאמען געגעבן נאך זיין טאטע".

פרייטאג, פרשת אחרי קדושים, תשל"ח

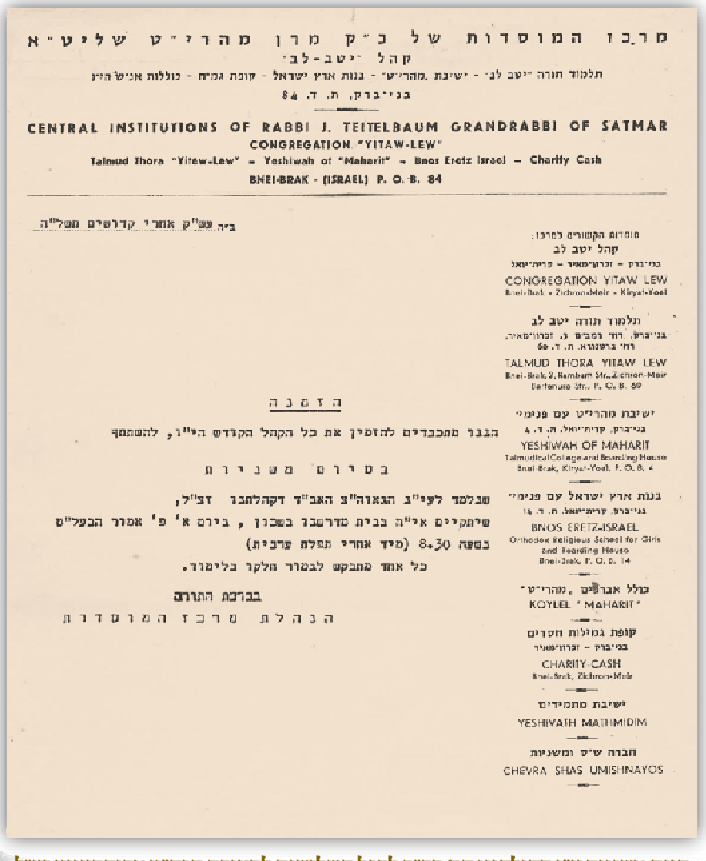
ריזינער עולם ביי חספד נאך ריסקעווער רב זצ"ל, אין פאטמארער בית המדרש

ברוקלין. — דאס גרויסע בית המדרש דקהל יטב לב דסאטמאר איז געווען איבערפולט בלעה"ך פון דעם ריזינער עולם ווען איז עקער מען צו דעם חספד איוף דעם גרויסן סען גאון און גדול הפוסקים מוה"ר אברהם שלמה הכהן כץ, ריסקער ווער רב זצ"ל, פארגאנגענעם דינסטאג נאכט, פארוואס דורך די התאחדות הרבנים דארט"ב וקאנאדא און דורך דער סאטמארער קהלה, אפצוגעבן כבוד דעם גרויסן נפטר זצ"ל. וועלכער איז פאר די לעצטע 15 יאר בעווען רב אין סאטמארער שיכון קרית יואל אין בני ברק.

ר' שלמה גמן, מנהל פון פוסדות סאטמאר אין ארץ ישראל, האט דערעפנט אז אין קורצע ווער פער געשיילדערט די גרויסע אבידה פאר יהדות התורה בכלל און פארט ישוב אין ארץ ישראל בפרט. אין האט אויבערגעגעבן דאס וואדט פאר סיגעס"ער רב שליט"א.

דער סיגעס"ער רב האט מיט גרויס התעוררות געשיילדערט די גדלות בתורה ובתוראה פון דעם גאון הגאונים, וועלכער האט זיך בודד נס גפראסטעווסע פון היס־ לערחרבן אזן אז זיין הצלה דער מאלס איז געווען א נס פון הצלת התורה פארן כלל ישראל, מיט זיי נע וועלט־באריממע חיבורים „אור חות המשפטים" מיט וועלכע ער האט אונז אויבערגעלאזט א תורה שלימה אין הוראה אזן חושן משפט.

תיאור ההספד הגדול שנערך בארה"ב על הגה"צ מריסקעווע זצ"ל בביהמ"ד הגדול דקהל יטב לב דסאטמאר

מרכז המוסדות של כ"ק מרן מהרי"ט שליט"א
קהל יטב-לב
תלמוד תורה יטב לב - ישיבת מהריט - בנות ארץ ישראל - קופת גמילות חסדים - כוללות אכי"ל בית
בני-ברק, ת. ד. 84

CENTRAL INSTITUTIONS OF RABBI J. TEITELBAUM GRANDRABBI OF SATMAR
CONGREGATION "YITAW-LEW"
Talmud Thora "Yitew-Lew" - Yeshiwah of "Maharit" - Bnos Eretz Israel - Charity Cash
BNEI-BRAK - (ISRAEL) P. O. B. 84

ביה"ק אחרי קדושים תשל"ח

מוסדות הקשורים למרכז:
קהל יטב לב
CONGREGATION YITAW LEW
תלמוד תורה יטב לב
TALMUD THORA YITAW LEW
ישיבת מהריט
YESHIWAH OF MAHARIT
בנות ארץ ישראל עם פנימיה
BNOS ERETZ-ISRAEL
כולל אברכים „מהריט"
KOLLEL „MAHARIT"
קופת גמילות חסדים
CHARITY CASH
ישיבת מתמידים
YESHIVATH MATHMIDIM
חברה שיש משניות
CHEVRA SHAS UMISHNAYOS

הזמנה

הנכם מתכבדים להזמין את כל הקהל הקדוש הי"ו, להשתתף

בסדרים משניות

שנלמד לעי"נ הגאון"צ האב"ד דקהלתנו זצ"ל,
שיתקיים אי"ה בבית מדרשנו בשכונת , בירם א' פ' אחרי הבעל"ט
בשעה 8.30 (מיד אחרי תפלת שחרית)

כל אחד מתבקש להשתתף ולקח בלימוד.

בברכת התורה
הנהלת מרכז המוסדות

סיום משניות ע"י קהילתינו הק בב"ב לרגל השלושים לפטירת הגה"צ מריסקעווע זצ"ל

ובזה סיימנו בסייעתא דשמיא את סדרת "קשר עליון דאורייתא" אשר תיאר במשך ז"ך מאמרים את התקשרותו של הגה"צ מריסקעווע למרנן רבותיה"ק זי"ע ואי"ה עוד חזון למועד ניתנה ראי"ש ונשובה עם עוד מאמרים בהזדמנות אחרת לתאר לדור אחרון בהרחבה צדיק מה פעל במשך שנות חייו עלי אדמות

הערות והארות: אשר נתקבלו על שולחן המערכת על סדרת המאמרים "קשר עליון דאורייתא"

מעבירי"ן את רוע הגזירה...

בענין סיפור הפלא שהובא **במאמרינו לחג הפסח** שהעביר מרן רביה"ק זי"ע את מחלתו של הגה"צ אבד"ק ריסקעווע זצ"ל לגוי בן גילו – הוסיף הגה"צ ר' **מרדכי זאב עהרענרייך** שליט"א אבד"ק אבן שלמה שאמלויא (וזמ"ם) כדלהלן:

"דעמאלטם אנהייב שנת תשי"ח ווען דער ריסקעווער רב איז נישט געווזט געווען אזן ער איז געווען אין שפיטאל אין ראטשעסטער, איז מיין טאטע ז"ל אויך דעמאלטם דארט געווען לצרכי רפואה, אזן ווען ער האט געהערט אז דער ריסקעווער רב איז אויך דארט, האט ער מיר געהייסן אז איך זאל יעדן טאג אריבער גיין אים באזוכן אזן זעהן ווי אזוי ער פילט זיך, אזן אזוי פלעג איך במשך צוויי וואכן יעדן טאג אריבער גיין צום ריסקעווער רב אין שפיטאל אזן ס'האט זיך אנטוויקלט שיינע שמועסן אין דברי תורה.

בין הדברים געדענק איך אז דער ריסקעווער רב האט נאכגעזאגט דעם באוואוסטן ווארט פונעם **חתם סופר**[9] אויפן פסוק (דברים כה, יא) **"והותירך ה' לטובה בפרי בטנך"**, אז אפילו ווען א מענטש האט שוין געענדיגט זיין תפקיד אויף דעם עולם, אבער אויב האט ער קינדער וואס ער דארף זיי מחנך זיין לתורה וליראת שמים, איז איהם דער אויבערשטער מוסיף אויף זיינע יאהרן. אזן דער ריסקעווער רב האט דעמאלטם אויסגעפירט מיט אן התרגשות: **"איך האב נאך קליינע קינדער'לעך אין שטוב אזן איך דארף זיי נאך מחנך זיין אזן אונטער פירן אונטערן חופה, איך דארף ווערן געזונט"...**

כת"ע מתארים את הלויה של הגה"צ מריסקעווע זצ"ל

וכידוע שאכן תיכף לאחמ"כ נתרפא לגמרי בכוחו הגדול של מרן רביה"ק זי"ע (וכפי שהארכנו במאמר הנ"ל) ועוד חי הרבה שנים לאחמ"כ וזכה לראות דורות מכל בניו, ולהעמיד הרבה תלמידים הגונים בישיבתינו הק' בבני ברק.

◆ ◆ ◆

שיח סוד שרפי קודש...

בענין השיחות הנעימות שבין מרן רביה"ק זי"ע לבין הגה"צ אבד"ק ריסקעווע זצ"ל בעת ביקורו בצל הקודש בימי יו"ט וחוה"מ סוכות, שהארכנו בזה **בגליון חג הסוכות** העע"ט, הוסיף הנ"ל כדלהלן:

"איך געדענק דער ריסקעווער רב ז"ל קומען צום רבי'ן ז"ל בעיקר פון יו"ט סוכות, דעמאלטם האט

---

9 **בפתיחה לשו"ת יו"ד**, והובא בתורת משה פר' **כי תבוא** (ד"ה והותירך) ועי' עוד בפר' **משפטים** (ד"ה לא תהיה) שכתב בזה"ל: "וכבר כתבתי שאם יש לו בנים או תלמידים שלומד עמהם תורה ומדריכם לעבודת השי"ת, אז אם גם השלים עצמו בכל מכל כל, **מ"מ צריך שיחיה הרבה שנים לגדל בניו ותלמידיו לת"ת וללמדם דרך ה' אחריו".**

זיך געמאכט זייער שיינע שמועסן צווישן רבי'ן ז"ל מיט די רבנים, איינמאל האט מען דן געווען אין די סוגיא פון די מחלוקת ר' אליעזר מיט די חכמים אויב "אדם יוצא ידי חובתו בסוכתו של חבירו" (סוכה כז:), דער ריסקעווער רב איז אויף אנווועזנד געווען, און ער האט זיך אנגערופן צום רבי'ן מיט א שמייכל: "**דעם רבי'נס סוכה קען מען דען אהנרופן סוכתו של חבירו?!, ס'איז נישט "חבירו", ס'איז דאך דעם "רבי'נס"...** דער רבי האט זייער הנאה געהאט און זיך צושמייכלט".

◆ ◆ ◆

הוראת"ו בקדושה...

בענין מה שהובא **במאמרינו לפרשת כי תבוא** מהביקורי כבוד והיכרות שערך הגה"צ אבד"ק ריסקעווע זצ"ל בבתי הרבנים בארה"ק בעת שעלה לכהן פאר כאב"ד ור"מ דקהילתינו הק', סיפר א' מחשובי אברכי אנ"ש בב"ב כדלהלן:

מציבת הגה"צ מריסקעווע זצ"ל

"אלץ בחור האב איך זוכה געווען כמה פעמים צו מיטעסן סעודת צפרא דשבתא מיט כ"ק הגאון הגדול בעל **שבט הלוי** זצ"ל, ביי די געלעגנהייט האט מען זוכה געווען צו הערן ד"ת און סיפורי צדיקים פיל מיט מוסר ויראת שמים, איינמאל רעדנדיג פון די גרויסע עניוות פון גדולי ישראל און ווי אזוי איינער האט זיך מבטל געווען פאר"ן צווייטן, האט ער דערציילט אזוי:

מיין מחותן דער ריסקעווער רב זכרונו לברכה, ווען ער איז ארויפ געקומען פון אמעריקא צו אננעמען דאם רבנות אין די סאטמאר"ע קהילה דאהי אין בני ברק, איז ער אריבער געקומען צו אונז אויף א באזוך זיך צו באקענען – זייענדיג א רב דא אין שטאט (בשכונת זכרון מאיר ב"ב), בתוך הדברים האט ער דערציילט אז ווען ער איז זיך געגאנגען פארהערן די הוראה ביי מורו ורבו הגה"ק בעל **ערוגת הבושם** זצ"ל, האט ער אים נאכ'ן פארהער געגעבן א כתב "**היתר הוראה**" זאגנדיג אז דאם איז נאר בתנאי אז זיין ברודער הגה"ק בעל **קרן לדוד** זצ"ל וועט אויך מסכים זיין.

האט דער ריסקעווער רב פארציילט אז ווען ער איז אנגעקומען מיטן כתב צום קרן לדוד זצ"ל, ווי נאר ער האט געזעהן א כתב "**היתר הוראה**" בכתב ידו פונעם ברודער דער ערוגת הבושם זצ"ל, האט ער עס געגומען מיט ביידע הענט און עס געקישט מיט א חביבות זעענדיג א כתב יד פונעם ברודער... דאם זענען געווען די גדולי ישראל, אז יעדער האט געהאלטן אז דער צווייטער איז באמת חשוב'ער און גרעסער פון אים".

◆ ◆ ◆

טעות לעולם חוזר...

בגליון פר' נח העל"ט הבאנו בטעות שמרן רביה"ק בעל ברך משה זי"ע ביקר בארה"ק בשנת תשל"ד לפ"ק, וזה אינו נכון כי נסיעה זו בסוף לא יצאה מן הכח אל הפועל, כפי שנאריך בזה בגליון הבא (במאמר את פני האדון ה'), וכפי הנראה עירוב פרשיות נאמרו כאן, כי אכן בשנת תשכ"ג ביקר רבינו בארה"ק לרגל ל"ג בעומר, ואז נפגש עם הגה"צ מריסקעווע זצ"ל שקיבלו בידידות רבה וכבר הבאנו באריכות אודות ביקור זה בגליון פ' שמיני העל"ט.

עֲזָה אַהֲבָתָם תִּזְכֹּר רְשָׁפֶיהָ רִשְׁפֵי אֵ"שׁ
וְיוֹשֶׁר יָלִיצוּ בַּעֲדֵנוּ חַיּוֹת אֵ"שׁ:

(מתוך פיוט לשחרית יום א' דר"ה)

הילולא רבא

מאמרים יקרים, עובדות וסיפורי קודש יקרים
מצדיקים קדושים וטהורים, בעלי ההילולא זי"ע

י"א מרחשון

הגה"ק רבי מנחם נחום מטשערנאביל זי"ע

וזרח השמש

נולד בשנת ת"ץ לאביו רבי צבי הירש בן הרה"ק הצדיק נסתר ר' נחום גאון זצ"ל הנקרא "רבי אדם בעל שם" זי"ע, סיפר הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע (בן הרה"ק ר' מרדכי המגיד מטשערנאביל זי"ע) שזקינו כשהי' ילד קטן נשאר יתום מאב ואם ר"ל, וגדלו דודו אחי אביו, ושמו רבי מרדכי, פ"א נתקשה לרבי מרדכי מאמר בזוהר הק', ולא יכול לשית עצות בנפשו לדעת מאמר הזוה"ק, הוריד בשם את שר התורה מן השמים שיאמר לו הפי', כאשר ירד אליו השר התורה הרעיש עליו בקול גדול, מה לך טפה סרוחה שהורדתני, זה כמה שנים שלא הטריח אותי שום אדם, איך מלאך לבך לעשות כך, ולולא שהכריזו בשמים, שאזהר בך, שאתה צדיק בן צדיק, הייתי עושה עמך גל של עצמות, ר' מרדכי לא התפעל כלל מהרעש, רק קם מן הכסא, והעמיד רגלו אחת על הכסא, ואמר, אם כן שהכריזו כך בשמים, לא אניחך עד שתאמר לי הפי' בהזוה"ק, והוכרח להגיד לו, וכל זה ראה זקינו רבי נחום, והי' אז כבר שית כבר שבע.

האיש מקדש

בהגיע לפרקו נשא את הרבנית הצדקת מרת שרה ע"ה נכדת רבי יצחק שפירא אב"ד דק"ק קובל ולובלין בן להגאון המפורסם בדורו רבי נתן נטע אב"ד הורדנא זצ"ל בעמח"ס מבוא השערים על שערי דורא ואמרי שפר על רש"י, אמר הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע שזקינו הי' אומר שהיא עשתה אותו לרבי, ומעתה סיים המגיד תוכלו לראות מה הוא רבי, שאחר כל גדלותו שראה שר התורה כבר שית כבר שבע, ועדיין לא הי' במדריגת רבי, מתחלה הי' עני ואביון עד אין שיעור, ולא הי' בביתו לכסות עצמו מפני הקור רק פעל"ץ אחד, ובלילה בימי החורף כשהי' צריך לילך לטבול א"ע בנהר, הלכה אשתו עמו לשמרו, והיתה היא לובשת הפעלץ עד בואם אל הנהר, ובחזרתם הי' הוא לובש את הפעלץ, פ"א כשהלך לטבול בנהר והנהר הי' מכוסה בקרח, ושבר הקרח ועשה בו חור, וירד דרך שם לטבול, כשרצה לעלות מהנהר לא מצא את החור, ונשתהה הרבה זמן תחת הקרח, עד שבחמלת ה' עליו מצא את החור ועלה משם, כשעלה הי' מראהו בלא"ה (תכלת) מגודל הקרירות, וכשראתה זאת הרבנית הצדקנית אמרה לו "נחום האסט פארגעסן פון רבש"ע", ותיכף נתכסה בזיעה.

בצל רבותיו

תקופה קצרה אחרי חתונתו נתקרב להבעש"ט הק', סיפר מהרי"י מסקווער איך נתקרב אל הבעשטה"ק, דהוא הי' מלמד תינוקת באיזה מקום, והבעש"ט רצה מאד שיתקרב אליו בראותו נשמתו הק', על כן נתן פקודה להורי התלמידים שלזמן הבא לא ישלחו עוד את בניהם ללמוד אצלו, וכן עשו, ובחוה"מ כאשר הרגיש שהתלמידים אינם חוזרים אצלו, אמר בלבו בוודאי לא הי' ההורים שבעי רצון ממנו לכן לא שלחו את בניהם אליו, ונמצא שדמי השכירות שלקח מהם הי' בחנם, ורצה להחזירם, אך לא הי' לו מעות במזומן, הלך והשכין את כל אשר לו עד שקיבץ כל המעות, והלך לאחד ולשני להחזיר להם המעות, אבל לא רצו לקבלם באמרם שהיו מאד שבעי רצון ממנו, רק הבעשטה"ק צוה אליהם שלא יחזירו את בניהם אליו, וכששמע זאת החליט לנסוע להבעשטה"ק, ואז קירבו הבעשטה"ק ונעשה תלמידו המובהק, ב' פעמים הי' אצל הבעש"ט ואותן ב' פעמים הי' בפרשת כי תשא, ולכן כתב באותו פרשה ב' פעמים על הבעש"ט "מורי", עם כי בספרו מביא הרבה פעמים מהבעש"ט אבל לא כותב מורי רק באותו שני פעמים,

ימי ההילולא

י' מרחשון

- גד בן יעקב אבינו משבטי י-ה
- רבי מאיר מרגליות ב"ר צבי (מאיר נתיבים) - תק"נ

י"א מרחשון

- מתושלח בן חנוך – א' תרנ"ו
- רחל אמנו ע"ה – ב' קצ"ב
- בנימין בן יעקב אבינו ע"ה – ב' שי"ז
- רבי מנחם נחום ב"ר צבי מטשערנאביל - תקנ"ח
- רבי אברהם ב"ר מתתי מסלאנים (חסד לאברהם) - תרמ"ד

י"ב מרחשון

- רבי זאב קיצעס (תלמיד הבעש"ט) - תקמ"ט
- רבי משה ב"ר יחזקאל שרגא הלברשטאם - תר"פ

י"ג מרחשון

- רבי יודא לוואי הזקן זצ"ל – ה' ר"א
- רבי ברוך ב"ר אברהם מקאסוב (יסוד האמונה ועמוד העבודה) - תקמ"ד

עם פטירת רבו הבעש"ט הק' התקשר בכל לבו ונפש לממלא מקומו ה"ה הרה"ק המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע והי' אצלו מגדולי תלמידיו, הוא הי' אחד מהתלמידים ששלח רבם המגיד הק' לנדוד מעיר לעיר בתפוצות ישראל לפרסם את דרך החסידות ולקרב לבם לאביהם שבשמים.

איש על העדה

מתחילה הי' מגיד בעיר פראהבישט ואח"כ בעיר טשערנאביל, הי' נחשב כאחד ממלאי מקום רבו הק', כעדותו של הגה"ק מרן בעל דברי חיים מצאנז זי"ע בתשובותיו (ד"ח ח"ב חו"מ סי' ל"ב) וז"ל: "והנה מצינו למופת כגון הרב הקדוש איש אלקי רשכבה"ג מו"ה דוב בער זלה"ה ממעזריטש השאיר הגדולה לתלמידיו הרב הק' מבארדיטשוב, ומאור עינים, ואור המאיר זלה"ה", ואכן הרבה מתלמידי המגיד זי"ע הסתופפו בצלו כמו שאמר נכדו הרה"ק מטשערקאס זי"ע: "אצל זקיני איז געווען איין אויבן– אן מיט ווייסע זשיפעצעס", פ"א אמר הרה"ק מטשערנאביל זי"ע הלא אני כמין רוכל ואבקת רוכל לי, יש בידי מחטין ושפילקעס, גם יש בידי מיני בשמים לרוב, למי שצריך מיני בשמים ישיג אצלי, ולמי שצריך מחטין יש בידי לעוקצו, גם יכול אני להיות מרפא חולים ופוקד עקרות ולהשיב נפשות ולהרבות שובע בעולם ולחדש בעולם שמחת אהבת זיווגים ולגדל צמחים ולהמשיך מיני ברכה ולבטל גזירה ולהכניס חכמה ולדרוש כמעין המתגבר, וכללו של דבר הכל ביד הצדיק בסוד צדיק מושל וגו', ואם תאמר למה אני משבח עצמי, אומר אני לכם שזו דרכי התורה הוא, אמרה תורה כי תצא למלחמה וגו' הי' הכרוז יוצא מי שבנה בית חדש וגו' מי שנטע כרם וגו' מי שארס אשה וגו' הירא ורך הלבב וגו', יחזור, ודרשו חז"ל (סוטה מ"ד.) הירא מעבירות שבידו ולכך תלתה לו התורה לחזור על בית וכרם ואשה לכסות על החוזרים בשביל עבירות שבידם שלא יבינו שהם בעלי עבירות, והרואה שחוזר אומר שמא בנה בית או נטע כרם או ארש אשה, וכו', כן אני יש מי שיבוש ויכלם לבוא אצלי לקבל תשובה על חטאיו לזה אני תולה כל הדברים בי לרפא חולים ולפקוד עקרות וכו', והרואה מי שילך אצלי אומר שמא איזה מבוקש צריך לו בריפוי חולים וכדו', ליזה אל תתביישו כלל, וכל מי שיש בידו עון וחטא יבא אצלי ובעזהי"ת ארפאנו ברפואת הנפש.

פדיון שבויים

רבות עשה ופעל למען הצלת נפשות ישראל ופדיון שבויים מישראל, מסופר שפ"א כשנסע מעיר לעיר לומר מגידות לעורד בנ"י, אסרו אותו בתפיסה, ובכל יום נתן רענדל להשומר שיתן לו רשות ללכת למקוה ולביהמ"ד, פ"א אמר שהיום כבר אינו צריך ליתן רענדל כי היום יצא לחפשי, ואמר ששרה אמנו ע"ה היתה אצלו ושאל אותה למה מגיע לו עונש להיות אסור בבית אסורים, אמרה לו באם אחד עושה איזה מצוה מטעימין לו מן השמים שידע מה שהוא עושה, והיות שהוא עוסק בפדיון שבויים רצו להטעימו טעם של מצוה זו.

פ"א נמצא מומר הרוג בזיטאמיר, העלילו על הרה"ק מטשערנאביל זי"ע כי יש לו יד בדבר, אסרוהו בבית האסורים, וחייו היו בסכנה, הרה"ק ר' שלמה מקארלין עם הרה"ק ר' זאב מזיטאמיר זי"ע השתדלו רבות להצילו, וכל פעולותיהם הי' לשוא, ראו בעליל כי אין זה דבר טבעי שכל עבודתם יורדת לטמיון, הבין ר"ש כי ידו של ר"נ עצמו בדבר, היות ורצונו למסור נפשו על קידוש ה', השתדל לבקרו בבית האסורים, דיבר עמו שיחזור בו מרצונו ואמר לו "הפוך צלותך", אמר לו ר"נ "מחשבה זו לא ידעה אף מלאך ושרף, ואם הרגשתם בזאת, אין לי צורך בזה", ואכן ברגע שבו נתרצה לצאת הועילה השתדלותם והצליחו, אמר ר"ש "הוא השליך מחשבה זו, ואני לקחתי"... ור"ש אכן נהרג על קידוש ה' הי"ד.

ורפא ירפא

פ"א הגיע לברית מילה ואמרו לו שאבי הבן נוטה למות רח"ל, וציוה לעשות הברית מיד ובעז"ה יבריא אבי הבן, ואכן כך הוה, והסביר הענין שמצינו שכשהי' אברהם אבינו חולה הגיע שלשה מלאכים וכל אחד בשליחות אחר, כי אין מלאך אחד עושה שני שליחות, ורפאל שרפא את אברהם הלך משם להציל את לוט, ולמה לא שלחו מלאך מיוחד להציל את לוט, רק דלפעמים אין זכות לאותו אדם שיבא מלאך בשבילו לרפאותו, רק מכיון שבא בשביל אחד יכול ג"כ לרפאות את זה, וכן הי' בלוט, שלא הי' לו זכי' שישלחו מלאך בשבילו רק מכיון שבא לרפאות את אברהם הלך משם להציל את לוט, וסיים, וכן כאן שאבי הבן חולה אולי אין לו זכות שיבא מלאך לרפאותו אבל כיון שאליהו מלאך הברית בא בשביל לרפאות את הדך הנימול יכול כבר לרפאות גם את האב.

ידע את הקץ

סיפר הרה"ק ר' משה מקאברין זצ"ל שאמרו פ"א להרה"ק בעל מאור עינים על צדיק אחד שהגיד הקץ, אמר מי שיודע אינו מגיד ומי שמגיד זהו סימן שאינו יודע, וסיים אני יודע ואיני מגיד,

ימי ההילולא

י"ד מרחשון

- **רבי אברהם יצחק משכיל לאיתן - תרס"ה**

ט"ו מרחשון

- **מתתי' בן יוחנן כהן גדול - ג"א תרכ"ב**
- **רבי צבי הירש ב"ר מאיר הורוויץ מטשארטקוב - תקי"ד**
- **רבי אלעזר קאליר (אור חדש) - תקס"ב**
- **רבי לייב בעל יסורים מחברון צפת - תקצ"ז**
- **רבי שמואל ב"ר שרגא פייוויש פרענקל אב"ד דארעג - תרמ"ב**

ט"ז מרחשון

- **רבי עמרם חסידא ב"ר משה נחום - תקי"ז**

וסיפר איך יודע, כי מנהגו הי' בלימודו שלא הלך להלן ממקום שלא הבין עד שייגע והבין, פ"א הגיע לאיזה מקום בזוה"ק שלא הבין והתחיל לבכות ולהתייגע, אמרו לו מן השמים שילמוד להלן ולא יעמול על זה כי לא ידע הפשט שאי אפשר להגיד לו מחמת שעי"ז הפשט יתגלה עת הקץ שמרומז שם, ואמר שלא יכול לעשות זאת כי מעולם לא עשה כן להניח מקום שלא ידע הפשט וללמוד להלן, והוכרחו להגיד לו משמים הפשט בהזוה"ק ומשם יודע עת הקץ.

ובא השמש – מורשתו הרוחנית

נפטר י"א חשון תקנ"ח, ומנו"כ בטשערנאביל.

מדברי תורתו נדפס הספה"ק מאור עינים, הכותב של תורותיו הי' איש חסיד בעל מדריגה תלמידו הנאמן הרה"ק ר' אליהו מיורעוויטש זצ"ל, כשנכנס ר"א לרבו עם הכתבים שכבר היו לכרך גדול כחמשה עשר פעמים כמו שהיא עכשיו, ועבר על כל הכתבים, ואלו הדברי תורה שזכר שהוא אומרם לא נתן רשות להדפיסם רק אלו הדברי תורה שלא זכר אותם שאמרם זאת נתן רשות להדפיסם, והסביר שכל מה שאינו זוכר היתה השכינה מדברת מתוך גרונו.

ספרו נתקבל בקרב ישראל כאחד מספרי היסוד בתורת הבעש"ט הק', בסוף שנתיו של החיד"א זי"ע הביא אליו אחד את הספר מאור עינים, והי' נהנה מאד, ויתאנח ואמר, אני מתחרט ומיצר שהייתי בכמה וכמה מדינות רחוקות (כידוע שסיבב בהרבה מדינות בעולם לצורך עניי ארי"י) ולמה לא הייתי באותן המדינות אשר נמצאים שמה תלמידי הבעשטה"ק, אילו ראיתי ספרי תלמידי הבשעטה"ק לא הוצרכתי לחבר חצי מספריי, (כידוע שחיבר למעלה משמונים ספרים).

פ"א שאל הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע את תלמידו הרה"ק בעל אור לשמים מאפטא זי"ע אם לומד הספר הק' מאור עינים, וכשהשיב לו שאינו לומד אמר החוזה: לפלא בעיני מה שאין אתה לומד בספר הזה, אני אומר לך שלא מצאתי בשום ספר דברים נפלאים כאלו כמו שמצאתי בשלשה ספרים אלו הספר הזוהר הק' וספר אור החיים הק' וספר מאור עינים.

אצל רביה"ק זי"ע הי' הספר "מאור עינים" כאחד מספרי יסוד בתורת החסידות, והי' מעתיק הרבה מדבריו בתורותיו ובדרשותיו, פ"א נכנס אחד לחדרו ומצא אותו הוגה בהספה"ק בהתלהבות, ונענה רבינו ואמר "וען דער ספר איז ארויס געקומען איז די גאנצע חסידישע וועלט אויפגעטרייסלט געווארן פון זיין קדושה".

י"ב מרחשון

הרה"ק רבי משה משינאווא זי"ע

מתולדותיו

נולד ט' מנחם אב שנת תר"ב כבנו בכורו לאביו הרה"ק בעל דברי יחזקאל זי"ע, כפי הנראה נקרא משה ע"ש זקינו הגה"ק בעל ישמח משה זי"ע, (אמו היתה בתו של ר' מרדכי מהאלאשיץ זצ"ל חתן הארי' דבי עילאי שהי' חתן מרן הישמח משה), כשהי' בטל ילדותו נתייתם מאמו, ונתגדל בבית דודו הרה"צ ר' משה אונגאר זצ"ל חתן מרן הד"ח זי"ע, שגר בצאנז, ומשם כך זכה ליצוק מים על ידי זקינו הגדול מצאנז, וממנו שאף מלא חפניים קדושה ויראת שמים, והי' מקושר אליו בכל נימי נפשו, עד כדי כך הי' מקושר אליו כמסופר שלאחר חתונתו נסע פעם לצאנז ומשם חזר לבית חמיו בעיר בריגעל, בבואו העירה ראה את האב"ד דשם וסיעת מרחמוהו נוסעים על עגלה, שאל להם לאן פניהם מועדות, והשיבו שנוסעים לצאנז, מרוב השתוקקות להיות בצאנז ביקש מהם שיקחוהו עמהם אף שרק עכשיו חזר מצאנז, והסכימו בתנאי שיקח רשות מזו' הרבנית, ועשה כן, כשבאו לצאנז, התנהלה שיחה בין חסידי צאנז עם אורחים מפולין, הללו ספרו שאצלם אפי' הרביים הבלתי מופרסמים יש להם עדה של אלפי חסידים, פתאום יצא הד"ח מחדרו ואומר: אם הייתי רוצה הי' לי חסידים הרבה, והסיבה שאין לי מפני שאינני רוצה, ומדוע אינני רוצה, מפני שאסור ובאמרו זאת הבחין בנכדו העומד שם שרק אתמול נפרד ממנו, טפח הד"ח על כתפיו ואמר: האתם רואים, משה'לע שלי יהי רבי למאות חסידים.

צדיק ורע לו

סבל מאד כל ימי חייו מבני מעיו וכל מה שאכל הקיא מיד וכתוצאה מזה נעשה רזה וחלש מאוד, והי' שוכב במטתו רוב היום עד שאמר עליו אביו שכבר אינו זקוק לסיגופים, גם רביה"ק זי"ע סיפר שכשהי' פ"א אצל שולחנו של הרה"ק מהר"מ שינאווא ואחרי אוכלו הרוטב רצה רבינו ושאר מסובין לחטוף שיריים אבל הרה"ק לא הניחם ואמר שהרוטב הובשל ע"י גוי בשבת ורק לו הוא מותר לפי שהוא חולה אבל לאחרים אסור. בכל זאת לא נמנע מלעבוד קונו במסירות נפש ובהתלהבות עצומה, ובמיוחד באמירת הודו בתפילת מנחה עש"ק, אביו דיבר פ"א משבח בניו ועליו אמר "מיין ר' משה'לע איז אן עובד ד' באמת גאר אן קונצן" פ"א ביקר זקינו הד"ח בביתו חתנו ר' משה הנ"ל, ובתו הזכירה לפניו את הילד החלוש שהי' אז בן ד', נגש הד"ח אל מטתו והביט בפניו ואמר: הילד עוד יהי' זקן שבע ימים, וישברו בביתו את הדלת כדי להכנס אליו, למעלה מחמישים שנה עברו מאז, ובחג השבועות תרנ"ט השנה הראשונה שהתחיל לנהוג אדמורו"ת, בא אליו קהל רב של חסידים, במוצאי החג נדחקו בהמוניהם לקבל ברכת פרידתו, ומרוב הדוחק נשברה דלת חדרו, קרן אור פניו ואמר, אם נתקיימה בי הברכה שישברו את הדלת, מעתה בודאי תתקיים בי הברכה בשלימותה, פ"א כשהי' בן ו' שנים הי' חולה מסוכן עד שכל מה שאכל הקיא אפי' שתיית מים לא סבל גופו ורצו ליזקנו הד"ח בבהלה, צחק ואמר נו קער ער דאך זיין רבי, אמנם כשהפצירו בו שהוא מסוכן מאוד אמר שיחי' עוד ע' שנה. ואמנם הגיע לשנתו השבעים ושש על אף חולשתו התמידות ושהותו הממושכת בביה"ח בוינה.

האיש מקדש

פ"א התבטא אביו שמי שיסלק כך וכך נדן, יחתן את בנו ר"מ

אליו, והי' שם גביר אחד החסיד מגזע היחס ר' מאיר צבי הירש טענענבוים וסילק מיד את הסכום, אביו לא רצה לחזור מדיבורו ונעשה חתן אצלו, החתונה התקיימה בין יוה"כ לסוכות, ובעת החתונה הי' זקינו מרן הד"ח התפאר במחתונו ואמר כי המחותן קרוב יותר ממנו בדור אחר להרבי ר' העשיל מקראקא זי"ע.

הי' ת"ח גדול וגם מורה הוראה מובהק אביו מסר לו הרבנות בעיר שינאווא כמה שנים קודם הסתלקותו, וקראו "הרב הצעיר", ואחר הסתלקות אביו בשנת תרנ"ט מילא מקומו בשינאווא הן ברבנות והן באדמורי"ת ואלפי חסידי אביו נהרי אליו, ובשנת תרס"ד עבר לגור בצאנז עד יום פטירתו.

צדקתו

חסידותו ופרישותו וקדישותו הי' למופת פ"א אמר לו אביו: משה'לע מקנא אני בך, קל לך להיות יר"ש כיון שנולדת בלי שמץ של גשמיות, וכולך רוחניות. פעם נדחפו החסידים אצלו בחוה"מ סוכות אמר שאם לא יפסיקו לדחוף יגלה העבירות של כל אחד, סיפר רביה"ק זי"ע כשנסע בימות הקיץ בשנת תרס"ד למרחץ בארדיוב והי' שם גם הרה"ק ר"מ משינאווא, בליל שב"ק הלך להסתופף בצל קדשו, ובאותה סעודה הי' מסובין על שולחנו כמה אורחים רבנים וצדיקים ששהו אז בהמרחץ, וכאשר נתנו עיניהם לאכול מהפשטידא"א שמע שכמה מהמסובין מלחשים זל"ז שהפשטידא טובה היא בטעמה, ועמד הרה"ק משינאווא ממקומו והלך לבית המבשלות ושהה שם כמה רגעים וחזר לשולחנו, וסיפר להמסובין שהמבשלת היא יתומה עני', וכאשר שמע מהם שהפשטידא טובה, רצה להחיות נפש יתומה עלובה, לבשרה שתבשילה מצא חן בטעמו אצל האורחים.

צדיק מה פעל

נודע שמו לפועל ישועות גדול ורבים ניושעו מפיו, פ"א הסתבך אחד מחסידיו במשפט פלילי והקטיגור הי' ידוע כשונא ישראל, ביום המשפט בירכו בהצלחה ושיהי' להקטיגור מפלה, כשהחל המשפט והקטיגור עמד לשאת דברו, צנח לפתע ארצה ומת במקום, הדבר נודע לרבים וגרם לקידוש השם גדול. – אחד מחסידיו הי' סוחר של פטריות, פ"א ראה שמחירן יורד חשש שיפסיד ממון ורצה למכרן מהר, התייעץ עם רבו, והורה לו שלא ימכרם עכשיו רק ימתין לשנה הבאה, ואז ימכור בריווח, ולשנה הבאה לא גדלו פטריות ונתעשר מאד.

בקרב קדושים נתהלל

הי' נערץ בעיני כל גדולי דורו ובמקומות הרחצה הכיר צדיקים רבים, וכולם נהגו בו כבוד רב, הרה"ק ר' יהושע הורוויץ מדיזיקוב בקרו במארינבאד והוא סירב בתוקף שיחזיר לו ביקור, הרה"ק מהרי"ד מבעלז זי"ע מדי בואו למארינבאד הי' סר לאכסניתו לקבל ממנו שלום, פ"א הזדמן מהרי"ד לאיזהו מקומן ששהה שם הרה"ק מהר"מ משינאווא, חריפי החסידים ניסו להשפיע על ריי"ד שיחכה תחלה לביקרו של מהר"מ משינאווא, ואח"כ יחזיק ביקור, אבל הוא לא שהא לדבריהם והתבטא אח"כ כי הי' כדאי להקדים לו ביקור, ויש לו קורת רוח מרובה שלא שמע לעצת מקורביו, הגה"ק מקאלשיץ זי"ע הי' אומר אף על פי שנסעתי יותר לציעשנוב אבל חסיד הייתי מרבי משה'לע. – השתתף באסיפות גדולות ושונות, ודבריו נשמעו לרבים בנושאים כללים שעמדו על הפרק, בין היתר השתתף בכנס הרבנים בעיר וינה, בו נדונה בקשת ממשלת אוסטרי' שרבני גאליציע יביעו התנגדות להכרזת בלפור.

אחרית ימיו

לפני הסתלקותו אחד מלחמת העולם הראשונה, כשעדיין לא הי' ממשלת פולין פשוטה על גאליציע אמר שאינו רוצה להיות ביחד עם פולין הרשעה ולפלא ששבועות מספר אחר הסתלקותו השתלטה על גאליציע.

ביום ה' י"א מרחשון שנת תרע"ט אחר הצהרים עשה יחודים והתכונן לעלות השמימה, ולא נתן לשום איש להביט בפניו, וכך נתמשך עד למחר עש"ק, בעת הסתלקותו עמד שם הרה"ק מנאסאד וידיו תלויות למטה ועיניו זלגו דמעות, אמר הגה"ק משינאווא: מה הוא רוצה ממנו, והבינו שעושה פעולות להחזיק בחיים, ונתאסף קהל גדול סביב ביתו בשמעם מצבו, וביני לביני בא הרופא ואמר שרגעיו ספורים, וכששמעו הקהל דבריו, נדחפו כולם הביתה, שרצו להיות בשעת יציאת נשמה, ומפני זה לא הי' אוויר זך לנשימה והי' קשה אליו הנשימה ובקש הרה"ק משינאווא מהקהל ליצאת, אבל שום אחד לא יצא, אז אמר שאם לא יצאו יגלה חטאם שעשו מיום הולדם, וכששמעו זאת ברחו כולם החוצה, והי' שם גם הגה"צ ממאדא ובני הרה"צ אבד"ק האלאש, הגה"צ ממאדא הי' עוד חסיד של אביו הדברי יחזקאל, והמשיך אחר הסתלקותו לנסוע לבנו ר"מ, וגם הוא רצה ליצאת אמר הרה"ק משינאווא לא לכם נתכוונתי ואמר כתיב רבים מכאובים לרשע והבוטח בה' חסד יסובבנהו הפשט היא כך "רבים" היינו אנשים רבים העומדים סביב איזה בן אדם "מכאובים" רק "לרשע" דהיינו שקשה אנשים רבים לרשע אבל "והבוטח בה'" דהיינו לצדיק "חסד יסובבנהו" טוב לו שאנשים רבים עומדים סביב, אבל מה אעשה שאין זה לפי כוחתי, והגה"צ ממאדא ובנו נתנו לו קויטל האחרונה בימי חייו, ואח"כ לבש השטריימל וביקש מים לשתות ועשה ברכה ועלה בסערה השמימה.

גדולים צדיקים במיתתן

אחד מחסידי שינאווא הי' לו ניירות ערך ואחר מלחמת העולם הראשונה ירדו הרבה מאד ורצה לשמוע חוות דעתו של בנו של מהר"מ ה"ה הגה"ק ר' לייבוש מרדכי משינאווא זי"ע אם למכור הניירות ולא השיב לו מיד, אחר זמן הלך ר' לייבוש מרדכי לציון אביו הק' והזכיר אותו שם ונתגלה לו אביו בחלומו, וצוה לו שלא ימכור הניירות עד יום פלוני, והנה הניירות התחילו לעלות מעלה מעלה עד יום פלוני ואז מכר הכל, ותיכף אח"כ ירדו שוב מטה מטה.

י"ב מרחשון

הרה"ק רבי זאב (וואלף) קיצעס זי"ע

התקרבותו למרן הבעשהטה"ק זיע"א

כשבא הבעש"ט בשנת תק"ה לקהילת מעזיבוש לא ה' חשוב בעיני הני תרי צדיקים הלא המה המגיד מישרים דשם ה"ה הרה"ק רבי וואלף קיצעס ומחותנו הרה"ק רבי דוד פורקעס זי"ע, מחמת השם שקראו אותו בעל שם (כי בימים ההם קראו לאנשים פשוטים בעל שם), והי' להם תלמיד הגון איש טוב וצדיק אשר חלה, והלכו לבקרו ורצה החולה לקרוא אליו הבשטה"ק ולא רצו רבי וואלף ורבי דוד, ואח"כ נחלש ביותר והסכימו לקרוא את הבעשטה"ק ואמרו להחולה שיודיע להם כל מה שידבר עמו, וכשבא אליו הבעשטה"ק צוה שיצאו כלם מן הבית, ואכן כולם יצאו חוץ מן נער אחר שהחביא את עצמו בתוך החדר, ושמע שאמר הבעשטה"ק להחולה כי ימות, אבל דבר זה לא תקנת ואמר לו אותו דבר שלא תיקן, ואמר לו החולה אני ציפיתי לתקן הדבר ומה אעשה עכשיו, אמר לו הבעשטה"ק דלא ידאג שהוא יראה שלא יהי' לו שום עיכוב בשביל דבר זה והוא יכניסו לגן עדן, והזהירו שלא יגלה דבר מה שדיבר עמו והלך לו, וכשבאו רבותיו הנ"ל ושאלו אותו מה דיבר עמו הבעשטה"ק לא רצה לגלות להם, ענה הנער וסיפר להם כל מה ששמע, ושאלו להחולה אם כנים הדברים, אמר כן דיבר עמי, והיתה תמי' גדולה בעיניהם האיך יש לו ידיעה למעלה את מי יכניסו לגן עדן, והכריחו את החולה שיתן להם תקיעת כף שיגלה להם איך התנהג עמו אחר מותו, ואכן אותו תלמיד נפטר כדברי הבעשטה"ק, אחרי זמן מה בא אליהם בחלום וסיפר להם שהכניסו אותו לגן עדן ולא ראה שם את הבעשטה"ק ולא ידע על ידי מי הכניסו אותו, אך לא הי' לו מקום בגן עדן כי כאשר ישב במקום אחד בא אחר ודחה אותו ממקומו וישב על מקום זה, וכן הי' כשישב במקום אחר עד שהעתיקו אותו מכל המקומות והייתי נע ונד, ולא ידעתי על מה ולמה זה, והרהרתי בדעתי שהבעשטה"ק הבטיח לי להכניס אותי בג"ע ואין לי מקום מנוחה והי' לי מזה צער גדול, פ"א אירע שבני היכלא ההוא שהייתי הלכו אל היכל אחד והלכתי גם אני עמהם, וכשבאו להיכל הנ"ל קפצתי לתפוס מקום לישב אצל השולחן, והעתיקו אותי ממקומי עד שלא הי' לי מקום לישב רק עמדתי לפני השלחן בסופו, וראיתי משם הבעשטה"ק יושב ביניהם ואמר ד"ת, ושאל אותם הבעשטה"ק קושיא וציוה לבני הישיבה שיתרצו לו הקושיא, ולא יכלו לתרץ, ותירץ הוא בעצמו, והלכו להם משם כל אחד להיכל הקודם למקומו, ונשארתי שם ושאלתי להבעשטה"ק מפני מה אין לי מקום בגן עדן, אמר לי מפני שנתת תקיעת כף ולא קיימת, ומיד באתי אליכם בחלום, ואמר להם הקושיא והתירוץ שאמר הבעשטה"ק בג"ע, ומיד באותה שבת באו אליו לסעודה שלישית ואמר תורה זו וכששאל הקושיא אמרו הם התירוץ, ואמר להם הבעשטה"ק דיודע שהמת אמר לכם התירוץ, ומהיום ההוא והלאה נתקרבו אליו, ונעשו מגדולי ומראשי חבורת החסידים של הבעשטה"ק זי"ע (שבחי הבעש"ט).

שליח להבאה

הי' גדול וחשוב מאד בעיני רבו הק' מרן הבעשטה"ק זי"ע, אמר הרה"ק הצמח צדק מליובאביטש זי"ע שהבעש"ט הק' אמר פ"א לתלמידו ר' וואלף "דאין ביניהם רק כחוט השערה אבל מעולם לא יעבור חוט השערה זו", ורבו הי' משתמש בו בשליחותיו הק' לקרב רחוקים ולעורר לבם של ישראל על דרך הישרה, מובא בספר "ספרן של צדיקים", שמעתי מהרה"ק רבי יחמיאל משה מקאזניץ זי"ע, שבימי הבעש"ט זי"ע הי' מכניס אורחים גדול מאד, שנתן לאורחים אכילה ושתיה ומתת כסף, אך הי' משתבח בפני כל אורח ואמר, אמת שאני מכניס אורח גדול, והבעש"ט ברוח קדשו, ראה שכל טרחתו ועמלו וכל המצוה שלו הולך לסט"א ר"ל, ושלח אליו אחד מתלמידיו, כמדומה שהי' הרה"ק רבי זאב קיצעס זי"ע, וקבלו בספר פנים יפות, והאכילו והשקהו, ושבח את עצמו בפניו גם כן באמרו, אמת שאני מכניס אורחים גדול, השיב לו הרב הק' רבי זאב, נראה הלאה, ואחר איזה שעה הילל עצמו שוב לפניו, והשיב לו גם כן, נראה הלאה, וכשהלכו לישון, ודרכו של אותו האיש הי' לישון בין האורחים, וכאשר הגביר נתנמנם קצת, הלך אליו ר' וואלף ואחז אותו באצבע הקטנה, וחלם הגביר, שהמלך בא אליו, וכיבדו בכוס חמין, ופתאום באמצע השתיה נתעלף המלך ומת, והעלילו עליו שהמיתו בארס, ונתנו אותו בתפיסה קשה, ונעשה לו נס, שנשרף בית הסוהר, ונמלט משם וברח, ונעשה נושא מים, אכן היתה קשה לו הפרנסה, כי המים היו שם בזול גדול, ונודע לו שבמקום פלוני, המים הוא ביוקר קצת, והלך לשם, ושם הי' המנהג שאם לא היו מביאים דלי מלא הי' מוכרח ליתן בחנם, ופ"א נפל עם המים, ונשברו רגליו ר"ל, והתחיל להשתומם בעצמו, איך שהי' עשיר גדול ונפל מאיגרא רמי וכו', והתחיל לבכות, אז הרפה ר' וואלף את אצבעו והקיץ, וראה והנה הוא מונח בכבודו בין האורחים, ונתעלף מרוב השמחה, והקיצו ר' וואלף ואמר לו זה בא לך בגלל שאתה משבח את עצמך, ואמר לו, דע שאתה מוכרח לנסוע אל הבעש"ט, ונסע עמו אל הבעש"ט והראה לו הבעש"ט איך שכל ה'כנסת אורחים' שלו נכנס אל תוך פי כלב ר"ל, ונתעורר אותו האיש בתשובה, והבעש"ט נתן לו תיקון.

דולה ומשקה

הרב ר' יחיאל אבד"ק הוראדנא, הבעש"ט הוביל אותו אל רבנות הוראדנא, וכאשר בא לשם הי' שם למדן אחד אשר הקשה ערפו בוויכוחים ופלפולים נגד הרב, והי' שם ג"כ תלמידו של הבעש"ט הר' וואלף קיצעס כי נסעו שלשתם יחד, וישב ר' וואלף את עצמו אצל השלחן ברחוק למטה והבעש"ט והרב ישבו בראש על השלחן וגם הדיין שהי' למדן פשוט, אמר הבעש"ט לר' וואלף למה לי עניוות שלך קום אלי, והלך וישב ג"כ שם, אמר לו הבעש"ט שישוב ע"ד הלמדן הנ"ל, וענה לו על כל שאלותיו, ובאלו הימים שהי' שם הבעש"ט כבדו לו ולהרב ר' יחיאל ליסע על ברית מילה א' על סנדק ומוהל, וכאשר ישבו על העגלה דחק עצמו גם הלמדן שגם הוא רוצה ליסע ונסע גם הוא והרב ר' וואלף ג"כ, וביושבם על העגלה התחיל הלמדן הנ"ל לדבר מחכמת התכונה, שהי' לו ידיעה בזה, וחשב שבזה ודאי לא יוכל איש לענות אותו, ג"כ אמר הבעש"ט לר' וואלף שיווכח אתו, ונצחו גם בזה, ענה הלמדן איני יודע כלל ממהות החסידים, שחשבתי שבשאר חכמות אין להם שום ידיעה וכעת אני רואה שגם בתכונה יש להם ידיעה (כתבי ר"י שו"ב).

לב נשבר

בראש השנה הי' הבעש"ט הבעל מקריא ור' וואלף הי' הבעל תוקע, פ"א לפני התקיעות יצא ר' וואלף לחוץ והשאיר בתוך המחזור את הפיתקא אשר עליה הי' כתוב הכוונות לבעל תוקע, ניגש הבעש"ט למקום ולקח את הפיתקא, וכשחזר ר' וואלף ולא ראה את הפיתקא של הכוונות חלשה מיד דעתו ולא ידע מה לעשות, ועוד הוסיף הבעש"ט ואמר לו תיכף ומיד לגשת לתקיעות ונשבר לבו מאד, ואחרי התקיעות אמר לו הבעש"ט שהיום היו התקיעות יותר גבוה מתמיד, כי כוונות הם כמו מפתח ופעמים מכוון ופעמים לא, אבל לב נשבר הוא כמו קרדום שאפשר לשבור את כל הדלתות בכל עת (יהי אור).

ויתפלל בעד רבו

פ"א נסע הסבא קדישא הנקרא בפי כל "דער שפאלער זיידע" זצוק"ל עם זקן אחד אשר הי' מכיר היטב את הבעש"ט, ובנסעם בדרך אמר הסבא קדישא להזקן כאשר הכרתם היטב את הבעש"ט על כן ספרו נא לי איזה דבר מהבעש"ט, ויספר לו הזקן מעשה שעלה על זכרונו כי פ"א ביוה"כ אחד תפלת שחרית קרב הבעש"ט אל הרה"ק ר' וואלף קיצעס זצוק"ל וילחש לו באזנו דבר מה, וביום הזה הי' השמש מאיר מאד ובעת תפלת נעילה נתקדרו השמים בעבים, ויתפללו וגמרו תפלת נעילה ותפלת ערבית ולא יכלו לקדש הלבנה כי הענן היה כבד מאד, והבעש"ט הבדיל על הכוס ויטעם מאומה וכן עשו תלמידיו הק' וישמחו התלמידים שמחה גדולה ויעשו ריקודים כדרכם בקודש עד שהבעש"ט רקד ג"כ עמהם, ואחד מהתלמידים השגיח כי הרה"ק ר' וואלף קיצעס איננו ביניהם, וישאל היכן הוא ר' וואלף, וירמוז לו הבעש"ט שיעשה א"ע כאילו לא ידע, ואח"כ הלכו משם וישכיבו א"ע כל אחד על משכבו, ויבא הרה"ק הנ"ל וידפוק בחלון בית רבו הק' ויאמר לו, רבי, קומו ונקדש הלבנה כי נתפזרו העבים, ויקם הבעש"ט וגם כל התלמידים ויקדשו הלבנה בשמחה רב, ואחר קדוש לבנה שמח הבעש"ט ותלמידו הרה"ק ר' וואלף שמחה גדולה וירקדו וכל התלמידים רקדו עמהם ולא ידעו דבר אך הבינו כי דבר פלא הוא, ויספר להם הבעש"ט כדרכו בקדוש בכל מוצאי יוה"כ לספר להם מהנעשה ביום זה בעולמות עליונים, ויאמר להם כי בעת שהתפלל תפלת שחרית הודיעו לו שיש עליו קטרוג גדול ומוכרח הוא להעדר מעוה"ז בקרוב, ויתנו לו סימן כי בעת תפלת נעילה יתקדרו השמים בעבים ולא יוכלו לחדש הלבנה, ולכן לחש דבר זה באזני הרה"ק ר' וואלף, והרה"ק ר' וואלף התאמץ בתפלה עד שפעל בעד רבו לטוב, ובהתימו לספר המעשה הזאת אמר הסבא קדישא להזקן מהמעשה ניכר כי היא אמיתית כי האמת ניכר (מעשיות ומאמרים יקרים, סקווער).

איש דורות... ראו עיניו

באמצע אמירת התורה של הבעשטה"ק אירע כמה פעמים שבעל ה'תולדות' זי"ע הפסיק באמרו שהאריז"ל אומר להיפך, פ"א כשהתגלה האריז"ל לפני הבעשטה"ק ור' וואלף הי' ישן אז בחדרו והקיצו הבעשטה"ק שיראה את האריז"ל שבא אצלו שיוכל לענות לה'תולדות', (שבחי הבעש"ט).

פ"א רצה ר' וואלף לנסוע לארץ ישראל, ונכנס אל רבו הבעש"ט, לקבל ממנו ברכת פרידה, בירכו הבעש"ט שיסע לשלום, והוסיף: ר' וואלף ייזהר בדבריו, וידע מה להשיב, נסע ר' וואלף לדרכו עם ספינה, באמצע הדרך הגיעה הספינה אל אי אחד, ויצאו כל הנוסעים אל האי כנהוג, וחזרו מיד אל הספינה, ר' וואלף יצא אל האי להתבודד קצת ומחמת גודל הדביקות וההתבודדות נשתהה שם זמן ארוך ושכח לחזור לספינה, והספינה הלכה משם לדרכה, כשהפסיק ר' וואלף התבודדותו, ראה שהוא בצרה גדולה שהוא נשאר יחידי במקום שמם, התחיל ללכת משם, וראה מסילה אחת עוברת, הלך בדרך המסילה וראה מרחוק בית אחד, נכנס אל הבית וראה זקן אחד יושב שם, הזקן נתן לו שלום, ושאל אותו הזקן למה הוא כל כך מודאג, השיב לו ולמה לא אדאג הלא אני בצרה גדולה הספינה שלי הלכה לה ואני נשארתי לבדי, אמר לו הזקן אל ידאג, תשאר פה לשבת ואחר שבת יבואו ספינות ותסע באחת מהם, וכן הי' ר' וואלף שבת שם, ואחר שבת באו ספינות לאותו מקום, והזקן הלך עמו ללוותו אל הספינה, בהגיעם אל הספינה, שאלו הזקן, ר' וואלף שכחתי לשאול אותך, מה שלום היהודים במדינתו ומה מצבם, ר' וואלף בהיותו טרוד מאד, השיבו "השם יתברך אינו עוזב אותם", ונכנס אל הספינה והספינה הפליגה לדרכה, כשדעתו נתיישבה עליו התחיל ר' וואלף להתבונן בשאלת הזקן, ונצטער: מה עניתי לו, הלא הבעש"ט אמר לי שאדע מה להשיב, ולמה לא סיפרתי להזקן על גודל הדוחק והצער של היהודים במדינתנו, ומרוב צערו החליט לחזור מדרכו ולבוא אל הבעש"ט, וכן עשה, כשבא להבעש"ט נתן לו הבעש"ט שלום, ואמר בכל יום עומד אברהם אבינו לפני הש"ת ושואל אותו: רבונו של עולם, בני, היכן הם, והש"ת משיבו איני יודע אותם, והראי' ר' וואלף נוסע לארץ ישראל, והוא יהודי כשר, שאל אותו עליהם, אילו היית מספר לו גודל היסורים והצער של ישראל בגלות, הי' הגואל צדק בא, אבל אתה לא שמרת על ציווי והגלות נמשכת.

ואברכך, בממון

ר' וואלף הי' רב בקהילה קטנה, פ"א נתארח הבעש"ט אצלו ועשה ארוחה טובה עבורו, אחר הסעודה אמר הבע"ש שלחו אחרי מעד טוב, אך בעד ב' זהוב מידה, כי הי' גם מעד בזול אך הוא רוצה שישתו מין המובחר, ונתכרכמו פניו (של ר' וואלף, הכ'), כי לא הי' לו ממש פרוטה כי גם על הארוחה הי' בקושי גדול, (ר' וואלף הי' עני גדול, הכ') ואמר עוד פעם, שלחו למה אתם עצלים להושיט ידכם להכיס שלכם וליקח ב' זהוב, וכן עשה ומצא שם ב' זהוב, ושלח אחרי משקה (כתבי ר"י שו"ב).

זקן בא בימים

זכה לשיבה טובה מופלג מאד נפטר ביום י"ב חשון שנת תקמ"ח–ט והוטמן בבהי"ח במעזיבוש לימין רבו מרן הבעשטה"ק זי"ע, הנה בכתבי ר"י שו"ב מובא וז"ל: אחר פטירת הבעש"ט הי' ר' וואלף קיצעס הזקן שבחבריא כי הי' אז בן צ' שנים, וזקן מהבעש"ט, והמובן כי הלך אחר הלוי' בראש כולם אצל מטתו של הרב, כשבאו להב"ע צוה להעמיד מטתו והלך וגילה מעט

הפנים של הרב ואח"כ כיסה אותו, וכן עשה איזה פעמים עד קבורתו, אח"ז אמר הענין שעשה כן, מחמת שהמלאכים ושרפים ואופנים הי' תשוקתם להביט בפניו בחייו אך לא היו יכולים להסתכל בו בחיים מגודל קדושת אור פניו, עתה ראיתי שנתקבצו מלאכי מעלה ורצו להסתכל בפניו מחמת שעתה ירד הקדושה קצת כמובן, היו יכולים להסתכל בו, ועשיתי מבוקשתם, וגיליתי פניו איזה פעמים בכדי שיוכלו לראותו, עכ"ל, נמצא שבשנת תק"כ שנת פטירת הבעשטה"ק הי' בן צ' שנים, ור' וואלף נסתלק בשנת תקמ"ט או כמובא בשבחי הבעש"ט תקמ"ח, נמצא שבעת פטירתו הי' לערך קי"ח שנים.

ט"ז חשון
הגה"ק רבי עמרם חסידא זי"ע

מראש צורים

נולד בשנת תק"ן לאביו ר' משה נחום בעיירה הקטנה וואזשאני שבאונגארין, אשר ישב שם על כסא הרבנות, ומשם בקע אור קדושתו למרחקים, על מצבתו של ר' משה נחום נחרת שהי' חוטר מגזע הצדיק רבי נחום זלה"ה המכונה "רבי אדם בעל שם", כן הי' מיוחס לעוד הרבה גאונים וקדושים מצוקי תבל, מהם הג"ר מנחם מנדל מניקלשבורג בעל "צמח צדק" הראשון, תלמיד רבינו הב"ח; הרבי ר' העשיל מקראקא; ומהר"ל מפראג שהי' מוכתר כידוע בכתר יוחסין, – מיוצאי חלציו של רש"י הקדוש, והתנא האלקי רבי יוחנן הסנדלר, ולמעלה בקודש עד אדונינו דוד מלך ישראל חי וקים. – מספור ששנים רבות לא זכה ר' משה נחום להיפקד בזרע של קיימא, יום אחד דפק על פתח ביתו איש פלא מן הצדיקים הנסתרים, ובקש ממנו שיתנו לו ליכנס, ולהניח תפילין דר"ת כי ירא פן תשקע עליו החמה, ר' משה נחום הניח אותו לכנס, האיש נכנס והניח תדר"ת, וקרא ק"ש בנעימה יתירה, ורצה להמשיך דרכו, ביקש ממנו ר' משה נחום שיאכל קודם משהו, הלה נעתר לבקשתו, ולאחר גמר אכילתו, ברך ברכת המזון בהגיע לברכת הרחמן הגביה קולו ואמר: הרחמן הוא יברך את בעל הבית הזה ואת הרבנית בעלת הבית הזה, אותם ואת זרעם, כשגמר לברך פנה אליו ר' משה נחום ואמר לו הרי עדיין לא נתברכו בזרע של קיימא ומה ראה לברך אותו ואת זרעינו, מי יתן שברכתכם תתקבל ונושע בבנים, נענה האורח ואמר דבר המעכב אתכם מליהפקד בזרע של קיימא היא משום שמול ביתכם מתנוסס בית תיפלות של נוצרים, וכשיוצאים מפתח ביתכם נתקלים בלי משים בהסתכלות בהשתי וערב הנעוץ על הגג, ובוודאי רוצה הקב"ה לפקוד אתכם בזש"ק ולכן אין מן הראוי שהרבנית תביט בצורת השתי וערב כי זה פוגם מאד, לכן עצתי שתעקרו מיד את ביתכם ואז תוושעו, וכן עשו, ועברו לגור במקום אחר, ונפקדו בבן ונקרא שמו בישראל "עמרם", והעולם הוסיפו לו את הכינוי "חסידא" בגלל חסידותו וצדקתו.

במעלליו יתנכר נער

עובדות וספורים רבים מלווים את שנות ילדותו, כבר אז העידו בו הכל כי לגדולות נוצר, קדושתו הרבה ראו עוד בימי ינקותו, פ"א בהיותו כבן שלש שנים התעורר באמצע השינה בבכיות נוראות, אביו שהתעורר לקול הילד ניגש אליו בחרדה ושאלו למה הוא בוכה, ענה הילד שחלם לו שאביו שכח להעמיד ליד מטתו מים לנטילת ידים, וע"כ התחיל לבכות, אביו הניח במהרה מים ליד מטתו ונחה דעת הילד, כבר בהיותו ילד קטן כשהי' מזכיר שם שמים הי' עוצם עיניו, לתמהיתו של אמו על התנהגות הלזו, ענה את אלקים אני ירא וע"כ אני עוצם את עיני בעת הזכרת שמו הגדול, פ"א נסעו הוריו מביתם והשאירו את הילד אצל קרוב משפחתם, והימים הי' ימי קור וצינה, באמצע הלילה קם הקרוב בחששו שלא יתקרר הילד ח"ו, לקח מעיל צמר וכיסה בזה את הילד שהי' שקוע אז בשינתו, כאשר הניח את המעיל על גבי הילד החל הילד להזדעזע ולבעוט בכל כוחו עד שזרק את המעיל, כך הי' כמה פעמים, למחרת כאשר נשאל הילד על פשר הדבר לא ידע מה לענות, באמרו כי לא הרגיש כלל שנתנו עליו מעיל, כאשר חזר אביו וספרו לו את המעשה אמר שילכו לבדוק את הבגד אם הוא נקי משעטנז, הלכו ובדקו ואכן המעיל הי' שעטנז, ויהי לפלא איך מן השמים הי' מונעים אותו שלא יבוא לידי חטא, בהיותו כבן שש הלך פ"א ברחוב ניגש אליו ערל אחד וחטף ממנו את הטלית קטן שלו, הילד החל לבכות בקול מר ולא רצה בשום אופן לזוז ממקומו בלי ד' כנפות עד שהביאו לו ט"ק אחר, ואז מתוך אנחת צער פלט הנער: הלואי וייבלע באדמה, עברו ימים מועטים והקול יצא שהערל נפל לבור עמוק ונתרסקו אבריו, כששאלו מה ראה לקללו דווקא בקללה זו, ענה, למדתי כי קורח לגלג על מצות ציצית ונבלע באדמה, פ"א בליל הסדר שאל את אביו למה כשפותחים את הדלת לאמירת "שפוך חמתך" מקבלים את אליהו הנביא בשמחה ואומרים "ברוך הבא", ובשעת יציאתו לא יוצאים ללותו, השיב לו אביו בתמיהה וכי מי רואה אותו יוצא, ענה הילד אף הוא בתמיהה ואמר: הרי כשם שרואים אותו בכניסתו כך רואים אותו ביציאתו, האב התפעל מדברי הילד ושמר את הדבר.

נשיאיו - ונשיאתו

בהיותו בן י"ג שנה נשא אשה את בתו של הגאון ר' ישראל אב"ד פלאטא, ואחרי חתונתו המשיך ללמוד תורה ועלה במעלות התורה והפרישות עד להפליא, ונתפרסם מאד מחסידותו ופרישתו עד שכינוהו בני דורו הכינוי "חסידא", מרן החת"ס חיבב את ר"ע מאד, ועטרו בתוארים היותר הגדולים שהוזכרו בכל תשובותיו שנכתבו על ידו, עיין בשו"ת חת"ס סי' רל"ג תשובה שכתב החת"ס בתשובה אליו על קדושת ירושלים שהיא עולה על שאר עירות שבא"י והיא אגרת לכל יושבי א"י וביחוד לר"ע וכך כותב שם "שלום וברכה, מאלקי המערכה, ליושבי ארץ נכוחה, וביחוד י"נ וחמדת לבי ורב חביבי, הרב הגאון חסידא ופרישא, המופלג בתורה, תכנית חותם, זאת בריתי אותם, וחד מינן דאזיל להתם, אמרי רבנן בכפילא וישבעו במראיתם, קורא על אדמת קודש שמותם שם המיוחד בק"ש מו"ה עמרם נ"י נשיא אלקים בתוך הנשיאים

לאומתם, ה' עליהם יחיו," החת"ס מתחיל בדברי תשובתו וכותב, עיניו הבדולחים יביטו בהעתק תשובתי לגאון ישראל מוהר"ז מרגליות בהא דהכל מעלין לירושלים ... יע"ש, – בשנת תקע"ד נתמנה לרב בעיר אירשא וכהן שם עד שנת תק"פ שאז נתמנה לרב בעיר מאד, עד שנת תקפ"ו שאז עלה לארץ הקודש.

גדלותו בתורה

ה' גדול בתורה מאד כפי אשר מעיר עליו החתם סופר בתשובה הנ"ל וז"ל: ומאד תמהתי על דברי י"נ הגאון מה"ו עמרם נ"י, מוחזקני בו שהוא בקי בחדרי התורה, עכ"ל, את השגותיו בגדלות כח התורה כבר נבע כשהי' עוד ילד קטן, שמסופר שפ"א בעת שישב לפני רבו והסביר הרבי את גודל כח התורה, וסיפר להם על התנא הק' ר' יונתן בן עוזיאל שבשעה שעסק בתורה כל עוף הפורח עליו מיד נשרף מגודל כח הקדושה של התורה הק', עמד הילד עמרם על רגליו ואמר: בוודאי העופות שנשרפו הי' עופות טהורים, דאם לא כן מדוע זכו ונשרפו באש התורה, המלמד יצא מהתפעלות מרוב התרגשות על השגות הילד, מסופר בהיותו בן שמונה שנים חזר פ"א לביתו מבית רבו ומעיניו זלגו דמעות, על שאלתו של אביו על פשר בכייתו ענה בקול בוכים שרבו סיפר להם כי הגאון מוילנא ז"ל נסתלק לשמי מרום, והרבי סיפר להם מגדולת הגר"א מרוב קדושתו וגאונותו בתורה, ועכשיו עם עלותו למרום נתבצר בעולם חלל גדול, והרבי סיים שאנו מוכרחים להשתדל ולעשות מה שבכוחינו למלאות את החלל הזה, שאלו אביו מה בדעתו לעשות, ענה הילד, כי בדעתו להשכים כל יום שעה אחת מוקדם ולהוסיף עוד שעה אחת בלימוד התורה וכך להשלים במעט את החסר עם פטירתו של הגר"א מוילנא ז"ל, ואכן כן עשה וקיים מה שקיבל על עצמו, מסופר שגדולי התורה שבאותו הדור אמרו כי בשעה זו קנה לו רבי עמרם שלימות התורה יותר מאשר בכל היום, והוסיפו כי דמעותיו על הסתלקותו של הגר"א עמדו לו להיות גדול הדור.

מרא דארעא דישראל

כבר מילדותו היתה לו געגועים לילך לארץ ישראל, מסופר שבעודו נער בן שבע שמו לב בני הבית שהילד איננו וגם שמו לב שהכובע של אביו איננו, והלכו לחפשו, אביו יצא מעיירה ופגש באיזה גוי ושאלו אם ראה איזה ילד, סיפר הערל שלפני כמה דקות ראה ילד עם כובע גדול והילד שאל אותו היכן הדרך לארץ ישראל, חיש מהר אזר אביו כוחותיו והמשיך ללכת לחפש את הילד, ולאחר זמן קצר פגש את הילד ורצה להחזירו לביתו, פרץ הילד בבכי הרי אני בדרכי לארץ ישראל ולמה הנך מחזירני, ואכן בסוף ימיו זכה לקיים את געגועיו, בשנת תקפ"ו עלה להשתקע לארץ ישראל, נכדו הגדול ה"ה הגאון המפורסם רבי עמרם בלוהם זצ"ל בעל שו"ת בית שערים מספר בספרו ערבי פסחים על הגדה של פסח על הפלא שקרה עם זקינו בדרך עלייתו לארץ ישראל וז"ל: ...וכאשר נסע לשם ירט הדרך לנגדו דרך אני בלב ים, כי הקדימה לבוא שם בתשעה ימים קודם, ומרן החת"ס זי"ע העיד עליו שלא הניח כמותו בצדקות בחו"ל, עכ"ל, מתחילה היתה כוונתו לעלות לירושלים ולגור שם, אבל המסבב כל הסיבות סיבב שהגיע לצפת ונתיישב שם, מרן מחת"ס מזכיר זאת בהספידו על ר' עמרם בדרשותיו, וז"ל: ...הצדיק הגאון מה"ו עמרם חסידא זצ"ל ...אשר בצדקתו מילט אי נקי, ונשא נפשו בכפו ונסע עם כל בני ביתו אל ארץ הקדושה, וכל מגמתו הי' לשוב לשבת בירושלים עיר הקודש, ונתעכב ע"י סיבות בצפת תוב"ב, ואגרת שכתב לי זה אשתקד כתב ופני מועדת לירושלים...., כאמור השתקע בצפת, מיד עם עלותו לא"י התחיל לעסוק בענייני מעות ארי"ז, עד שתוך זמן קצר נתמנה לממונה מטעם כולל החסידים על מעות ארי"ז, הרבה עשה לטובת עניי ארץ ישראל, הרבה אגרות כתב וכתבו אליו מעיני מעות א"י, החת"ס מכנהו בהספדו "מרא דארעא דישראל".

אשכבתי' דרבי

רבי עמרם לא האריך ימים ובט"ז מרחשון שנת תק"צ השיב נשמתו לבוראו, והוא בן ארבעים שנה בלבד. נכדו הנ"ל מספר שם בספרו ע"פ עובדא נפלאה ששעה אחת קודם פטירתו ראה רבי עמרם את אור הגנוז ובירך בשם ומלכות ברוך אתה וכו' המאיר לעבדיו מאור הגנוז משמת ימי בראשית, הוטמן בבית החיים הישן בצפת, באותו זמן לא הטמינו שום אדם בבית החיים, כי לא נמצא שם שום מקום פנוי, אבל רבי עמרם גילה ברוח קדשו עוד בחיו על מקום פנוי בין ציוני של האר"י הקדוש ומהר"מ אלשיך זי"ע ושם הטמינו את גופו הקדוש. מרן החת"ס נשא עליו הספד והוא נדפס בדרשותיו לז' אב בו הפליג מאד ברוב גדלותו וקדושתו וז"ל בין הדברים: ...ואגרת שכתב לי זה אשתקד כתב ופני מועדת לירושלים, אמנם תפלתו עשתה מחצה ואחר שלמד ולימד וריבץ תורה בצפת ד' שנים נתבקש בישיבה של מעלה, וכתבו עליו רבני ארץ ישראל שממש המית עצמו מתוך צער גלות השכינה...–...אך אמרו חז"ל (כתובות ע"ה.) חד מינייהו של בני ארץ ישראל כתרי מינן בחו"ל שנאמר ולציון יאמר איש ואיש יולד בה, ואמר רבא חד מינן כד אזיל להתם כתרי מינייהו, נמצא זה הגאון וצדיק מה"ו עמרם זצ"ל שעלה לארץ ישראל מלבד שהי' גברא רבא וגאון וצדיק מפורסם בהיותו בחוץ לארץ, גם כי עלה לארץ ישראל ונעשה כתרי מינייהו והרי הוא כארבעה כיוצא בו..., ...ועתה לא די לנו בכפרת חורבן ביהמ"ק של השתא הכא, עוד לנו מיתת צדיק קדוש ונורא הלזה..., ...נתבקש לישיבה של מעלה בן מ' שנה איך אנחם..., ...א"כ אין נחמה על מיתת צדיק הלז..., ...והנה לא זכה להעמיד תלמידים רבים מפני נסיעתו כידוע... , ומסיים שם החת"ס וז"ל: והביאנו לשלום מארבע כנפות הארץ ותוליכנו קוממיות לארצינו, תרוייהו צריכא כי הביאה לשלום מד' כנפות הארץ יהי' ע"י גלגול מחילות בשעת התחיה העתידה [ככתובות קי"א], ע"כ אמר ותוליכנו קוממיו"ת לארצינו לא קבורים בקבר ע"י גלגול מחילות, ואלו אמר קוממיות, סד"א כמו שזכה ר' עמרם שהלך קוממיות ולא ראה קיבוץ גליות ומת שם קודם הגאולה, ע"כ תפילתנו שיביאנו כולנו יחד מד' כנפות ובקוממיות יובילנו לשם בב"א.

דבר בעתו

חודש פרחשון (ב)

לקט מאמרי קודש מפי צדיקי וקדושי עליון, תמוד לקדושת היום ומגולה

נהגו אנשי קדמונינו ללמוד בחודש אייר ובחודש מרחשון הלכה תוספת, מפני שבימי החג והימים טובים שעעל"ט נתגלו קדושת עליונות על כנסת ישראל, שהן בינה דעת, וצירוף של חודש אייר וחודש חשון מורים על הדעת, ונתכשרו חדשים אלו להשיג דעת התורה מבשאר חדשים, והיה זאת להם לאות אם ניתוסף להם דעת יותר ומחדשין חידושין דאורייתא יותר משאר חדשים, אז ידעו שהשיגו בהחג הקדושת העליונות.

(מאור ושמש)

◆◆◆

יוצא לנו מכל זה כי חינוך הבית המקוה במהרה בימינו יהיה בחודש הזה מרחשון, וטעמא רבא אית ביה על פי מה ששמעתי מפי כבוד אדמו"ר הרב הקדוש מהרמ"מ [מרימינוב] זצוק"ל, אשר עינינו רואים שכל הגזירות המתחדשות על שונאי ישראל מן המלכיות וכן נתינת המסים וארנוניות, התחלתן תמיד מן חודש מרחשון, ואמר הטעם שבחודש הזה היתה המרידה במלכות בית דוד (מ"ב יז כא) וימליכו את ירבעם, על כן גזירת המלכיות במרחשון, עכד"ק, ונראה דעל כן בעת התיקון במהרה בימינו, הנה ימלוך מלך דוד משיח צדקינו, ויתחנך הבית במרחשון, ויתוקן העולם במלכות, והנה לפי זה, סדר החינוך של הבתים היה מתחילה בית ראשון בתשרי המיוחס לאפרים, ובית השני בכסלו חודש המיוחס לבנימין, ובית המקוה במהרה בימינו נזכה לראותו יהיה חינוכו במרחשון חודש המיוחס למנשה.

(בני יששכר)

◆◆◆

איתא מהרה"ק ר"מ מרימאנוב זצללה"ה זי"ע שבחודש מרחשון הם רוב גזירות על ישראל, מפני שאז נתחלקו מלכות בית דוד, ובמד"ת (פ' תולדות ה') אתה מוצא ישראל אומרים לפני הקב"ה רבון העולמים ראה האיך עכו"ם משתעבדין בנו אין להם מלאכה אחרת אלא יושבין ומתיעצין עלינו שנא' (איכה ג' סג) שבתם וקימתם הביטה אני מנגינתם וכו' ויצו פרעה וגו' כל הבן הילוד וגו' (שמות א' כב) ורוה"ק צווחת (איכה ג' לו) מי זה אמר ותהי ה' לא ציוה פרעה לא ציוה ה' לא ציוה וכו' המן ביקש ה' לא ביקש, והאמת כן הוא שהם חושבין עלינו גזירות, ובחודש הזה הוא רוב הגזירות, אך ע"י שמחזיר הכבוד והתפארת והמלוכה להבוב"ה, ומקבל על עצמו עול מלכותו, מבטל מעצמו כל הגזירות רעות, וממתיק מר במר, וז"ש חז"ל (אבות פ"ג מ"ה) כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועל דרך ארץ, היינו כל המקבל ע"ע עול מלכות שמים, היינו הרמ"ח עשין ושס"ה לאוין, וממליך הכביכול על הרמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, ע"ז הוא ממתיק המרירות ממרי לב, ומבטל הגזירות ומעביר מהם עול מלכות ועל ד"א, וז"ש בספה"ק דהצירוף משם הוי"ה המאיר בחודש הזה יוצא מהפסוק (דברים כו טו) זבת חלב ו'דבש הי"ום ה'זה י' אלוקיך מצוך וגו', על ידי שמקבל על עצמו עול מלכות שמים ציווי המלך ופקודיו, הוא ממתיק כל המרירות, ונעשה מתוק כדבש.

(ישמח ישראל)

◆◆◆

ידועים דברי הרה"ק ר' מנחם מענדל זצל"ה מרימינאב, שכל הגזירות הרעות המתחדשות על ישראל רח"ל, וכל המסים והארנוניות שמוצצים דמי ישראל, התחלתם תמיד בחודש מרחשון, ולפי מה שכתבנו יובנו הדברים, שבאשר על החודש זה נאמר אצל ירבעם (מ"א יב לג) "בחודש אשר בדה מלבו", בעוה"ר נהפכה התחדשות זו חודש זה להם כנ"ל, (עיי"ש לעיל מיניה שמבאר באריכות, כי מלכות ישראל היא דוגמת הירח המתחדש בכל חודש, וכמו שהירח נקרא חודש על שם ההתחדשות, כן מלכות ישראל מתחדשת תמיד בתשוקה חדשה להשי"ת ובכל יום חביבה עליהם כשעה ראשונה, והיא באר מים חיים הנובעת תמיד וכו', אך ירבעם קלקל מדת ההתחדשות שבו, וחידש התחדשות רעה, "וזה בחודש אשר בדה מלבו" ואז נטלו אומות העולם כח ההתחדשות מישראל והגלונו מארצינו, ותמיד הם גוזרים עלינו גזירות רעות וגזירות חדשות"), ונראה שיש תיקון לזה ע"י ההתחדשות שבישראל בעת הזאת, שקובעין שיעורים תמידים כסדרן ללמוד וללמד, איש ואיש, חבורה וחבורה, ההתחדשות הזאת מוציאה מתחת ידיהם את כח ההחדשות של גזירות רעות רח"ל.

(שם משמואל)

◆◆◆

הזמן החודש מרחשון לקבל עליו עול תורה באמת ועיקר עול תורה היא בלימוד תורה שבעל פה שיש בה צער גדול ונידוד שינה, ומי שאוהב עושר ותענוג אינו יכול ללמוד תורה שבעל פה וכו', ועל כן רוב הגזירות בחודש זה כדי שיקבלו התורה באמת.

(פרי צדיק)

◆◆◆

האדמו"ר מהרש"ב מקראשנעוויץ זי"ע אמר בשם הגר"א מסאכאטשאוו זצ"ל שאמר כי כל החדשים יש להם איזה יומא דפגרא אבל לחודש חשון אין שום יו"ט דיומא דפגרא ולכן נקרא שמו מר חשון.

(שיח שרפי קודש)

פנימי התמים בלתי מוגה

משורת המלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ביקור הגה"צ רבי ישראל יעקב לאנדא שליט"א

גאב"ד באר שבע

בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א – בקרית יואל יע"א

יום ה' פרשת נח תשפ"ד לפ"ק

אל גאב"ד באר שבע נתלווה כ"ג הרבני הנגיד מוה"ר עקיבא צבי קליין הי"ו

ואמר רבינו: איר זענט א פעטער פאר אים.

גאב"ד באר שבע: יא, יא ער איז דאך מיין שוועי'ס אייניקל.[1]

גאב"ד באר שבע שליט"א העניק לרבינו את ספרו החדש שו"ת באר ישראל ח"א שהו"ל

ושאל רבינו: איר זענט דאך אן איידעם פונעם באר שבע'ער רב, איר זענט נאך דארט אויפן פלאץ פונעם שווער?

גאב"ד באר שבע: כ'בין לעצטנס אוועק געגאנגען אויף בני ברק, כ'בין שוין זעקס אדער יאר געווען דארט.

רבינו: וואס איז דער מצב דארט?

ס'איז דארט געבליבן עפעס מענטשן, אפילו חסידישע מענטשן. אבער ס'איז נישט פשוט, אזוי גייט עס דארט זייער שווער, ס'איז אן אלטער בנין, און זיי נעמען עס אוועק פאר די מדינה, זיי נעמען עס אוועק פאר זייערע נארישקייטן, האב איך געפאדערט ס'זאל בלייבן א בנין ביהמ"ד וואו מ'זאל לערנען תורה און מ'זאל דאווענען דארט.

רבינו: מ'האט זיך געקענט שיידן פון דארט... נאך אזויפיל יארן....?

גאב"ד באר שבע: ס'איז טאקע נישט געווען גרינג, קשה עלי פרידתכם, אבער כ'וויל מיך מער אפגעבן אין בני ברק וווייטער צו שרייבן (שאר החלקים של ספריו שעומד עדיין באמצע העריכה), כ'האב טאקע צו פרענגן דעם רבי'ן אן ענין אין יורה דעה וואס כ'בין יעצט עוסק. דער רבי איז דאך דער מרא דעובדא ומרא דשמעתתא, כ'וועל באלד פרענגן דעם רבי'ן וואס מ'טוט ביי אזא זאך אין עניני שחיטה. כ'האב אמאל געהאט אן אייגענע שחיטה אויך.

רבינו: איר זענט אמאל געווען דאהי ביי די שחיטה?

גאב"ד באר שבע: יא אוודאי, כ'בין געווען ווען דער רבי איז געווען אין בית השחיטה, און מ'האט געטראפן דארט א פגם, מ'האט אפגעשטעלט און ארויס גענומען דארט די זאך, אזוי ווי די הלכה איז, איך האב דאס געזהן...

באמת, דער דרכי תשובה פרענגט דאך וואו אזוי קומט דאס פאהר ביי א סכין פון עוף, וואס ס'איז דאך א דינער עור אז ס'זאל געשעהן א פגם, מ'זעהט אז אמאל ביי זיי איז נישט געווען קיין אייזן שטאהל, ס'איז נישט געווען געאסן די סכינים, במילא איז עס געווען אזוי ווי א בלעך, ס'איז געווען א שוואבע זאך האט געקענט ווערן א פגם בשעת'ן שחט'ן, אבער היינט דארף עס נישט פאסירן.

אבער למעשה עס מאכט זיך יא אמאל פון א שטיינדל צי א שמיצל עפעס א אנדערע זאך.

עכ"פ, כהאב טאקע געוואלט פארשטיין, פון וואו איז געקומען דער הידור (אשר הנהיג רבינו בבית השחיטה המהודרת בקרית יואל) אז דער שוחט מאכט נישט די תפיסה, ער האלט

---

1 ה"ה הגאון רבי אלעזר קליין ז"ל אב"ד קהילות החרדים בעיר באר שבע, מח"ס זכרון שלמה, כיבוד אב, ועוד ספרים, נלב"ע בשנת תשל"ז לפ"ק.

נישט דעם הינדל, נאר דער גוי האלט דאס אין די האנט, אין ארץ ישראל מאכן זיי עם אווען, אבער איך זעה עם פאר א שטארקן הידור, פון וואו קומט דאס?

רבינו: די תפיסה מאכט יא דער איד, ער האלט אהן דאס קעפל, דאס רופט'זיך 'קעפל שחיטה', אין ארץ ישראל איז אנדערש דארט נעמען זיי דעם גאנצן עוף אין די האנט בשעת די שחיטה, אבער די מציאות איז אז די האנט ווערט מיד נאך א שטיק צייט.

גאב"ד באר שבע: יא, אבער דאס גאנצע עוף כאפט ער נישט אהן דא, ס'איז לכאורה א גרויסע מעלה, אז זיין האנט ווערט נישט מיד. ס'איז געווען אזוי אינדערהיים? דאס קומט פון אמאל?

רבינו: אמאל, אין דער אלטער היים, האט מען גע'שחט'ן וויניג עופות אויף אמאל. אבער ס'איז א גרויסער הידור היינט ווען משעכט אזא סכום עופות א טאג.

גאב"ד באר שבע: יא אודאי כהאב דאס געזאגט איך זעה עם פאר א גרויסן הידור אז מ'זאל קענען שעכטן און די האנט זאל נישט ווערן אפגעשוואכט.

אמאל איז נישט געווען אזא שחיטה בכלל, כ'געדענק אין גמזו איז געווען אזוי, איינמאל אין די וואך האט מען גע'שחט'ן דארט אפאר עופות, ס'איז דאך נישט געווען וואו צו האלטן די עופות אזוי ווי היינט.

דער שוחט מיטן רב זענען געווען דארט סאטמאר'ע אידן, ר' שמואל מאיר האלצער איז געווען דער שוחט, און הרב ראזענבערג איז געווען דער גמזו'ער רב.[2]

רבינו: דער גמזו'ער רב האט א תשובה אין שמיטה וואס ער האט געוויזן פאר פעטער ז"ל און ער האט מסכים געווען צו דעם.[3]

גאב"ד באר שבע: יא. אבער עכ"פ איך שרייב יעצט אין די ענינים, און כ'געדענק אז איינמאל איז געווען א ויכוח צווישן צוויי בודקים אויף א סכין צי ס'איז א פגם צי נישט, כ'האב געזעהן וואס עם שטייט אין קונטרס אחרון (סוף סי' ק"ג) פון שולחן ערוך הרב,[4] ער זאגט אז אן אמת'דיגער פגם איז

במהרה בימינו עיין בהתשובה והסכים על ידי, ורשם על התשובה בכי"ק שהדברים פשוטים וברורים להלכה וחתם בחתימת יד קדשו, נדפס בסימן ל"ח חיו"ד, עוד לפני שספרי זה נגמר להו"ל נלקח בעוה"ר לדאבונינו ארוה"ק רביה"ק מסאטמר זי"ע הכ"מ לישיבה של מעלה שימליץ טוב בעדינו.

על כהנ"ת נדעתה"ע ונמה שמיעו מסכים וחת כהנ"ג
הסליחה על שמני מעריכו נזה כי הוכה היא ונלמוד תני לניך.
בברכת התורה והארץ באה"ר דושת"ה ומחכה לתשובתו.
(—) אברהם ברוך רוזנברגר
(אב"ד גמזו)

נ. ב. בחשי"ת נדרתי נסי"ד תשובה זו בחשי"ע שהיתה
עם השמיטה בידתי בחרכ"ג היתה תשובה זו למלאה
עניני הק' של רבכ"ק כתמה"ל מרן מסאטמר שליט"א ניקשתי
מכ"ק שיעיין בדברי ויחווה דע"ק להלכה בשתרתי התשובה
אל רבכ"ק.

בשב"ק לפני שחזרתי בניתה עליתי לתורה ורבכ"ק הי קורא
בתורה כדרכ"ק בין גברא לגברא כשעבו מי שבאך
קרא אותי רבכ"ק בלה על הביתה ואמר לי בזכ"ל בייזיש
„גמזער רב היך האב דורלאך געקוקט די השובה היכר זענע
געראטנע" בקשתי מכ"ק שיתן לי בשבוע הבעל"ע השכמתו
בכתב על דברי על גליון התשובה ואמר לי שתמסור התשובה
לבן מסך ביתו להכניס בתור שיגיש לו התשובה כשיהי' מופנה
וכן כוה כשבאתי לקחת פרד"ם מרבכ"ק בחזר לי התשובה
כשהי' רשום בכתי"ק על הגליון „עברתי על התשובה כולה
והדברים פשוטים וברורים להלכה" וחתם שמו בחתי"ק וזה
נתן לי בשכמתו לדברי בתשובה הנ"ל בע"פ ובכתב לעברי נעלמה
לותה השובה ממני בתופן מסתורי כשנתתי לעשות ממנה
העתקה ומצאתי לו רק בהעתק אבל מצת רבכ"ק לא זזה
ממקומה ומה שתברר בתשובה הנ"ל בעניני שמיטה הוא הלכה
ברורה כרוך בכיוונתי לדעתו הנ' של גדול הדור וקד"ש.
בעהמ"ח הנ"ל א. ב. ר.

באייר תשל"ט ביקרתי בהיכל קדשו של כ"ק מרן הגה"ק מסאטמר שליט"א והזכרתיו מה שכתב על התשובה הנ"ל והסכים שהמשב"ק הרב **יוסף אשכנזי** שליט"א יכתוב בפקודת קדשו הדברים דלהלן, כמש"כ כ"ק אדמו"ר שליט"א הסכים לדבריו וכ' שעבר על התשובה הנ"ל והדברים הם פשוטים וברורים להלכה בעה"ח בפקודת הקודש י"ד אייר תשל"ט יוסף אשכנזי משב"ק

---

2 ה"ה הגאון רבי אברהם ברוך ראזענבערגער ז"ל גאב"ד גמזו, בעמח"ס שו"ת ברכת אברהם, בן הגאון בעל תורת יקותיאל ז"ל מדיערעש.

3 עיין בשו"ת ברכת אברהם (ח"ב סי' ל"ח) שמביא מכתב שכ' להגאון רבי פנחס עפשטיין ז"ל ראב"ד ירושת"ו בעניני שמיטה, וכותב לו בסוף המכתב שהראה את הבירור הלכה למרן רביה"ק והוא שהסכים לדבריו. עי"ש.

ועיין בהקדמת ספרו הנ"ל (עמ' כ"ז) וז"ל: בכ"ה בתמוז תשי"ח בגמזו, פניתי בתשובה להגראב"ד של העדה החרדית ה"ה הגאון האדיר ר' פנחס ז"ל בענין אם לעבד בשמיטה גידולים דו שנתיים שאסור לפענ"ד, כ"ק רבה"ק ציס"ע האדמו"ר מרן הגאבד"ק סאטמאר שליט"א גאון וצדיק דורנו השם ישמרהו ויחייהו לנהלינו לקבל פני משיח צדקנו

4 עיין מש"כ השו"ע הרב (סימן י"ח סק"ג) שאם יש גם ספק לשוחט דאולי פגע בעצם המפרקת לאחר השחיטה, יש להקל בזה מכח ספק ספיקא, ספק אחד דאיכא דסבירא להו שרק פגימה כהגירת צפורן פוסלת, וספק שני דאולי נפגמה במפרקת לאחר שחיטה, וביאר דאף שי"א דלא מהני ס"ס באיתחזק איסורא, והכא בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת, מ"מ כנגד זה איכא גם חזקה להכשיר, דהעמוד סכין על חזקתו, ע"ש.

נאר אסור, אונר וואם איז א חגורת צפורן, און טאמער נישט אסר'ט עם נישט, ס'איז דאך א פלא עצום, אונז האלטן מיר דאך נישט אזוי.

זיינע אייניקלעך און דער צמח צדק (חיו"ד סי' ט"ז) ברענגט אליין די אלע שיטות הראשונים אין דעם...

רבינו: יא, דער רא"ה (בבדק הבית ב"א שער ב') האלט אז א פגימה איז בכל שהוא.[5]

גאב"ד באר שבע: איז וואם טוט מען טאקע אין אזא מצב דאהי?

רבינו: מ'מאכט עם טריפה, אלעם ווערט דא טריפה.

גאב"ד באר שבע: און ביי א בהמה?

רבינו: מאכט מען אויך טריפה, אונז גיי מיר אלעמאל לחומרא (יו"ד סי' י"ח סעי' ב').[6]

גאב"ד באר שבע: אבער אין ארץ ישראל איז דאם עסק אינגאנצן אנדערש.

על פניו ווי אזוי ס'קוקט אוים אין שמלה חדשה אין תבואת שור דארטן מחמיר צו זיין, איינער קענן א רוב זאגט ער אז נישט, אבער איינער קענן איינעם... על פי דין איז דער סכין בחזקת בדוק, און ס'איז דא א חזקה פון היתר, און איינער קענן איינעם...

רבינו: ס'איז אויך א חזקת איסור, חזקת אינו זבוח.[7]

---

5 דהנה יש מחלוקת הראשונים בדבר, דבגמ' בחולין (יז:) איתא במערבא בדקי לה בשימשא, בנהרדעא בדקי לה במיא, רב ששת בדק לה בריש לישניה וכו', ובהמשך הגמ' רב חסדא אמר פגימת סכין וכו' כולן פגימתן כדי פגימת המזבח.

שיטה א': וכתב הרשב"א בתורת הבית דאין הלכה כרב חסדא, דכל הני דבדקי לה בשימשא וכו' לית להו דרב חסדא, והלכך קיי"ל דפגימת סכין בכל שהוא, ומיהו לאו דוקא כל שהוא, דהא אוגרת קרנן לה, ואוגרת כשמה שאוגרת שום דבר, ואפי' חוט השערה, אבל כשאינה אוגרת שום דבר כשרה, והיינו דמיא לסאסאה.

שיטה ב': דעת הרא"ה בבדק הבית דכו"ע אית להו דרב חסדא דשיעור פגימה כדי שתחגור בה הצפורן, מיהו כתב דהאי לישנא אינו מלשון הגורה כמ"ש הרשב"א שאוגרת שום דבר, אלא מלשון חגירה כמו ויחגרו ממסגרותיהם, כלומר שתרגיש בה הצפורן, ולדידיה אף דמצד אחד מחמיר דא"צ פגימה שחוגרת שום דבר, מ"מ ס"ל דצריך שיהיה נרגש בצפורן, ולא סגי באוגרת חוט השערה.

שיטה ג': דעת הרא"ש (חולין סי' כ"ה) כהרא"ה דליכא כל מחלוקת, וכל פגימה שהוא מרגיש בצפורן היינו שתחגור בה הצפורן, אבל לדידיה קיל טפי מהרא"ה דס"ל דצריך שתחגור הצפורן אבל שיעור פגימה הנרגשת בצפורן בלא חגירה לא חשיב פגימה, וקיל טפי גם מהרשב"א, דלהרשב"א סגי בפגימה של חוט השערה, ולדידיה כל שאינה חוגרת צפורן לא הוה פגימה, והרא"ש סבר שכל האמוראים שבדקי בשימשא ובמיא לא מעיקר הדין עשו כן אלא חומרא בעלמא, וכ"כ בפס"ד הצמח צדק (חיו"ד סי' י"ח אר ה').

וכתב הצמח צדק שם אחר שהביא דברי הרא"ה: ובודאי שבפגימה זו מטריפין השוחטים והמורים, אבל משורש הדין לפי דעת השו"ע ורוב הפוסקים אין זו פגימה האוסרת, דפגימה המטרפת היינו שהיא אוגרת חוט השערה, אבל כשאין אוגרת כשרה אף שהצפורן מרגיש שהיא פגומה עכ"ד.

ויעויין בשו"ע (יו"ד סי' י"ח ס"ם) דקיי"ל להדיא כהרשב"א דצריך שתהא אוגרת כל שהו, ע"ש. והא דמחמירים בכל פגימה הנרגשת אף דאינה אוגרת כל שהו, הוא משום דהחוששין לדעת הרא"ה דמחמיר כן.

6 דהנה הב"ח (יו"ד סי' י"ח ס"ב) פסק להקל דאינה נטרפה בפגימה כל שהוא אלא כדי חגורת צפורן, ואין לנו אלא מנהגנו, עכ"ל הב"ח.

אך הש"ך שם כ': והלילה לנו להקל כן, [ומסביר הש"ך ולמה אם כן פסק הב"ח להקל] ולפי שראה [הב"ח] שבודקים בצפורן, הבין דכל פגימה שאינה חוגרת צפורן כשר, ולא הוא, דהמנהג פשוט לפסול אפילו פגימה כל שהוא, וכמו שכתב הבית יוסף ודרכי משה ומהרש"ל ושאר אחרונים, וכדעת הרמב"ם והכל בו והרמב"ן והרשב"א והר"ן וסייעתם, דמכולם משמע דחגורת כל שהוא פוסל.

ומוסיף הש"ך: אלא דלכתחילה לא חיישינן לפגימה כל שהוא, וסגי לן בבדיקת צפורן.

וזה דעת הרא"ה ולא דעת הרשב"א שהובא לעיל, שהרי לשיטת הרשב"א פחות מכל שהוא אינו פסול, ונמצא שהש"ך מחמיר יותר מהרשב"א ויותר מהשו"ע, וסובר כדעת הרא"ה שאם ימצא פגם כדי הרגשת צפורן גם כן פסול, אף שלכתחילה אין צריכים לבדוק אחר זה.

נמצא שהש"ך מוסיף הלכה נוספת, שאם ימצא הרגשה ופגימה אפילו פחותה מכל שהוא, גם יהיה אסור, אף שלהרשב"א ולהשו"ע אין צורך להחמיר יותר, אבל הש"ך מחמיר כדעת הרא"ה שההרגשה לבד גם כן פוסל.

7 דהנה לגבי סכין של שחיטה שאם אדם בדק את הסכין ושחט וחזר ובדק לאחר השחיטה ונמצאת פגומה, פליגי ביה אמוראי בחולין (דף י') דלרב הונא השחיטה פסולה דחיישינן שמא בעור נפגמה, ולרב חסדא כשירה דשמא בעצם נפגמה.

והשו"ע פסק (בסי' י"ח סעיף א) כשיטת רב הונא, וז"ל: השוחט בסכין בדוקה ונמצאת פגומה הרי זה נבילה וכו' אין תולין שנפגמה בו אחר שחיטה אלא חיישינן שמא בעור נפגמה ונמצא שחט בסכין פגומה ואפי' בעוף עכ"ל. והיינו דאע"ג דבגוונא דאיכא ספיקא אזלי' בתר חזקה דמעיקרא, מ"מ מכיון דאיכא נמי חזקת איסור אינו זבוח אצל הבהמה, הו"ל תרתי לריעותא כנגד חזקת הסכין, והו"ל ספק נבילה.

גאב"ד באר שבע: אבער לכאורה וועז איך טרעף נישט ממש פגום איז דאם אליין א ויכוח. איז עס לכאורה א עד אחד קענן א חזקה, דארף עס לכאורה זיין מותר. אבער עם קוקט נישט אוים אזוי אין שמלה חדשה (סי' י"ח) אז מ'זאל עם מתיר זיין, האב איך געטראכט פארוואם שטעלט מען נישט דעם גאנצן ענין פון רוב, דארטן זעהט מען דאך די אומדנא פון מומחים, דער רמב"ם לערנט אז מ'גייט לויט רוב מומחים, און אנדערע לערנען אז מ'גייט נישט לויט רוב מומחים, אבער ס'איז א רמב"ם מפורש אז מופלג בחכמה, איז דאך דא א שוחט וואם איז ותיק, מ'ווייסט דאך אז הרגשה איז תלוי לויטן מציאות...[8]

אבער דער רבי זאגט יעצט אז מ'מאכט זיך נישט צוטוהן דא פון דעם.

רבינו: ניין, מ'קען דא ביי אונז טריפה מאכן א צוויי הונדערט עופות אדער מער ביי אזא מעשה...

אז מ'פארקויפט פלייש פאר אידן, און מ'זאגט אז ס'איז א שחיטה מהודרת, אידן באצאלן דאך דערפאר ווייל זיי ווילן מדקדק זיין צו האבן מהודר'דיגע פלייש, מוז מען זעהן ס'זאל באמת זיין מהודרת.[9]

ס'איז מיר אמאל אויסגעקומען כ'האב גערעדט מיטן טאטן ז"ל וועגן אן ענין, ס'איז געווען וועגן עפעס א קולא בדיעבד, האט ער געזאגט, 'ס'איז אזוי, לויט"ן יורה דעה וואלט מען עס געקענט אפשר מקיל זיין, אבער לויט"ן חושן משפט קען מען עס נישט מקיל זיין'....

די מענטשן וואם זיי קויפן דאם, זיי וויסן דאך אז דאם איז בתכלית ההידור, במילא וועלט עס אויך א חושן משפט שאלה.

---

8 עיי"ש דהיינו טעמא דאנן פסקינן כרב הונא בלא שיבר עצמות ולא אמרינן בעצם מפרקת נפגם השתא, דדמי ממש לשוחט שלא נטל קבלה מעולם, אף על גב דרוב מצוין אצל שחיטה מומחין הן, אפילו הכי אם השתא אתרע ולא ידע, הכלים הם טרפה למפרע, מטעם דליכא חזקה ומבוררת מעולם שהיה יודע, רק חזקה מכח רובה, משום הכי לא אמרינן השתא הוא דאתרע, הכי נמי בסכין, כיון דאנן פסקינן אפילו פגימה במשהו טרפה, רק אנן לא חיישינן לכך דרוב אינו נפגמים בכל שהוא, על כל פנים כיון דליכא חזקה מבוררת למפרע אמרינן שפיר שמא בעור נפגמה וחסר או בכדי חגירת צפורן נפגמה, ולא אוקמינן על חזקה למפרע, כיון דמעולם לא היה חזקה מבוררת.

9 יש לציין למש"כ בשו"ת תשובות והנהגות (חלק ה' להגאון הגדול ר"מ שטערנבוך שליט"א) מה שאמר לו מרן רביה"ק בעל דברי יואל ז"ל שיש חילוק בין 'כשר'ע שחיטה' ל'היימישע שחיטה', והגדרת "היימישע שחיטה" הוא ששוחטין ובודקין כל עוף במתינות.

*

גאב"ד באר שבע: נאך א שאלה האט זיך געמאכט ביי אונז ביי די שחיטה, עם האט געארבעט דארט א קראי, עם איז דא קראים היינט אויך,[10] און מ'האט אפגערעדט מיט אים וואם מ'צאלט אים, מ'צאלט אים עפעס א פרייז, און מ'געבט אים די טריפות און נבילות אויך. די שאלה איז צי מ'מעג דאם געבן.

רבינו: אלץ לפני עיוור?

גאב"ד באר שבע: איז אזוי די קראים בזמנינו זענען נישט קיין אידן, נישט ווי די יעניגע רבנים וואם האלטן אז אלעמען דארף מען מקרב צו זיין, אבער לכאורה ווי כ'האב מברר געווען דעם גאנצן ענין קומט מיר אוים אז זיי זענען נישט קיין אידן, כ'ברענג אפאר יסודות אויף דעם.

רבינו: דער ש"ך אנפאנג הלכות רבית (יו"ד סי' קנ"ט ס"ק ו) רעדט דערפון.[11]

גאב"ד באר שבע: יא, כ'ברענג אראפ דעם גאנצן ש"ך דארט. אין הלכות רבית, און אין הלכות גירות, דער גאנצער ענין דארט.

רבינו: יא, ס'איז דאך א גאנצע שאלה צו מ'מעג אפילו מקבל זיין זייער גירות.[12]

---

10 הנה כת הקראים נתיסדה ע"י ענן בן דוד שר"י בשנת ד' אלפים תק"כ, אחר שלא נתקבלה דרישתו להתמנות כראש הגולה אחר דודו רבי שלמה בן חסדאי, כת זו הלכה בדרכי הצדוקים שמעט מהם עוד נותרו בבבל מימי בית שני שאינם מאמינים בתורה שבע"פ, והיו מקיימים את מצוות התורה כפי משמעות הכתובים ע"פ דלות הבנתם. [ועי' לחלן בהגה מספר 11 ומספר 12].

בעקבות זאת ריחקום גדולי הדורות מעדת ישראל במשך הדורות, וזאת משני טעמים, שלא ילמדו ישראל מדרכיהם העקלקלות, ומשום שחששו שמא נתערבו בהם גויים וממזרים.

בדורות האחרונים נמצא קבוצות גדולים של קראים במצרים [שם אף היה להם רובע מיוחד למגורים, ולעיתים אף נאסר עליהם להימצא ברובע היהודי הנאמן לה' ולתורתו ללינת לילה], ובמדינת רוסלאנד, בקהילה זו היתה התבוללות רבה מאוד, ובארץ ישראל כיום נמנים על הקהילה הקראית אלפים רבים בעיקר בסביבות העיר באר שבע, אולם רובם אינם שומרי תורה כלל.

11 דעת השו"ע שהקראים דינם כישראל ואסור להלוותם וללוות מהם ברבית, והש"ך (בסק"ו) חולק על זה, וסובר דזה רק בקראים שבזמן הרמב"ם שהיו להם כמה מעלות, אבל בזמנינו אין להם דין ישראל, ועיין בפתחי תשובה (סק"ו) שכתב בשם החוו"ד דאף לשיטת הש"ך, מ"מ אסור ללוות מהם ברבית.

12

דהנה כתב הבית יוסף (אבהע"ז סוס"י ד): מצאתי כתוב שהשיב רבינו שמשון על הקראים שאסור להתחתן בהם, לפי שנשותיהם מקודשות להם בכסף שטר וביאה, ומגרשים נשותיהם שלא כדת, ומשנים ממטבע שטבעו חכמים בגיטין ונישואות לאחרים בחיי הבעלים, ונמצאו הבנים ממזרים מאשת איש, וכדבריו נקט שם הרמ"א שהקראים כולם בחזקת ממזרים, וכ"כ כנה"ג (סי' לד), הט"ז (סי' ד ס"ק כד), באור הגר"א (ס"ק קא), מור וקציעה (סי' של), וחכמת אדם (כלל קכד), ולשיטתם ודאי אין לקבלם ולהרבות ממזרים בקהל ישראל.

כמו"כ יעויין בשדי חמד (כללים מערכת ב ס"ק לד) שהביא מעשה הזכור לו מימי ילדותו שבא אחד מחכמי הקראים, וביקש להסתפח לקהל ה' והבטיח הון רב למוסדות התורה, ולא קיבלוהו, אלא הכריזו ואמרו שהקרע עם הקראים אינו מתאחה לעולם.

אך יש לציין שיש שהקילו לקבל גירותם, וז"ל הרדב"ז (שו"ת ח"א סי עג): כללא דמילתא קידושי הקראים בפני עדיהם אינן קידושין, לפי שהם פסולים לעדות, לפיכך אין בהם חשש ממזרות ומותרים לבא בקהל, וכבר היה מעשה בסוף מהזור רס"ו שקהל גדול מהקראים חזרו לדת האמת על ידי הנגיד רבינו אברהם החסיד, וכמ"ש בס' כפתור ופרח פרק ה וקרוב הוא שהיה בנו של הרמב"ם ז"ל, ועוד היום המשפחות ההם ידועות במצרים, ומהם כהנים וישראלים מיוחסים, ולא היה אדם פוצה פה עליהם, אלא אדרבה נתחתנו בהם גדולי קהלות מצרים הרבנים, וכבר כתבתי בתשובה אחרת שאם יסכימו עמי חברי אני מתירם, ושוב העידו לפני שהרב מהר"ר יעקב בירב היה מתירם, וכן הרב מהר"ר שמואל הלוי היה מתירם, וכן מצאתי בתשובה להרמב"ם שמשמע ממנה שהיה פשוט לו שמותרים הם לבא בקהל וכו' עכת"ד.

יתירה מזו כתב בשו"ת אהלי יעקב (סי' לג) למהריק"ש וז"ל: ומעיד אני לפני בורא עולם ששלחתי שנים אנשים מבני בריתנו כשרים והגונים ולומדי תורה, וצויתים להכנס לשם לחופה הנעשית ע"י קראים כלאחר יד להיות שבעלי החופה הקראים אהוביהם, ולא ירגישו על מה הם באים, והעידו שלא אמרו שום לשון קידושין כלל, אלא נתן החתן הכתובה ביד הכלה, וא"ל הרי כתובתך בידך ולא אמר עוד, אלא העומדים שם אמרו פסוקי ברכה לברכם, וראיתי ג"כ כתובותיהם ואין בהם לשון קידושין כלל באופן שאין בהם חשש קידושין, ואפי' היו מקדשין כדת וכהלכה כבר נתבאר דלכ"ע הקראים פסולי עדות הם, והקידושין הניתנים בפניהם כמאן דליתנהו דמי ע"ש.

ונמצא לפי דבריהם ששני טעמים יש להקל ולומר שאין תוקף למעשה הקידושין בקהילות הקראים וממילא בניהם אינם נחשבים ממזרים, א. מחמת שאינם מקדשים באחד מדרכי קניני הקידושין, ב. כיון שהקראים פסולים לעדות, ועדי קידושין עדי קיום הם שהלות הקידושין מותנית בראייתם אין תוקף למעשה הקידושין הנעשה בפניהם.

ועיין בשו"ת הרמב"ם (מהדורת פריימן סי' שעא) כתב: כי אלה הקראים השוכנים בארץ מצרים ובנא אמון אלכסנדריה ובדמשק ובשאר מקומות ארץ ישמעאל ווולתם, ראויים הם לחלקם מחלקי הכבוד ולהתקרב אצלם במעשה יושר ולהתנהג עמהם במדת הענוה ובדרך האמת והשלום, כל זמן שגם הם יתנהגו עמנו בתמימות ויסירו מהם עקשות פה ולזות שפתים מלדבר תועה על חכמי הרבנים שבדור וכו', ובזאת יכון לנו לכבדם וללכת לשאול בשלומם ומותר למול את בניהם ואפילו בשבת וכו'.

נאב"ד באר שבע: מ'האט אויך געהאט טענות וואם הייסט אז איך מאך זיי פאר גוים, אבער אזוי קוקט מיר אוים, ס'איז שליחותיהו פון די ערשטע בית דין פון די זמן הגלות, אזוי ווי די גמרא זאגט אין יבמות (דף יג.) לא זזו משם עד שאפרום, די עשרת השבטים, זיי האבן זיך צוזאם געמישט מיט אנדערע, און מ'האט זיי געמאכט פאר גוים ממש, אז ביי אונז אויך שליחותיהו דקמאי מ'האט זיי עוקר געווען אינגאנצן.

מוה"ר חיים שלמה פישער הי"ו, משב"ק: ווי אזוי רופן זיי זיך די קראים, די עטיאפען [אתיופים]?

א' הנוכחים: פאלאשן...

נאב"ד באר שבע: ניין, עטיאפען איז א אנדערע שאלה, דארט איז א געמישטע זאך, מיין רבי דער בעל שבט הלוי מיט נאך צוויי גדולים פון דארט אין ארץ ישראל זענען געזיצן אויף די יחוס פון די עטיאפען, און זיי האבן נישט געקענט ארוים קריכן פון די זאכן, האט ער געזאגט אז ער איז נישט נוגע אין דעם גאנצן עסק. זיי קענען ווערן אידן, זיי קענען זיך מגייר זיין. אבער זייער יחוס קען מען נישט מתיר זיין.[13] הגם ס'איז דא וואוילע אידן פון זיי היינט, זיי לערנען און דאווענען.

ויעוי"ש שהוסיף עוד שכן מצא משמיה דרב האי גאון וז"ל: ומעולם לא נמנעו רבותינו ע"ה מלמול את בני הקראים בשבת כי אפשר שיחזרו למוטב וכו' עכ"ד, הובאו דבריו בבית יוסף (יו"ד בדק הבית ס"ס רסו). ומכאן יש שלמדו דפשיטא ליה לרמב"ם שלא נתערבו בהם גויים שאל"כ היה לנו לאסור למולן בשבת מחמת הספק.

והנה בתשובת הרדב"ז (סו"ס תשצ"ו) אחר שהביא את תשובתו של הרמב"ם כתב שהיות ובזה"ז הקראים במצרים אין בהם שום מדה טובה מאלה שהזכיר הרמב"ם, ומתרחקים מן החכמים הרבנים ובורחים מהם כבורח מן הנחש, ואף אינם מלין את בניהם כדת שאינם פורעים, וקי"ל מל ולא פרע כאילו לא מל, אין למול את בניהם בשבת, כיון שאינם מודים בפריעה וכו' ע"ש.

כמו כן יעויין בכנה"ג (יו"ד סי' קנד הגב"י אות יט) שכתב שהמנהג בקושטא מעולם היה למול את בניהם בשבת, נמצא שלכל הפחות עד זמנם של פוסקים אלו לא חששו שמא נתערבו בהם גויים. לעומת זאת בשו"ת שאילת יעב"ץ (ח"ב סי' קנב) נקט שקראי הבא לפנינו ורצונו לבוא בקהל ה' ולקבל מרות חכמינו ז"ל, צריך להתגייר גיחות גמורה כשאר נכרים, שלעולם יש לנו לחוש שמא הוא מבני הנכרים שנתערבו בהם [ולא חשש לדברי רבינו שמשון דהוו ממזרים].

13

דהנה בשנת תרס"ז כבר היה פולמוס גדול אודות יהדותם בראשות הגר"ע הילדעסהיימער, אבל מיד אחר הקמת המדינה שהחלו לעבוד

א' הנוכחים: מ'נוצט זיי ביי די וויין פאבריקן?

גאב"ד באר שבע: ניין, ס'איז געווען א גאנצע רעש אין די מדינה וועגן דעם, דער בית דין פון העדה החרדית האט דאך היינט זייער הכשר אויך אין אלע קליינע שטעטלעך דארטן, און מ'האט זיי פאר'מסר'ט אז זיי האבן געהייסן מסלק זיין די עטיאפען, און דאם איזק ענגן געזעץ, 'אפליה' (דיסקרימינאציע) – ווי אזוי זיי רופן דאם – האט מען געמוזט אראפ נעמען דעם הכשר פון בית דין דארטן... [14]

רבינו: און ס'איז דא וואם זענען זיך מגייר?

גאב"ד באר שבע: יא, ביי מיר אין ביהמ"ד איז אויך געווען צוויי עטיאפען וואם האבן זיך מגייר געווען, זיי זענען תלמידי חכמים מדקדקים בקלה כבחמורה, זיי קענען אפילו אידיש אויך.

הרח"ש: זיי זענען נישט קיין ממזרים?

רבינו: עם קען זיין, א ממזר קען עולה זיין לתורה (או"ח סי' רפ"ב ס"ג), [15] התונה האבן מיט זיי איז א פראבלעם.

עולה זיין אלם כהן אדער לוי דאם איז שוין יא א שאלה (עיי' מג"א סי' קל"ה סקי"ג).

גאב"ד באר שבע: יא, א ממזר קען עולה זיין לתורה, מ'טאר נישט התונה האבן מיט זיי, אבער זיי זענען אידן.

רבינו: עם קומט פאר – עס זאל נישט פארקומען – א אידיש קינד וואם איז געבוירן געווארן אז דער טאטע איז נישט קיין איד, און די מאמע איז א איד, איז דאך ולדה כמותה, דאם קינד איז א איד. אבער ס'איז אמאל געווען דא אזא מעשה און דער טאטע ז"ל האט געהייסן מ'זאל מגייר זיין לחומרא, ער האט חושש געווען לשיטת רש"י. [16]

גאב"ד באר שבע: אינטערסאנט, הגם מ'פסק'נט דאך נישט אזוי, די אלע שיטות הש"ס איבעראל קוקט נישט אוים אזוי.

איך האב געהאט א גאנצע קבוצה פון די וואם רופן זיך 'בני ישראל', פון אינדיע, און דער רב רבי משה שטערנבוך האט אויך אזוי געזאגט אז מ'דארף זיי מגייר זיין, אבער ס'איז געווען וואם האבן נישט געוואלט, זיי האבן געלערנט אין פאנאוויטש, זיי האבן געלערנט אין גוטע פלעצער, בין איך געגאנגען צום מיין רבי'ן דער שבט הלוי, האט ער מיר געזאגט 'ברענג מיר נישט אזעלכע שאלות', ער האט מיר געהייסן בודק זיין אביסל אפאר דורות ארויס, און ס'איז נישט געווען קיין גט דארטן, האט ער געזאגט 'שוין, ס'איז מותר, אבער ברענג מיר נישט אזעלכע שאלות'.

רבינו: אונז האמיר אויך געהאט דא אזוי, און מ'האט מגייר געווען.

גאב"ד באר שבע: אבער דארט רעדט מען זיי איין זיי זאלן עס נישט טוהן (להתגייר), די קליפות אינדרויסן זיי העצן זיי אהן.

*

גאב"ד באר שבע: איך שרייב דא אין די ערשטע תשובה אז דער עולם שטייט נישט אויף פארטאג'ס.

בעליית יהודי אתיופיה – פאלאשן נתעורר שוב השאלה אודותם, יש שאמרו שהם צאצאי שבט דן כד' הרדב"ז והר"ע מברטנורא, ויש שאמרו שהם גולי יהודי מצרים, ומאידך היו שאמרו שהם נתגיירו ע"י הקראים, ומצאו אצלם רק תורה שתורגמה בשפת מדינתם, והיה ניכר שלא היה להם תורה שבע"פ, שכגון את ימי החנוכה לא ידעו ממנה.

ורבני הציונות (מטעם מלכות המיעוט באה"ק) התירו אותם כיהודים כשרים ללא שום חשש והתירו כמאה וחמישים אלף עולים ללא שום גירות רח"ל, אמנם דעת הגר"מ פיינשטיין ז"ל ועוד רבנים מאז הי' שיש לגיירם גירות לחומרא, כי אין לסמוך על דברי הרדב"ז בזמנו, כי אולי כבר נטמעו בין הגוים, אבל יש לקרבם כי רואים שמוצאם מזרע ישראל, ורק מחמת שניתקו מעם ישראל אלפי שנה ע"כ נשתנו בתורתם ויהדותם, אך כתב שאפי' קודם גירותם מותר לחללֹ שבת בשבילם כי זה ספק פיקוח נפש של יהודי, אך מאידך היו פוסקי דורינו שחששו שיש בהם תרתי לריעותא, מחד ספק גויים הם וצריכים גירות, ומאידך אם יהודים המה יש בהם חשש ממזרות, כיון שלא גירשו נשותיהם כדין ולא נזהרו בעריות.

14 בשנת תשע"ט הקימו הציונים וחברי כנסת המינים רעש גדול אודות מפעל לייצור יין אשר בהוראת הביד"ץ של העדה החרדית היו מוכרחים לסלק את העטיאפען מייצור היין, ונתהוה רעש גדול מזה.

15 אגב, עיין בספר לקוטי חבר בן חיים (תלמיד החת"ס ח"ח בתשובות שבסוף הספר) שנשאל כאשר ממזר עולה לתורה, אם לעשות לו מי שברך, דעיקר הברכה היא בבנים וח"ו שירבו ממזרים בישראל, והנה חפשתי בענין זה בספרים ולא מצאתי מאומה עכ"ד. וע"ע בשו"ת אפקרקסתא דעניא (סי' כ"ח) שדן בזה.

16 היינו דברי רש"י בקדושין (סה: ד"ה ולימא) שממנו משמע שיש לגייר מי שאביו גוי ואמו ישראלית, וכמו שמביא הפתחי תשובה (סימן רסח סק"ה ד"ה והוליד) וז"ל: עבה"ט בשם ש"ך ועט"ז (סק"י), ומזה מוכח דס"ל להט"ז וש"ך בפשיטות הא דקיי"ל עובד כוכבים שבא על בת ישראל הולד כשר, היינו דכשר לגמרי ולא צריך גירות, דלא כדמשמע מרש"י (קידושין דף ס"ח) ד"ה ולימא קסבר רבינא ובתוס' יבמות (ט"ז ע"ב) סוד"ה אמוראי ע"כ.

ועיין בפתיחה לחיבור הפתחי תשובה לאבהע"ז (סי' ד) שמביא שדעת הגאון מליסא להצריך גירות בכה"ג, והוא חולק עליו, ע"ש.

רבינו: דא אין קרית יואל איז אנדערש, דא שטייט מען יא אויף פארטאגם, ברוך ה'.

גאב"ד באר שבע: יא יא, דא וויים איך, דער עולם שטייט דא אויף פרי צום לערנען.

רבינו: איר וועט דא קומען מארגן אינדערפרי וועט איר זעהן.

גאב"ד באר שבע: איך וויים, כ'בין שוין דא געווען אסאך מאל.

אבער כ'רעד פון ארץ ישראל. מ'גייט דאווענען דארט זייער שפעט. מ'קען זאגן אויף דעם א לשון פון 'יתייצב על דרך לא טוב', אזוי ווי ס'שטייט אין אגרא דפרקא (אות ט').

רבינו: יא, פון רבי'ן ר' זושא, וועגן נטילת ידים, לגבי די וואס זענען מזלזל אינדערפרי ווען משטייט אויף.[17]

גאב"ד באר שבע: אז דער אנפאנג טאג איז קרום דעמאלטם איז דער גאנצער טאג קרום. די ערשטע הלכה איז שולחן ערוך איז דאס.

רבינו: 'יתגבר כארי' הייבט אהן דער מחבר.[18]

גאב"ד באר שבע: דאס איז א הלכה! נישט קיין מילתא דחסידותא, דער שולחן ערוך הייבט אהן מיט אן הלכה, ער שרייבט נישט קיין חסידות. דער רבי ז"ל האט אמאל געזאגט א רמב"ן אז מחמת נפשות איז מען נישט פסול, ברענגט ער אז א חסיד דארף זיך מוסר נפש זיין, איי זאגט דער רמב"ן ער איז נישט קיין חסיד, זאגט ער א לשון 'אין אדם רשאי לעשות עצמו אינו חסיד',[19] מ'קען זיך נישט מאכן קיין אינו חסיד,

רבינו: דער רמב"ן אין כתובות (יט.).

גאב"ד באר שבע: יא, אבער עכ"פ דאס איז לכאורה די ערשטע הלכה אין שולחן ערוך.

רבינו: דער רמ"א זאגט דאך 'ובשכבו על משכבו ידע לפני מי הוא שוכב', אז מ'וויל אויפשטיין וויי א איד דארף מען זיך לייגן ווי א איד.[20]

גאב"ד באר שבע: באמת די ערשטע הלכה אין רמ"א איז 'שויתי ה' לנגדי תמיד'. דאס איז טאקע אויך נוגע להלכה צי מ'מעג אין בית הכבוד טראכטן פונעם אויבערשטן.

רבינו: ס'איז אינטערסאנט, רבי שלמה קלוגער זאגט אז מ'מעג טראכטן.[21]

גאב"ד באר שבע: עם שטייט פון רמב"ן אז ער האט געטראכט פון היסטאריע, ער האט געקוקט היסטאריע פון

---

17 וז"ל שם: קבלה מאת כבוד דודי זקני סבא קדישא מו"ה משולם זושא זצוק"ל הא דאין רשאין לילך ד' אמות בלי נטילה בשחרית, אמר הוא ז"ל דיש ליזהר שלא להציג רגליו על הארץ בלא נטילה, כי בהציג רגליו על הארץ בלא נטילה, אזי חס ושלום כל היום הרע שבנפש הבהמיית רודף אחריו להסיתו, ואמר ע"ז רמז הפסוק (תהלים לו, ה) 'יתיצב על דרך לא טוב אזי ח"ו רע לא ימאס, והנה דבריו ז"ל ברוה"ק אינם צריכין חיזוק וע"ל הטעם לזה... עיי"ש.

ויש לציין שהנהגה זו בשם הר"ר זושא הובא באשל אברהם (או"ח סי' ד סעי' א) עיי"ש.

ובמשמרת שלום (סימן א' סק"ב) העיר דמלשון הר"ר זושא משמע דעיקר הקפידא שלא להציג רגליו על הארץ אפי' שאינו עומד זקוף, ואילו מטעם שכתב האגרא דפרקא שכתב שלא יתן קומה וכו', משמע אפי' אינו מציג רגליו אלא עומד זקוף על מטתו, ע"כ כתב שם בסעי' ב' להזהר בשני הדברים. ועי' בזוהר חי (וישב קפ"ד ע"א) שכתב בשם הרר"ז שאסור לעמוד קודם שנוטל ידיו כדי שלא ישלים הצורה בטומאה, כי כשעומד משלים קומתו ואסור קודם נט"י שחרית.

וע"ע באגרת הקודש שבסוף ספר נועם אלימלך מהה"ק ר' זכריה מענדיל וז"ל: ואת הנראה לכל גודל קדושתם ניכרים מתוך מעשיהם ומפעלם, בראש, מים סמוכים למטתם כל הלילה וכו' עיי"ש.

18 וז"ל המחבר בשו"ע או"ח סימן א' סעי' א': יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו וכו'.

19 הנה בגמ' כתובות (יט.) איתא: אמר ר"ח קסבר ר"מ עדים שאמרו להם חתמו שקר ואל תדרגו, יהרגו ואל יחתמו שקר. א"ל רבא השתא אילו אתו לקמן לאמלוכי לקמן אמרי' להו זילו חתומו ולא תתקטלון דאמר מר אין לך דבר שעומד בפני פקו"נ חוץ וכו'.

וכתב שם בשיטה מקובצת בשם הרמב"ן בפירוש דברי ר"ח הנז', דה"ק דאע"ג דקי"ל שאין לך דבר שעומד בפני פקו"נ וכו' מ"מ דינא הוא דליקטלו ואל יחתמו שקר ומדת חסידות הוא ואי לא עבדי הכי משוו נפשיה ברשיעי, וקסבר ר"מ אפי' בכה"ג אין אדם משים עצמו שאינו חסיד וכו', עיי"ש. וכבר דן בזה באריכות בשב שמעתתא ש"ז פ"ה, ע"ש.

20 וז"ל הרמ"א (שם): ובשכבו על משכבו ידע לפני מי הוא שוכב. ומיד שיעור משנתו, יקום בזריזות לעבודת בוראו יתברך ויתעלה.

וכידוע בזה דברי הרה"ק רבי ר' מאיר"ל מפרעמישלאן ז"ל, הובא בדברי יחזקאל עה"פ (תהלים סג, ז) אם זכרתיך על יצועי באשמורת אהגה בך, ובדברי יואל לשמוח"ת (עמוד תש"א) ועוד. ועי' בברך משה פ' קרח (ק"ע) שמבאר בזה טעם התחלת הש"ס בדין קר"ש של ערבית, ובלב אהרן פ' אמור (רס"א) בענין מצות ספירת העומר בלילה.

21 עיי' בהגהות החכמת שלמה על השו"ע (או"ח סימן פ"ח) דכתב דדבר גבוה לא נתפס בו טינוף, ולכן כיון שלחשוב במציאות השי"ת הוא דבר גבוה יותר משאר דברי תורה, אז מותר לחשוב בזה בביה"כ דלא נתפס בזה טינוף ע"ש.

די אומות העולם,[22] לכאורה פארוואס האט ער דאס געקוקט, אז מ׳קען טראכטן פונעם אויבערשטן, מ׳ברענגט נישט קיין ראיה פון קיין מעשיות, אבער אזוי איז עס.

מוה״ר עקיבא הערש קליין הי״ו: וועז רבי משה שטערנבוך (הגאון הגדול מרא דארעא קדישא שליט״א) איז איינגעשטאנען ביי מיר אין שטוב וועז ער איז דאהי געווען.[23] איז זיין זוהן געקומען צו מיר ביינאכט און געבעטן עפעס א ליין מאטריאל פארן טאטן, האב איך אים געפרעגט רבי משה דארף האבן די זאכן? האט ער געזאגט יא, וועז ער גייט ארוים, דאם פלאץ איז דאך נישט ריין, וויל ער עפעס האבן צו מעיין זיין. ער קען נישט אפשטעלן די מחשבה, דער קאפ לויפט אים אין תורה, און ער וויל נישט טראכטן אין לערנען.

*

גאב״ד באר שבע: ווי אזוי שפירט זיך דער רבי?

רבינו: געלויבט דעם הייליגן באשעפער.

גאב״ד באר שבע: דער רבי דארף זיין אינגאנצן מיט די כוחות, ס׳איז רבים צריכים לו.

רבינו: איר דארפט אויך זיין געזונט, יעדער דארף זיין געזונט. דער אויבערשטער זאל העלפן בריאות השלימות אריכות ימים ושנים מיט אלעם גוטן.

גאב״ד באר שבע: איך ברענגט אן אינטערסאנטע פסק דא פונעם רבי״ן (רביה״ק בעל דברי יואל) זי״ע, איך שרייב די תשובה פארן נאדבורנער רבי״ן פון אלעד, וועגן פירות פון ארץ ישראל צי מ׳זאגט ׳על הארץ ועל פירותיה׳, און צי מ׳זאגט ׳על פרי גפנה׳, האב איך געזאגט אז איך וויים וועז דער רבי זי״ע איז געווען אין ארץ ישראל האט ער נישט אזוי געזאגט,[24] און כ׳האב געטראפן אז דער בעלזער רב האט אויך אזוי געטוהן, ער האט אויך נישט געזאגט.

האב איך געזעהן אין איינע פון די יעניגע ספרים, וואו ער רעדט זיך אזוי אפ, וואם הייסט אז ער מאכט זיך נישט צו טוען פון די ספרד׳ישע גדולים פון פאר צווויי הונדערט און פופציג יאר צוריק, זיי האבן שוין געזאגט אז מ׳זאל זאגן ׳על פרי גפנה׳, האב איך צוריק געשריבן ׳רב תנא ופליג׳, איך האב מוכיח געווען פון די אלע סוגיות הש״ס, אזוי ווי דער רבי האט געענטפערט אז ס׳שטייט נישט אין ש״ס אזוי, ס׳איז נאר א חידוש פון די אחרונים.

ס׳אונז א נפק״מ אויך, ווייל עם קומט אריין פירות קיין ארץ ישראל, אלעם קומט אריין, דארף מען אויך וויסן אויף דעם.[25]

ביי דעם איז דא וואם האבן האט געלערנט פשט אינעם רבינו יונה כאילו ער איז געווען אין ארץ ישראל [שכתבו הגירסא בתלמידי רבינו יונה וכן עשה רבינו הרב נ״ר (הרבינו יונה) הלכה למעשה], דער רבינו יונה איז קיינמאל נישט געווען אין ארץ ישראל.[26]

---

22 עיי׳ שו״ת שאילת יעב״ץ ז״ל (חלק א׳ סימן י׳) דכתב שלא לעיין בבית הכסא במשקלי השמות והפעלים בלשון הקודש, דאי אפשר בהם בלי הרהור ד״ת ופסוקי המקרא.

והביא שם שהרמב״ן עסק בבית הכסא בספרי לשון לע״ז של חכמי או״ה כדי שלא להרהר בד״ת, ושכ״כ הרע״ב באבות, ושכן היה מנהגו של אביו החכם צבי, ואם היו מוצאים היתר בעיון הנ״ל לא היו עוסקים במה שעסקו עי״ש ביעב״ץ.

23 בחודש סיון שנת תשע״ח לפ״ק הטריח עצמו הגאון הגדול שליט״א בטירחא דגופא ואורחא לבוא באלה מסעי לארה״ב, ונשא את דברו אצל הכינוס כללי שערך כ״ק רבינו הגה״ק שליט״א ביום כ׳ סיון, לרבבות תלמידי וחסידי סאטמאר, לחזור ולשנן את שיטת רביה״ק ז״ל בספרו הק׳ ויואל משה, בגודל האיסור של קליפת ומדינת הציונות ואביזריהו. והאכסניא של תורה בעיר קרית יואל היתה בבית הרבני הנגיד הי״ו.

24 עיי׳ בשו״ת קנין תורה (ח״ד סימן כ״א) העיר על מה שראה בארץ ישראל שחותמים על הארץ ועל פרי גפנה, והביא מ״ש החיד״א בברכי יוסף הובא בכף החיים שהמנהג לחתום ועל מחיתה, וכתב שמכל מקום אין שום ראיה מהברכי יוסף שיש לחתום ועל פרי גפנה, שהרי לא נזכר דבר זה בדבריו, וגם ועל מחיתה אין אומרים בא״י, ומהיכא תיתי לומר ועל פרי גפנה, ולכן צ״ע על מנהג זה שהוא דלא כמאן, שהרי אין חותמים ועל מחיתה, ואיך יחתמו ועל פרי גפנה, וכתב שכן עשה מרן הגה״ק מסאטמאר זצ״ל לחתום בא״י ׳ועל פרי הגפן׳, כיון שאין שום זכר בש״ס אלא לגבי ועל פירותיה וכו׳, עיי״ש.

25 עיין להגאון האדר״ת ז״ל (בהגהותיו על הפאת השלחן שבסוה״ס הוצאת לונץ) שמעיד נמי שלא נהגו לומר ׳ועל פירותיה׳, ובראשונה כותב להסביר דאולי זה מפני שלא נודע בבירור אם הם מא״י, משא״כ בפירות שנוח יותר להכיר ולהודע אבל לאחר מיכן כותב נימוק יאחר לחלק בזה מדינא, עיי״ש.

26 הרבינו יונה כתב, וז״ל: אבל בני ארץ ישראל כיון שיושבין בארץ מפני שבח הארץ יש להם להזכיר פירות הארץ בפירוש ולומר על הארץ ועל פירותיה, וכשמביאים פירות חוצה לארץ לא״י על הספק, אין צריך לשנות את המטבע של חוצה לארץ, עכ״ל.

הנה בדפוסים שלנו הגירסא ״וכשמביאים פירות חו״ל לארץ ישראל״, והגיהו האחרונים ״מארץ ישראל לחוץ לארץ״, כדמוכח בב״י (סי׳ ר״ח סעי׳ י׳) שעשה פלוגתא בין הרבינו יונה להרשב״א בזה. ועוד דבהמשך דברי

רבינו: ניין, ער איז קיינמאל נישט געווען דארט, דער רמב"ן איז געווען אין ארץ ישראל. ער נישט, אין גירונדי האט ער געוואוינט, אין שפאניע.

גאב"ד באר שבע: יא יא, אבער אזוי האט אייניר געלערנט אין אליה רבה דארט וואו ער זאגט דעם דין פון פירות חו"ל וואם קומט קיין ארץ ישראל, ברענגט ער דעם רבינו יונה אז ער זאגט עפעם אויף דעם, זעהט עפעם אוים ווי דער רבינו יונה איז געווען דא, וואם וויסט ער וואם איז געווען אין ארץ ישראל? עם איז קלאר אז נישט, איך שרייב דאם דא. ער האט זיך פשוט נישט געכאפט.

אויך דאם מציאות נישט צו כאפן אזן דן זיין, כהאב געזעהן אין א ספר וואם איז דן (ויקרא חלק ט מכתב נ"ז) צי אריין צו שטופן פון רשות הרבים א שליסל, זאגט ער, אז דער לאך פונעם מפתח איז א מקום פטור, אזן ער וויל ברענגען א ראיה פונעם שולחן ערוך הרב (סי' שמ"ו ס"א), לכאורה וואם איז די ראיה פון שולחן ערוך הרב, אין די צייטן פון שולחן ערוך הרב איז געווען אזעלכע שליסלעך ווי ביי אונז? דעמאלטם איז געווען אנדערע סארט שליסלעך, אזא ריגל, עם איז נישט געווען אזוי ווי היינט, די אלע מיני זאכן איז נישט געווען, ווי קען מען ברענגען א ראיה פון שולחן ערוך הרב צו דעם דין. מ'דארף כאפן דאם מציאות וויסן וואם עם גייט פאר כדי צו קענען מדמה זיין.

דער רבי זאל וויסן איך בין זיך מתייחס מיט אסאך זאכן אויפן רבי'קם פסקים.

רבינו: פיין, להגדיל תורה ולהאדירה...

ווילאנג בלייבט מען דאהי?

גאב"ד באר שבע: ביז מאנטאג.

וועגן 'זתן טל ומטר' האב איך אויך א תשובה, אבער איך הייב נישט אהן דא צו זאגן, ווייל כ'האב נאכנישט אנגעפאנגען אין ארץ ישראל.

כ'בין געקומען אמאל קיין חוץ לארץ נאך וואם כ'האב שוין אנגעפאנגען צו זאגן, האב איך ברבים נישט געזאגט, מ'קען נישט משנה זיין.

רבינו: מ'קען טאקע נישט צוגיין צום עמוד, אויב דארף מען זאגן אנדערש.

גאב"ד באר שבע: נארמאל גיי איך טאקע נישט צו צום עמוד, כ'וויל נישט אריין גיין אין קיין ספיקות, אבער כ'האב מיך פארגעסן אז כ'בין יא צוגעגאנגען, איז במילא ביים עמוד האב איך געזאגט אזוי ווי דאהי, אבער שטילערהייט האב איך געזאגט אזוי ווי אין ארץ ישראל. אבער לכתחילה הייב איך נישט אהן.

רבינו: ס'וועגדט זיך אויך וועז מדאוועגט פארן עמוד וועד ס'איז דער ציבור וואם דאוועגט מיט. דער בעל תפילה דארף זאגן אזוי ווי דער ציבור זאגט (כ"כ בברכ"י שם אות ו'), אויב איז רוב מנין פון בני חוץ לארץ איז שוין אנדערש די מעשה.

כ'בין געווען אמאל אין ארץ ישראל אין אזא זמן (שכבר התחילו לומר בארי"ז ובחו"ל עדיין לא אמרו), האב איך טאקע נישט געוואלט דאוועגען פארן עמוד, טאקע מהאי טעמא.

אבער איינמאל איז געווען, וועז איך בין געווען אין ארץ ישראל, אזן איך בין געווען א חיוב צו דאוועגען פארן עמוד (בתחילת התחרף שנת תשס"ז בחיות רבינו בשנת האבל אחרי פטירת מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל), האב איך געדאוונט פארן עמוד אזן געזאגט ביי די חויבע שמונה עשרה ותן טל ומטר.

דער פעטער ז"ל האט געזאגט אמאל פאר אידן פון ארץ ישראל וואם זענען געווען דאהי, אז זיי זאלן זאגן ביי שומע תפלה, אזוי האט ער זיי געזאגט (ע"פ המבואר בשו"ע סי' קי"ז ס"ג דיחידים הצריכים לנשמים ביטות הקיץ יאמרנו בשומע תפלה).

באמת ס'וועגדט זיך אויך אביסל צו מ'איז דאהי מיט די משפחה, אדער די משפחה איז געבליבן דארט.

א' הנוכחים: אזן פארקערט, וועז א בן חוץ לארץ איז יעצט אין ארץ ישראל זאגט ער ותן ברכה?

רבינו: דאם וועלט מער פראבלעם, וויל צו זאגן ביי שומע תפלה אויב מ'דארף נישט צו זאגן, דאם איז א פראבלעם אלין א הפסק בתפילה.[27]

ונפרד רבינו ממנו בברכת הצלחה רבה

רבינו יונה כתב "אבל מספק יש לעשרם", וזה א"ש רק בפירות הבאים מא"י לחו"ל שנחלקו הרמב"ם והראב"ד אם צריך לעשרם, אבל פירות הבאים מחו"ל לא"י לכו"ע צריך לעשרם [בשתמרחו בא"י] כמבואר ביו"ד של"א. ועוד ראיה ממש"כ עוד בתלמידי רבינו יונה שם "וכן עשה רבינו הרב נ"ר [הוא רבינו יונה] הלכה למעשה", והרי רבינו יונה היה גר בספרד וא"כ ע"כ מיירי בפירות א"י שהובאו לחו"ל. אך באליה רבה (שם ס"ק י"ח) כתב ליישב הגירסא הישנה דמיירי בשמביאים פירות חו"ל לא"י, והא דיש לעשרם רק מספק משום דמיירי דיש ספק גם אם נתמרחו בחו"ל, עיי"ש.

27

עי' שו"ע או"ח סימן קי"ז ס"ג דאם שאל מטר בימות החמה מחזירין אותו, וכמבואר במס' תענית (ג:) דגשמים בימות החמה הם קללה, ועי' רש"י שם, ועי' משנה ברורה סי' קי"ז סק"ג אם דין זה הוא גם בהזכיר גשמים לאחר ז' במרחשון.

דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

מעמד הגדול סיום חצי ש"ס

במסגרת חבורת "יסודי התורה"

יום א' פרשת לך לך תשפ"ו לפ"ק במקהלות אלפי אנ"ש לומדי החבורה
בוויליאמסבורג יע"א

מיר געפינען די וואך אין די סדרה, דער הייליגער באשעפער זאגט פאר אברהם אבינו לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך, און דער אייבערשטער געבט אים ברכות ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה. רש"י טייטשט אויס והיה ברכה, הברכות נתונת בידך.

ס'קען זיין אזוי, ס'איז באקאנט דער מדרש (ב"ר פל"ט ס"א) אויפן פסוק ואעשך לגוי גדול, אברהם אבינו האט געפרעגט דעם הייליגן באשעפער ומנח לא העמדת ע' אומות, דו זאגסט ואעשך לגוי גדול, פון נח האט מען נישט אויפגעשטעלט ע' אומות, אמר לו, האט אים דער אייבערשטער געענטפערט איך מיין אותו גוי שנאמר (דברים ד ז) ומי לו גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים צדיקים, גוי גדול מיינט מען כלל ישראל וואס זיי האבן א תורה הקדושה.

מיר זענען זיך היינט צאמגעקומען צו א גרויסע מסיבה א סיום פון מסכת קידושין און האלב ש"ס, וואס איז געלערנט געווארן דורך די לומדים פון חבורת יסודי התורה, בעזר שמו יתברך גם אני הקטן בין א חבר אין די חבורה מיום הוסדה, פון בערך צוואנציג יאר צוריק ווען מ'האט מייסד געווען די חבורה.

מ'האט שוין אדורכגלערנט כמה מסכתות אין ש"ס ברוב עם הדרת מלך, געלויבט דעם הייליגן באשעפער אז עס זענען צוגעקומען יערליך פרישע לומדים, אסאך הונדערטער לומדים, בבחינת מוסיף והולך, מ'קען זאגן ס'איז דא היינט מערערע חבורות אויף דעם זעלבן סיסטעם, און דאס איז אלעס תולדות פון די חבורה.

מ'האט נעכטן געליינט אלה תולדות נח, וואס איז די תולדות פון נח, נח איש צדיק תמים היה בדורותיו, דאס איז די תולדות פון נח. די תולדות פון די חבורה איז די אלע אנדערע חבורות פון אסאך קהילות קדושות בישראל - מיר הייבן יעצט אן צו לערנען ארבעה אבות, ס'איז דא אבות און ס'איז די תולדות - די חבורה איז א אב פון די אלע תולדות. דער אייבערשטער זאל העלפן מ'זאל קענען לערנען על הסדר מדי יום ביומו, ביז דער אייבערשטער וועט העלפן אז מ'וועט געזונטערהייט מיט הרחבת הדעת דורך לערנען און ענדיגן גאנץ ש"ס לשמחת כל הלומדים.

דער אייבערשטער זאגט פאר אברהם אבינו ואעשך לגוי גדול, אזא פאלק וואס זיי האבן חוקים משפטים צדיקים, דאס מיינט מען די גמרא וואס מיר לערנען, און אויף דעם איז געזאגט געווארן והיה ברכה.

כ'האב געזען אן אינטערעסאנטע ברכה אין אור לשמים פרשת נצבים, זאגט דער אפטער רב ז"ל, דורך לימוד התורה איז מען זוכה צו גדולה און צו ממשלה. ער טייטשט דעם פסוק (בראשית י"ז) **וַתְּהִי רָאשִׁית מַמְלַכְתּוֹ בָּבֶל וְאֶרֶךְ וְאַכַּד**. ותהי ראשית ממלכתו, וואס איז די ערשטע זאך וואס מ'איז זוכה צו מלוכה און ממשלה

דורך לימוד התורה, בבל, צו לערנען תלמוד בבלי, וארך מיינט מען חיים ארוכים, אריכות ימים ושנים, אדער טייטשט ער, ארך איז א לשון ארוכה ומרפא, רפואות פאר אידישע קינדער, אדער טייטשט ער ארך, רחמים ליום שכולו ארוך - רחמים פאר אידישע קינדער. און ער ענדיגט ואכד, דאס איז דער יחוד פון קריאת שמע וואס איז כ"ה אותיות, אכ"ד איז בגימטריא כ"ה, דאס מיינט צו קענען מייחד זיין דעם שם שמים באהבה.

דאס איז והיה ברכה, אז די ברכות זאלן זיין נתונות בידינו

וברשותינו, דער אייבערשטער זאל העלפן אז די ברכה זאל זיין פאר יעדן איינציגן לומד תורה, פאר אים אין זיין שטוב אין זיין רשות, א סל מלא ברכות פאר יעדן איינעם, א ברכה בכלליות, און א ברכה פרטיות פאר יעדן איינעם, ימלא ה' כל משאלות לבבם לטובה ולברכה מתוך נחת ווהרחבת הדעת שטענדיג בכל עת ובכל זמן ובכל שעה.

◆

(כאן האריך רבינו בדברי דרוש לרגל סיום המסכת)

שטייט פון בעל שם הקדוש א רמז אויף די ארבעה אבות נזיקין,

שור איז מלשון אשורנו (במדבר כד יז), קוקן. די קליפה פון שור קומט דורך ראיה אסורה, מ'קוקט וואו מ'דארף נישט. בור איז א לשון פון שדה בור, וואס איז טייטש פוסט, א פוסט פעלד, ס'איז נישט אנגעזייט. די קליפה פון בור איז וועג מ'לערנט נישט, מ'איז א בור מ'איז אן עם הארץ מ'גייט בטל און מ'איז מבטל די צייט. מבעה זה שן - אזוי זאגט שמואל - דאס קומט פון תאות אכילה, מ'עסט וואס ס'פעלט שוין נישט אויס נאר לשם תאוה, און הבער דאס איז אש, דאס איז כעס. קומט אויס דורך ראיה אסורה איז מען מחזק די קליפה פון שור, דורך גיין לוידיג און נישט לערנען איז מען מחזק די קליפה פון בור, דורך די פגם פון תאות אכילה איז מען מחזק די קליפה פון מבעה, און דורך כעס איז מען מחזק די קליפה פון הבער.

אבער דורך לימוד התורה איז מזיקין בדילין הימנו (ברכות ה.), האט מען א כח מבטל צו זיין די אלע ד' קליפות.

דאס איז ואעשך לגוי גדול, דער גוי גדול אשר לו חוקים משפטים צדיקים, וואס אידן לערנען מיט א חשק בקביעות גמור, וועט מען מבטל זיין די קליפות, און דאס איז גרויסע ברכה פאר אידישע קינדער.

די תורה הייבט זיך אן בראשית ברא אלקים, שטייט אין תיקוני זוהר (דף קמה.) די ערשטע דריי ווערטער אין די תורה הקדושה ב'ראשית ב'רא א'לקים איז די ראשי תיבות בב"א, דאס ווארט 'בראשית' איז טייטש די ערשטע, דאס איז א רמז אויף 'בבא קמא', אז מ'הייבט אן צו לערנען מסכת בבא קמא די ארבעה אבות נזיקין. והארץ היתה תוהו ובוהו וועגן די אבות נזיקין, ויאמר אלקים יהי אור, מיינט מען אורו של תורה, דורך די אורו של תורה וועט מען מבטל זיין די אלע אבות נזיקין.

וועגן דעם זאגט דער מדרש פתח דבריך יאיר מבין פתיים, תחילת דבריך במעשה בראשית יהי אור, וועגן ס'איז געווען והארץ היתה תוהו ובוהו, מבין פתיים, משם יבינו הכל ויפתחו בדברי תורה מבטל צו זיין די ד' אבות נזיקין.

◆

ס'איז א היינט א געוואלדיגע שמחה א יומא טבא, די גמרא ברענגט אין שבת דף קי"ח אמר אביי תיתי לי כי חזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה, ער ענדיגט א מסכת, עבידנא יומא טבא לרבנן. היינט איז א יו"ט, ווייל נישט איין צורבא מרבנן האט מסיים געווען א מסכת, נאר מאות ואלפים האבן מסיים געווען מסכת קידושין, ס'איז א יומא טבא לרבנן.

איך האב אינזין געהאט אונז שטייגן מיר יעצט גלייך נאך יו"ט, שטייט אין פסוק (הושע ו ב) יחיינו מיומים ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו. מיר האבן געהאט די ערשטע טעג סוכות און מיר האבן געהאט די צווייטע טעג סוכות, יחיינו מיומים די ערשטע טעג סוכות, מיומים איז דאך א לשון רבים, דאס איז אויך די צווייטע סוכות, ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו, דאס איז היינט דער יומא טבא לרבנן, די דריטע טעג יו"ט איז היינט וואס מען מאכט א סיום, יקימנו ונחיה לפניו, דאס וועט ברענגען אי"ה חיים טובים ושלום פארן גאנצן ציבור פאר די אלע מסיימים.

היינט איז א יומא טבא לרבנן, יום שכולו טוב, אין טוב אלא תורה,

כ'בין אריינגעקומען היינט דא אין דעם זאל וואו מ'איז געזעסן, און מ'האט געזאגן דעם גרויסן ציבור וואס זענען עוסק זיין בתורה מיט אזא חביבות, דאס איז א יומא טבא לרבנן, א יום טוב, יום שכולו טוב, אידן וואס האבן זוכה געווען מסיים צו זיין מסכת קידושין און האלב ש"ס, און אנצוהייבן צו לערנען סדר נזיקין מסכת בבא קמא.

געלויבט דעם הייליגן באשעפער א גרויסער ציבור האט זוכה געווען זיך משתתף צו זיין אין די חבורת יסודי התורה, וואס מ'לערנט א עמוד יעדן טאג, א דבר השוה לכל נפש, יעדער איינציגער וואס האט געלערנט אין א ישיבה און ער האט געלערנט בימי בחרותו גמרא מיט תוס', קען זיך צו צושטעלן צו די חבורה, ס'איז גוט פאר אברכים, ס'איז גוט פאר בעלי בתים וואס זענען עוסק במסחר, און נעמען זיך אראפ צייט יעדן טאג בקביעות גמור, אין א בחינה פון חק ולא יעבור צו לערנען א עמוד יעדן טאג.

איינעם קען זיך דאכטן א עמוד א טאג דאס איז מעט בכמות, אבער ס'איז רב באיכות, אין איכות איז דאס זייער אסאך, ס'געבט א מעגליכקייט, איך קען לערנען א עמוד, איך קען עס לערנען במתינות, איך קען עס לערנען בעיון, איך לערן איינמאל אדורך, איך לערן עס נאכאמאל אדורך, מיט הבנה גוט צו פארשטיין, און אפילו א תוספות קען מען לערנען, דאס געבט א געלעגנהייט אז מ'קען עס איבער'חזר'ן יעדן טאג און יעדע וואך. דאס איז והיה ברכה, מ'זעהט א ברכה אין דעם לימוד, דאס ברענגט חשקות התורה פאר אזא גרויסע חשוב'ן ציבור.

וואויל איז פאר די אלע וואס זענען זיך משתתף אין די חבורה, ער איינס, זייַנע קינדער, און זייַנע אייניקלעך, מ׳קומט זיך צוזאם, מ׳רעדט וואס האסטו געלערנט היינט?, ווי אזוי האסטו געלערנט די גמרא?, ווי אזוי פארשטייסטו די פלוגתא?, מ׳רעדט אדורך דעם עמוד וואס מ׳האט געלערנט. אשריכם ישראל, אשריכם פאר די אלע לומדים, אשריכם בעולם הזה ואשריכם בעולם הבא.

◆

האב איך געקלערט צו זאגן אביסל א מליצה, מ׳האט דאך מסיים געווען מסכת קידושין, סוף מסכת קידושין זאגט דארט די גמרא אשרי מי שרואה את הוריו באומנות מעולה, אוי לו למי שרואה את הוריו באומנות פגומה.

אשרי, וואויל איז פאר די קינדער, שרואה את הוריו, ער זעהט זייַנע עלטערן ווי ער איז זיך משתתף אין די לימודים, ער זעהט דעם טאטן לערנען א גאנץ יאר, און ער זיך משתתף בבריאות השלימות ביי די סיום פון די מסכת. אוי לו למי שרואה את הוריו באומנות פגומה, אז מ׳דארף אמאל גיין מיט א טאטן צום דאקטער, דער אייבערשטער זאל אפהיטן אלע אידישע קינדער.

די גמרא זאגט דארט ווייטער, אשרי מי שבניו זכרים ואוי לו למי שבניו נקבות, וואויל איז דער וואס זייַנע זון זענען זכרים און ווי איז פאר דעם וואס זיינע זון זענען נקבות. לעולם איז דאס א שוועכע לשון, זון זענען נישט קיין נקבות, ער וואלט געדארפט זאגן אוי לו מי ש׳זרעו׳ נקבות, וואס הייסט אוי לו למי ש׳בניו׳ נקבות?

נאר נקבות זענען פטור פון תלמוד תורה, וואויל איז צו דעם וואס זייַנע זון זענען זכרים, זיי זענען עוסק בתורה, זיי טוען די פליכט וואס א מאן דארף צו טון, אוי לו למי שבניו נקבות, ווי איז פאר דעם וואס זייַנע זון זענען נקבות - וועלן דער אייבערשטער געבט איינעם טעכטער קען ער זיך דאס נישט אויסקלויבן און אויף דעם איז נישטא קיין טענות - אבער ווי איז פארדעם וואס זייַנע זון זענען נקבות, זיי האבן אינזין וועלן בעריש השגות, ווי איז פאר אים.

איך וויל זאגן דא פאר דעם ציבור, וואויל איז פאר די עלטערן וואס זיי זיצן דא וואס בניו זכרים, זייערע קינדער זיצן דא אין דעם זאל, און וואויל איז פאר די קינדער וואס זיי זיצן דא און זייערע עלטערן זיצן אויך דא אין דעם זאל, צוזאמען זיצן זיי דא.

מ׳האט געזעהן דא פריער אין די אנדערע זאל וואו ס׳זענען געזעצן עלטערן מיט קינדער און צוזאמען עוסק געווען בתורה, אשרי מי שרואה את הוריו באומנות מעולה, און אשריו מי שבניו זכרים, דאס האט מען געקענט היינט זעהן וועלן מ׳האט געזעהן די אידן זיצן און לערנען.

זאל דער אייבערשטער העלפן ס׳זאל ווייטער אזוי זיין שנים רבות לטובה ולברכה, און אויף דעם זאגט מען והיה ברכה, אז מ׳זאל זוכה זיין צו א ברכה אין אלע ענינים, אידן זאלן האבן הצלחה אין פרנסה, אידן זאלן האבן הצלחה אין וואס מ׳טוט, והיה ברכה מ׳זאל זוכה זיין צו תענוג ונחת פון אלע קינדער און די אייניקלעך בבריאות השלימות, והיה ברכה מ׳זאל זוכה זיין צו לערנען און חזרן מסכת בבא קמא, און לערנען מסכת נאך מסכת, ביז מ׳וועט זוכה זיין צו מסיים זיין ש״ס בעזר שמו יתברך מתוך אריכות ימים ושנים ושיבה טובה.

◆

כ׳האב נאר געקלערט צו זאגן אל הארץ אשר אראך ואעשך לגוי גדול, דער מדרש זאגט אותו גוי גדול וואס שטייט כי מי גוי גדול אשר לו חוקים משפטים צדיקים.

ס׳איז דא א ווארט פון רבין פון לובלין ז״ל, ער האט געפרעגט א קשיא פארוואס הייסט די דריטע סעודה וואס מ׳עסט שבת ״שלש סעודות״, די וועלט רופט עס שלש סעודות, מ׳עסט איין סעודה פרייטאג צו נאכטס, איין סעודה עסט מען שבת ביי מיטאג, און איין שבת פארנאכטס, יעדע סעודה איז א עקסטערע סעודה, פארוואס הייסט עס שלש סעודות. האט דער רבי פון לובלין געזאגט, אין המצוה נקראת אלא על מי שגומרה, די דריטע סעודה ענדיגט די דריי סעודות פון שבת, ממילא האט עס אין זיך דעם כח פון אלע דריי סעודות, איז דאס ״שלש סעודות״, דאס איז אלע דריי סעודות.

האב איך געקלערט אזוי, וועז מ׳איז מסיים א מסכת, מ׳האט געלערנט עמוד אחר עמוד, דף אחר דף, אבער וועז מ׳ענדיגט דעמאלטס איז דער סיום אויף די גאנצע מסכת - ס׳איז נישט מ׳האט יעצט געלערנט דעם לעצטן עמוד, נאר די גאנצע מסכת.

יצחק אבינו בענטשט יעקב אבינו זאגט ער אים ראה ריח בני כריח שדה, און רש״י ברענגט אראפ די גמרא וואס הייסט כריח שדה, שדה תפוחין, א פעלד פון עפל ביימער. דער ייטב לב טייטשט שדה תפוחין מיינט מען שבת קודש, שבת קודש איז חקל תפוחין קדישין (זוה״ק יתרו דף פח.).

זאגט יצחק אבינו פאר יעקב אבינו ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש, שטייט אין מדרש (ב״ר פפ״ו ס״ג) מטל השמים מיינט מען מקרא, משמני הארץ איז משנה, ורוב דגן איז תלמוד. וועז דער אייבערשטער וועט דיר געבן מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן, וועסט מאכן א סיום מסכת, איז ראה ריח בני כריח שדה אזוי וי שבת קודש, אזוי וי שבת קודש סעודה שלישית איז אין זיך כולל אלע דריי סעודות, אזוי אויך וועז א איד לערנט מקרא משנה גמרא, און ער איז מסיים מסכת איז דאס כולל די גאנצע מסכת, יעצט איז דאס א סיום נישט אויף דעם קורצן עמוד וואס מ׳האט געלערנט אין מסכת קידושין, נאר ס׳איז א סיום אויף גאנץ מסכת קידושין.

שטייט אין אמרי נועם אל הארץ אשר אראך, אז מ׳רעכנט ד׳ לויט די אותיות מנצפ״ך באטרעפט דאס פינף הונדערט (ת״ אי״ז 400, ך׳ אי״ז 500 ם׳ אי״ז 600 א. א. ו׳.), לויט דעם אי״ז ארא״ך בגימטריא 702 אזוי ווי שב״ת. אשר ארא״ך אי״ז א רמז אויף שבת, שבת קודש ביי סעודה שלישית קומען זיך צוזאם די קדושה פון אלע דריי סעודות, ואעשך לגוי גדול, ווען מ׳וועט לערנען, כי מי גוי גדול אשר לו חוקים משפטים צדיקים, און מ׳וועט מאכן א סיום מסכת, וועט עס זיין אזוי ווי שבת קודש, היינט צוטאג האט מען אדורכגעלערנט גאנץ מסכת קידושין, און מ׳באקומט א קדושה פון גאנץ מסכת קידושין וואס מ׳האט געלערנט.

אדער קען זיין איך האב אזוי געקלערט אל הארץ אשר ארא״ך אי״ז בגימטריא שב״ת, שבת ביי סעודה שלישית ווען ס׳איז דער סיום פון שבת קודש אי״ז רעוא דרעוין, ביי א סיום מסכת אי״ז אויך רעוא דרעוין, ס׳איז אן עת רצון פארן הייליגן באשעפער אין אזא צייט.

רש״י זאגט ואעשך לגוי גדול זה שאומרים אלקי אברהם, ואברכך זה שאומרים אלקי יעקב. כ׳וועל דערציילן א מעשה דער זיידע ז״ל דער ישמח משה אי״ז געזעצן ביים טיש און געזאגט תורה, ווען ער האט געענדיגט זאגן תורה האט ער מכבד געווען דעם זון הרה״ק רבי אלעזר ניסן ער זאל זאגן תורה. ווען ער האט געענדיגט האט ער מכבד געווען דעם אייניקל דעם זיידן ז״ל דער ייטב לב ער זאל זאגן תורה, האבן זיי געזאגט תורה אינער נאכן אנדערן, האט דער ישמח משה געזאגט די גמרא זאגט אין בבא מציעא (דף פה.) כל שהוא תלמיד חכם ובנו תלמיד חכם ובן בנו, מכאן ואילך התורה מחזרת אחר אכסניא שלה, זאגט תוספות (כתובות סב: ד״ה והחוט) ברואין זה את זה בדברי תורה, האט דער ישמח משה געזאגט ברואין זה את זה בדברי תורה זיי זעהן זיך לערנען תורה צוזאמען, דער זיידע און די קינד און די אייניקל.

היינט צו טאג זענען געזעצן דא אידן, און ס׳האבן זוכה געווען צו זיצן אין איין זאל א זיידע א קינד און א אייניקל, און זיי האבן צוזאמען געלערנט דברי תורה.

דער אייבערשטער געבט א ברכה פאר אברהם אבינו ואעשך לגוי גדול זה שאומרים אלקי אברהם, ואברכך זה שאומרים אלקי יצחק, ואגדלה שמך זה שאומרים אלקי יעקב, יעקב אבינו איז אלט געווען פופצן יאר ווען אברהם אבינו איז נפטר געווארן, דער טאטע ז״ל אין ברך משה זאגט אז אין די פופצן יאר האבן אברהם מיט יצחק און יעקב צוזאמען עוסק געווען בתורה. דאס איז די ברכה ואעשך לגוי גדול זה שאומרים אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב, דער אייבערשטער זאל העלפן אז א זיידע מיט א טאטע מיט אן אייניקל זאל קענען עוסק זיין ואעשך לגוי גדול, זאלן זיצן צוזאמען געזונטערהייט און עוסק זיין בתורה, דאס איז והיה ברכה, דאס איז די גרעסטע ברכה וואס מ׳קען געבן פאר א איד, ער זאל זוכה זיין צו לערנען תורה, ער און זיין קינד און זיין אייניקל זאלן צוזאמען עוסק זיין בתורה.

און דאס ווילן מיר דא וואונטשן פאר די אלע אידן וואס זיי זיצן דא אין דעם זאל, ואעשך לגוי גדול, אז מ׳זאל זיין א גוי גדול וואס זאלן עוסק זיין בתורה, דער אייבערשטער זאל העלפן בבריאות השלימות, א זיידע מיט א קינד און א אייניקל זאלן זיצן און עוסק זיין בתורה, דאס איז אל הארץ אשר ארא״ך וואס איז בגימטריא שב״ת, שבת איז דא דריי סעודות, און שלש סעודות קומט זיך צוזאם אלע דריי סעודות צוזאמען.

ממילא איז דא א זמן צו רעדן צום ציבור נישט נאר וועד ס׳איז דא אשר ישנו פה, נאר ואשר איננו פה, א קריאה פאר אלע אנשי שלומינו, יעדער איינער וואס האט נאכנישט קיין שיעור, זאל זיך זעהן מצטרף זיין און צוזושטעלן אדער צו די חבורה פון ״סודי התורה״, אדער צו די חבורה פון ״תורתך שעשועי״, בקביעות גמור, צו לערנען צו חזר״ן און זיך צו שטעלן אויף א פארהער.

ס׳איז דא שיעורים ברבים יעדן אינדערפרי פארטאגס אין אלע בתי מדרשים, ס׳איז דא שיעורים ברבים יעדן אויף די נאכט, וואו מגידי שיעור לערנען פאר בהשכל ובדעת, און חוץ פון דעם איז דא חברותות וואו אידן זיצן און לערנען שנים שנים, לערנען און חזר״ן, יעדער איינער דארף זיך צו שטעלן לפי ערכו לויט זיין מהות, און דער אייבערשטער זאל העלפן ס׳זאל זיין והיה ברכה, מ׳זאל זעהן א ברכה אין די לימודים.

וועלן מיר געבן א מזמור לתודה פאר די חשוב׳ע נדבנים וואס זענען מסייע די חבורה יארן לאנג, בראש וראשון הרבני הנגיד הנכבד וואס טוט געוואלדיגע פעולות פאר תורה, רבי עקיבא הערש קליין זאל זיין געזונט, און אויך הרבני הנגיד והנכבד רבי יחזקאל דוד בערקאוויטש, הרבני הנגיד הנכבד רבי אברהם בראך, זיי טוען געוואלדיגע פעולות פאר החזקת לומדי תורה, זיי בויען בנינים פאר תורה, זאל דער אייבערשטער זיי העלפן, און אויך איז דא נאך עסקנים, מ׳קען נישט דערמאנען אלע עסקנים, ישלם ה׳ פעלם דער אייבערשטער זאל זיי געבן כגמולם הטוב זיי זאלן זעהן ברכה והצלחה אין אלע ענינים, הון ועושר בביתם וצדקתם עומדת לעד.

און א הודאה מ׳דארף דאנקען דעם באשעפער אויפן עבר, פאר דעם געוואלדיגן גרויסער ציבור וואס האט זוכה געווען צו לערנען די אלע מסכתות, מסיים זיין די אלע מסכתות, האלב ש״ס, דאס איז א הודאה אויפן עבר און א תפלה אויפן עתיד, דער אייבערשטער זאל העלפן יעדער זאל זיין געזונט און זוכה זיין צו לערנען מסכת נאך מסכת, ביז דער אייבערשטער וועט העלפן מ׳וועט קענען מסיים זיין גאנץ ש״ס. דער אייבערשטער זאל העלפן מתוך הרחבת הדעת בבריאות השלימות פרנסה בהרחבה גדולה, תענוג ונחת פון אלע קינדער און די אייניקלעך, ביז דער אייבערשטער וועט העלפן מ׳וועט זוכה זיין מקבל זיין פני משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

שיעור פתיחה ללימוד מסכת בבא קמא

אשר זכינו לשמוע מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א, מייסד ונשיא החבורה

ברוך שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה, ס'ברענגט ארויס גרויסע הרגשים, הרגשי הלב, צום היינטיגן טאג ווען מ'קומט דא אן מ'זהט קיעה"ר דא אין דעם זאל וואס איז געווען א בית מדרש, ווי אזויפיל אידן זענען זיך צאמגעקומען מסיים צו זיין מסכת קידושין און אנצוהייבן מסכת בבא קמא.

מסכת בבא קמא הייבט זיך אן מיט די משנה פון ארבעה אבות נזיקין, וועל מיר זאגן א קורצע געדאנק אין מסכת בבא קמא. די ערשטע העלפט מסכת איז געבויעט אויף נזיקין, אין פרשת משפטים איז מבואר די הלכות אין די תורה הקדושה בקיצור נמרץ, און דא אין די גמרא וועלן מיר עס מער מבואר און אויסגעשמועסט.

די ארבעה אבות נזיקין

ס'איז דא ארבעה אבות נזיקין, 'אבות' הייסט א טאטע, די גמרא זאגט (דף ב.) מדקתני אבות איכא תולדות, יעדע אב האט אין זיך תולדות. די משנה רעכנט אויס נאר פיר אבות נזיקין, אבער שפעטער זעהט מען אין די גמרא אז ס'איז דא אסאך מער ווי ארבעה אבות נזיקין, ס'וועלן זיך ווי אזוי מ'ציילט עס און ווי אזוי מ'רעכנט עס.

שור

דער תנא פון די משנה רעכנט אויס פיר, די ערשטע איז 'השור', א שור האט הערנער, און ער גייט און שטעכט מיטן הארן א זאך און איז מזיק.

א שור איז כוונתו להזיק, נישט ס'האט פונקט פאסירט, נאר ער טוט עס בכוונה.

א שור המזיק האט זיך זיינע הלכות, די ערשטע מאל איז חצי נזק, דאס צווייטע מאל איז אויך נאר חצי נזק ווייל ער איז א שור תם, דאס דריטע מאל ווען ער וועט א מועד באצאלט מען נזק שלם.

ווען א שור שטויסט מיט פיס, איז דאס שוין א תולדה, אבער ביי דעם איז אויך כוונתו להזיק.

אין היינטיגן לעבן איז דאס אביסל שווער מסביר צו זיין, פארצייטנס האט מען געלעבט מיט בהמות, מ'איז געפארן און מ'האט געארבעט מיט בהמות, היינטיגע צייטן לעבט מען אן אנדערע תקופה, ממילא איז שווער מסביר צו זיין שור אין היינטיגן לעבן.

בור

די צווייטע איז 'בור', ווען איינער גראבט אויף א גרוב אין די גאס און איינער פאלט אריין, דארף מען צאלן נזק שלם, דארט איז שוין נישטא קיין דין פון חצי נזק, ס'איז אנדערש די הלכה.

אבער יעדע זאך האט קולות און חומרות, אין יעדע זאך איז דא פרטים - ווי מ'וועט לערנען - ווען מ'איז פטור, ביי בור איז מען אויך נישט אלעמאל חייב.

בור ברשות הרבים - איז ווי מ'זאל זאגן אין היינטיגן לעבן - ווען איינער גייט אויף די גאס און עסט א באנענע, ער ווארפט אראפ די שאלאכץ און ער גייט זיך וויטער, קומט א צווייטער און טרעט אויף דעם און ער גליטשט זיך אויס און צוקלאפט זיך, הייסט דאס בור. דער מענטש וואס האט אוועק געווארפן די שאלאכץ האט דאס מפקיר געווען, ער דארף עס נישט, אבער ס'איז א בור ברשות הרבים, ס'איז א הפקר'דיגע זאך, דאס איז א תולדה פון בור.

טאמער לייגט ער אראפ א באקס אויף די גאס, ער ווייל באלד צוריק קומען און נעמען דעם באקס, און איינער קומט און ער פאלט, דאס איז שוין א צווייטע פרט, ווייל ער האט נישט אוועק געווארפן דעם באקס, ער האט עס נישט מפקיר געווען, דאס וועט מען שוין לערנען אין די גמרא וואס דאס איז.

מבעה

די דריטע איז 'מבעה', ס'איז א מחלוקה פון רב און שמואל וואס איז די טייטש פון מבעה, רב טייטשט מבעה מיינט א מענטש איז מזיק, פשוט ער גייט און צוברעכט יענעמ'ס א חפץ. שמואל זאגט מבעה מיינט ווען א בהמה - ווידער בהמות ווי אזוי מ'האט געלעבט בימים ההם - גייט אריין אין יענעמס פעלד און עסט אויף די תבואה, דאס איז שן.

אבער ווען א בהמה גייט אריין אין א פעלד איז שוין דא שן און רגל אזוי ווי מ'האט געלערנט אין פרשת משפטים, ווען א בהמה גייט אריין אין יענעמ'ס פעלד און ס'ליגט דארטן כלים און ער צוטרעט אדער צוברעכט די כלים, איז דאס רגל.

וואס איז די חילוק צווישן שן און רגל? ס'איז א גרויסע חילוק, ביי שן האט די בהמה הנאה ווען זי עסט עס אויף, ביי רגל האט זי נישט קיין הנאה, אבער אין די גאס איז שוין שן און רגל פטור, שן און רגל איז נאר ברשות הניזוק, נישט ברשות הרבים - ווי איך זאג ביי די אלע זאכן זענען דא חילוקי הלכות אין די נזיקין.

הבער

'הבער' איז א פייער, ער צינדט אן א פייער ביי זיך אין הויף, און די ווינט בלאזט ארויס דעם פייער צום שכן און ס'ווערט פארברענט דעם שכן'ס הויז, דאס איז שוין א באזונדערע מזיק, ער האט גארנישט נישט געטון, ער האט עס נאר אנגעצינדן ביי זיך און ס'איז געקומען א ווינט וואס האט דאס אריינגעבלאזן, פארוואס האסטו אויף מיר טענות, גיי צום ווינט, דאס איז א אינטערעסאנטע מזיק, ס'איז מזיק ווען ס'פארט.

לאמיר זיך פארשטעלן א איד מאכט א סוכה אויפן פארטש און ער לייגט ארויף סכך, די ווינט בלאזט און די סכך פאלט אראפ, אונטן איז געווען א קאר געפארקט, און ס'צוברעכט די פענסטער, וואס טוט זיך, דארף ער באצאלן? וואס איז דאס? דאס איז א תולדה פון אש - אש איז לאו דוקא א פייער, אש איז די אב, און דאס איז א תולדה פון אש.

דערפאר וועט עס אנגערופן ארבעה אבות, אלעס איז אבות, יעדע

פון די אבות האט א תולדה וואס איז ענדליך, אזוי ווי ביי אין מלאכת שבת איז אויך דא אבות מלאכות און ס׳איז דא תולדות, וואס איז אן אפשטאם פון דעם.

נזקי אדם

לויט שמואל וואס זאגט אז מבעה איז שן, וועדט נישט אויסגערעכנט אין די משנה א מענטש וואס איז מזיק, נאר נזקי ממונו - די תורה האט געשטעלט א מענטש פאראנטווארטליך ער זאל אכטונג געבן אויף זיין פארמעגן אז ס׳זאל נישט מזיק זיין א צווייטן - אבער א מענטש וואס איז מזיק וועדט גארנישט דערמאנט אין די משנה, אבער יעדער איינער וויסט אז וועז א מענטש איז מזיק דארף ער באצאלן, דערפאר וועט מען טרעפן אין די גמרא פארשידענע תנאים וואס זיי האבן געלערנט אסאך מער, ווייל ביי א מענטש איז דא א אדם המזיק, און ס׳איז דא א מענטש וואס איז נישט קיין מזיק, ער איז נאר א שומר אדער א שואל צי גאר אן אונס, ער איז גארנישט שולדיג, אבער די תורה האט דאך מחייב געווען אז ער זאל באצאלן, קומט אויס אין א אדם המזיק אליינס איז דא פרטי פרטים, יעדע זאך האט זיך פרטים, און אויף דעם איז געבויעט די ערשטע העלפט פון די מסכת פון וואס א מענטש האט מזיק געווען בידים, צו זיינע חפצים האבן מזיק געווען און דער מענטש איז פארענטווארטליך פאר די חפצים.

אשו משום חצו או משום ממונו

יעצט וויל איך אויסשמועסן דא הבער, די פערטע אב איז הבער-א פייער, די תורה האט געזאגט וועז דו צינדסט אן א פייער ביי דיר אין שטוב, און דער גייט אריין צום שכן און ס׳פארברענט דעם שכן׳ס הויז - צו אנדערע חפצים פון שכן - ביסטו חייב צו באצאלן, וואס איז דער פשט?.

אז מיין אקס האט מזיק געווען פארשטיי איך, ס׳איז מיין בהמה, אז מיין אקס איז געגאנגען צוטרעטן צו ער האט אויפגעגעסן פארשטייט מען אויך, אז מיין בהמה האט מזיק געווען בין איך מחויב צו באצאלן וואס מיין פארמעגן האט מזיק געווען - מיין בהמה איז מיין פארמעגן. אבער וועז איך צינד אן א פייער ביי מיר אין שטוב, בין איך עפעס א בעל הבית אויפן פייער? פארוואס בין איך חייב צו באצאלן?

איז די שאלה דא וועז א פייער ברענט, וועמענס פייער איז דאס?, וואס איז דאס?

איז דא א מחלוקה רבי יוחנן און ריש לקיש, צו אשו משום חצו אדער אשו משום ממונו.

למשל וועז איך שים ארויס א פייל, און די פייל פליט און ס׳קומט אן אין יענעמ׳ס הויז און ס׳האט מזיק געווען - ס׳האט דורכגעלעכערט יענעמ׳ס פענסטער - בין איך מחויב צו באצאלן וויל איך האב צובראכן יענעמ׳ס פענסטער.

וואס איז דער פשט? איז טייטש איך בין מחויב צו באצאלן וויל מיין פייל, צי מיין קויל - היינטיגע צייטן נעמט מען א רעוואלווער און מען שיסט אריין אין יענעמ׳ס פענסטער - האט צובראכן יענעמ׳ס פענסטער? ניין, דער פשט איז, ׳דו׳ האסט צובראכן יענעמ׳ס פענסטער, ס׳איז נישט ממונו. ממילא ס׳איז נישט קיין נפקא צי דו נעמסט א שטעקן און דו ברעכסט יענעמ׳ס פענסטער, צי דו שיסט ארויס א קויל און ס׳קומט אן צו יענעמ׳ס פענסטער און ס׳ברעכט עס אויף.

דאס הייסט אז א חץ - מיין פייל דאס בין איך, ס׳איז מיין כח, ס׳איז נישט מיין געלט, ס׳איז איך, דאס איז נזקי אדם.

רבי יוחנן זאגט אז די אב פון אש איז נישט ממון, ס׳איז נישט דער פשט דו ביסט בעה"ב אויף דיין פייער, וועז דו צינדסט אן א פייער און די פייער ברענט, איז נישט דער פשט ס׳איז פון זיך אליינס געגאנגען, אפילו די ווינט האט דאס געבלאזן, וועז דו האסט אנגעצינדן דעם פייער, און די פייער קומט אן אין יענעמ׳ס הויז, האסטו אונטערגעצינדן יענעמ׳ס הויז, אזוי ווי וועז איינער שיסט ארויס א קויל און די קויל צובראכט יענעמ׳ס פענסטער, האסטו צובראכן, דאס איז דיין קויל, א פייער איז נישט ממונו, דאס איז אשו משום חצו, דאס איז זיין כח, ס׳איז ווי גלייך איך שטיי מיט א שוועבעלע און איך צינד עס אונטער, אזוי האלט רבי יוחנן.

ריש לקיש זאגט נין, אשו איז משום ממונו, ס׳איז טאקע יא מיין געלט, אזוי ווי ס׳איז דא מיין בהמה, אזוי איז דא מיין פייער, אשו משום ממונו.

קושית הנימוקי יוסף

דער נימוקי יוסף פרעגט א שטארקע קשיא, לויט רבי יוחנן אויב נעם איך אן אז וועז איך צינד אן א פייער און וואס ס׳געשעהט שפעטער וועדט גערעכנט אזוי ווי איך האב עס געטוהן, ווי אזוי מעג איך אנצינדן א לעכט ערב שבת און די לעכט ברענט אין שבת קודש, וועז די לעכט ברענט שבת קודש איז אזוי ווי איך שטיי און איך צינד עס יעצט אן, קומט אויס איך צינד אן אין שבת, בין איך דאך פשוט א מחלל שבת רח"ל, אזוי פרעגט דער נימוקי יוסף, און די וועלט טראגט ארום די קשיא פון נימוקי יוסף.

קומט דער נימוקי יוסף און טוט אויף א גאונ׳ישן אויפטוה, ער זאגט אזוי, וועז איינער צינדט אן א פייער און ער שיסט ארויס דעם קויל - היינטיגע צייטן איז דאך שוין די וועלט מער מאדערן און מ׳דארף שוין נישט שיסן קיין קויל, מ׳קען שיסן א מיסל - וועז איינער שיסט ארויס א מיסל און ס׳געדויערט א שעה ביז ס׳קומט אן אין א אנדערע מדינה, וועז ס׳גייט אריין אין יענעמ׳ס הויז בין איך חייב צו באצאלן, קומט אבער אויס וועז האב איך צובראכן יענעמס הויז? נישט וועז ס׳איז אנגעקומען, נאר וועז איך האב עס ארויסגעשאסן, איך בין חייב פארן שיסן, נישט פאר וועז ס׳קומט אן.

איז דער פשט אז וואס ס׳געשעהט שפעטער האב איך יעצט געטוהן, זאגט דער נימוקי יוסף אשו משום חצו, נישט וועז דער פייער צינדט אן יענעמ׳ס הויז בין איך דער מזיק, נאר וועז איך האב אנגעצינדן ביי מיר דעם פייער, וואס ס׳פאסירט שפעטער איז געריכטעט אזוי ווי איך האב עס יעצט געטון, און אזוי ווי אנגעצינדן דעם פייער האב איך ערב שבת, קומט אויס אז די לעכט וואס ברענט שבת קודש וועדט גערעכנט א גאנצע צייט ווי איך האב עס אנגעצינדן, אבער ס׳וועדט גערעכנט אז וועז איך האב צוגעלייגט די שוועבעלע און איך האב אנגעצינדן דעם פייער דעמאלטס האב איך אלעס געטון, דאס איז א נימוקי יוסף, וואס די וועלט טראגט ארום דעם נימוקי יוסף אלס א שטארקע סברא.

קושית רבינו על סברת הנימוקי יוסף

וויל איך אבער זאגן פארן ציבור א קשיא מ׳זאל אהיימטראגן די קשיא.

ס׳איז דא א סברא אין בית מאיר און די זעלבע שטייט אין א תשובה אין חתם סופר סימן פ״ד, ער פרעגט א קשיא, אונז ווייסן מיר אז שליחו של אדם כמותו, ס׳איז דא שליחות ביי קידושין - מיר האבן יעצט געלערנט און מסיים געווען מסכת קידושין - האיש מקדש בו ובשלוחו, און די גמרא לערנט ארויס שליחות מנלן, פון גירושין, מ׳לערנט ארויס ושלחה, א איש קען מאכן א שליח, א אשה קען מאכן א שליח, יעדער קען מאכן א שליח, מיר האבן געלערנט אין מסכת קידושין זייער אסאך דיני שליחות.

איז דא א דין אין צווייטן עמוד פון האיש מקדש, אז א גוי קען מען נישט מאכן פאר קיין שליח, מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית, אבער לחומרא קען מען יא מאכן א גוי א שליח.

אויב אזוי פרעגט ער א קשיא פארוואס איז אמירה לעכו״ם שבות - הייסן א גוי טוהן א מלאכה אין שבת איז נאר א איסור דרבנן, פארוואס איז דאס א איסור דרבנן, אז איך האב געהייסן דעם גוי טוהן א מלאכה איז ער דאך מיין שליח, און שליחו של אדם כמותו, און יש שליחות לעכו״ם לחומרא, דארף עס צו זיין א איסור דאורייתא צו הייסן דעם גוי טוהן א מלאכה, אזוי פרעגט דער בית מאיר.

קומט דער בית מאיר אויף מיט אזא לומדי׳ש אויפטוה, ער זאגט שליחות איז שייך ביי יעדע זאך וואס די תורה האט געזאגט דו דארפסט עס טוהן, קענסט עס טוהן, מוזט עס נישט אליינס טוהן, דארט וואו די תורה האט געוואלט א מעשה זאל געטוהן ווערן, למשל די תורה האט געוואלט אז א מאן זאל חתונה האבן מיט א פרוי און ער זאל איר מקדש זיין, ווי אזוי זאל ער מקדש זיין, ער זאל נעמען א רינגל און דאס אהין געבן פאר די אשה און איר זאגן הרי את מקודשת, דאס איז די מעשה הקידושין.

דאס זעלבע איז גירושין, נעמען א גט און איבערגעבן פאר די אשה און זי ווערט גע׳גט איז דא א מעשה גירושין, מוזט עס נישט אליינס טוהן, קענסט שיקן א שליח און דער שליח זאל עס טוהן, און ס׳ווערט גערעכנט די מעשה אזוי ווי דו האסט עס געטוהן.

ביי שבת האט די תורה געזאגט למען ינוח, זאלסט נישט טון קיין מלאכה כדי דו זאלסט רוהען, דיין גוף זאל רוהען, קומט אויס איך דארף עס נישט אליין טוהן, און וואס דער שליח טוט ווערט גערעכנט אזוי ווי איך האב עס געטוהן, אבער וועמענס גוף האט געטון א מלאכה שבת?, דער שליח האט געטוהן די מלאכה, אבער דער משלח ער האט געהוהט ער האט גארנישט נישט געטוהן. קומט אויס אז ביי שבת איז נישטא קיין שליחות, ווייל די תורה האט געלייגט א דגוש למען ינוח, דיין גוף זאל רוהען, אין במציאות האט דיין גוף געהוהט, און אמירה לעכו״ם איז נאר א דרבנן נישט קיין דאורייתא, קומט אויס אז ביי שבת איז נישטא קיין שליחות.

דעם אויפטוה טראגט די וועלט ארום אין נאמען פון דעם בית מאיר, און ווי איך האב געזאגט נישט נאר דער בית מאיר זאגט עס, דער חתם סופר זאגט עס, דער ישועות יעקב זאגט עס, און נאך גדולי ישראל זאגן דאס, און מ׳נעמט עס אן פאר א אמת אין די הלכה.

יעצט וויל איך פרעגן אזא קשיא, לויט דעם בית מאיר און די גדולי ישראל וואס זאגן די סברא.

וואס פרעגט דער נימוקי יוסף א קשיא פארוואס מעג מען אנצינדן א לעכט ערב שבת און ס׳ברענט שבת, און ער טוט אויף אן אויפטוה אז די גאנצע זאך וואס ברענט שפעטער איז כאילו ס׳איז געטוהן געווארן בשעת׳ן אנצינדן, פארוואס דארף מען צוקומען צו דעם הסבר? זאג פשוט, ער האט אנגעצינדן ערב שבת, און שבת ברענט עס כאילו ער האט דאס שבת אנגעצינדן, אבער סוף כל סוף האט ער שבת גארנישט נישט געטוהן, שבת האט ער געהוהט, ער איז געזעצן און געלערנט גמרא מיט תוספות צי אור החיים הקדוש, ער האט קיין שום מלאכה נישט געטון, במציאות האט זיין גוף געהוהט, און אויב זיין גוף רוהט, איז פונקט ווי ס׳איז נישטא קיין שליחות ווייל גופו איז נח, איז די זעלבע זאך וועז ער האט אנגעצינדן א לעכט ערב שבת און ס׳האט געברענט שבת, איז כאילו ער האט גארנישט נישט געטוהן שבת. איז פארוואס זאגסטו כאילו ער האט דאס אנגעצינדן אין שבת, במציאות איז דאך גופו נח, און אויב גופו נח איז נישטא קיין שום מלאכה אין שבת, אפילו ס׳איז געשעהן א מלאכה, ס׳איז דאך נישט אנדערש ווי שליחות וואס געשעהט און ס׳ווערט נישט געהרעכנט, אויב אזוי איז נישטא קיין מלאכת שבת ביי דעם. ממילא דארף נישט דער נימוקי יוסף צוקומען מיט אזא מין אויפטוה, ס׳איז פשוט אז לויטן בית מאיר איז קשיא מעיקרא ליתא, ס׳הייבט זיך נישט אן די קשיא, פארוואס ענטפערט דער נימוקי יוסף א נייע אויפטוה, לויטן בית מאיר און דער חתם סופר דער ישועות יעקב הייבט זיך נישט אן די קשיא פון נימוקי יוסף.

דאס איז די קשיא וואס איך וויל אייך איבערלאזן דא לכבוד וואס מ׳הייבט אן צו לערנען מסכת בבא קמא.

הדלקת נר של מסכת בבא קמא וסיום מסכת בבא קמא

נאר אז איך רעד פון דעם נימוקי יוסף, זאג איך אזוי, מיר זענען דא היינט אויף א סיום מסכת קידושין און התחלה פון מסכת בבא קמא, אבער מיר זענען יעצט אויך דא אויף א סיום פון מסכת בבא קמא, וועט איר מיר אנקוקן פארוואס?

די תורה איז א פייער, הלא כה דברי כאש, מ׳צינדט היינט אן א פייער וואס איז א פייער פון הימל, ס׳איז דא ל״ו נרות חנוכה קענן די ל״ו מסכתות, יעדע מסכת איז א לעכט וואס ברענט א פייער, מ׳צינדט אן א לעכט וואס ברענט וואס הייסט מסכת בבא קמא, מ׳גייט לערנען מסכת בבא קמא צוביסלעך ווייז, יעדן טאג אי״ה א עמוד, מ׳וועט לערנען מ׳וועט חזרן, אבער מיטן אייבערשטענס הילף וועט מען מסיים זיין מסכת בבא קמא, וועז מ׳וועט מסיים מסכת בבא קמא וועט מען נישט מסיים זיין שפעטער, נאר יעצט איז מען מסיים, וויל יעצט איז די התחלה, יעצט צינדט מען אן, יעצט איז די הדלקה, יעצט צינדט מען אן א נר וואס הייסט מסכת בבא קמא, און דאס גייט ברענען אי״ה יעדן טאג, טאג נאך טאג, און ס׳וועט אי״ה זיין א סיום, און אלעם וואס מ׳גייט לערנען די גאנצע צייט ביז צום סיום, אלעם ווערט יעצט אנגעצינדן, יעצט איז די התחלה און יעצט איז די סיום פון מסכת בבא קמא, דאס וואס איך וויל זאגן אלס א הקדמה צו התחלת מסכת בבא קמא.

DPMGROUP.COM

וויכטיגע מירון אש"ל אפדעיט:

אורח מביא ברכה:

תל"ת אז די הכנות צום גרויסן שבת קודש בצילא קדישא באתרא קדישא מירון זענען אריין אין די פולסטע פאזעס, און מיר האבן בס"ד

שוין אנגעהויבן מסדר זיין די דירות

פאר די אלע וואס האבן זיך באצייטנס איינגעשריבן פאר אש"ל, צום גרויסן שבת פ' תולדות הבעל"ט

מיר טוען זיך באדאנקען פאר די פילע הונדערטער אנ"ש וואס האבן אונז אזוי פארגרינגערט די ארבעט דורכן זיך מעלדן גלייך אין די חדשים פון אלול און תשרי.

דאס ערמעגליכט אונז צו קענען מסדר זיין אלע הצטרכות אויפן שענסטן פארנעם, און נישט דארפן טון די גאנצע ארבעט יעצט וען אלעס ווערט לעצט מינוטיג און מאכט עס פיל שווערער פאר די עסקני הנסיעה.

כל הקודם זכה!

לויטן יעצטיגן שוואנג פון הונדערטער אריינרופער יעדן טאג, וועט ווארשינליך דארפן צוגעשטעלט ווערן עטליכע

גרעסערע לאקאציעס מיט מאטראצן

צו קענען פלאצירן געניג בעטן פאר כל הקהל הקודש בס"ד

די וואס ווילן פארזיכערן א שלאף צימער דוקא אין א געהעריגע דירה

זאלן ביטע באשטעלן זייער אש"ל

שוין היינט

ווילאנג ס'איז פארהאן די מעגליכקייט דאס צוצושטעלן

ועד הנסיעה:

347.947.1150

Bookings@merontoldos.com

וועד
קרן הבנין

דקהל ומוסדות
יטב לב ד'סאטמאר
בעיה"ק **ירושלים** תובב"א

בנשיאות כ"ק מרן
רבינו הגה"ק שליט"א

בערי יהוד"ה
ובחוצות ירושלי"ם
קול ששון וקול שמחה
קול חתן וקול כלה

מהררי ציון קרתא קדישא, נשגר ברכותינו בנהורא נפישא, לכבוד מע"כ ידידינו האי מרגניתא טבתא, מלא מדע וחכמתא, מכבד את ה' בהונו, נודע בצדקת פזרונו, עוטה כשלמה אורה, מגדולי מחזיקי תורה, ראש וראשון לכל דבר קודש, לבו בוער למען קרן הבנין דקהלתינו פה עיר הקודש, מה רב טובו ונחלתו, למען הקמת הבנין האדיר רב פעולתו, מושיט תמיד שבט עזרתו, פועל פעולות גדולות ונפלאות, כתר שם טוב לו יאות.

הרבני הנגיד המרומם כש"ת

הרה"ח ר'

מנחם יודא
רובין

הי"ו

עומד במסירות נפלאה בגוף ובממון
לימין קהילתינו ומוסדותינו הק' בארה"ק

ובמיוחד עומד הכן למען הצלחת בנין האדיר
תל תלפיות דקהלתינו הק'
ההולך ונבנית בעיר ה' שמה

לרגל שמחת אירוסי בנו למז"ט

החתן **אלטר ישעי'** נ"ו
ממובחרי ישיבתינו הק' בקרית מלך רב

עב"ג הכלה החשובה תחי' בת ידידינו החשוב, כש"ת
הר"ר **הערש אלימלך ברילל** הי"ו
אב"י בוויליאמסבורג יצ"ו

והברכה אחת לכבוד אביו, ידידינו הנעלה והמפואר,
יפה פרי תואר, להגיד שבחו של אהרן
הר"ר **יוסף אהרן רובין** הי"ו
אב"י בוויליאמסבורג יצ"ו

תקרב רינתינו, לפני ה' אלוקינו, שירוה מע"כ ממנו ומכל יו"ח רב נחת דקדושה, במדה גדושה, עדי נזכה בקרוב הימים, לתשועת עולמים, ותחזינה עינינו, בביאת גואלינו, ומלכינו בראשינו, במהרה בימינו אמן.

המברכים בברכת ציון וירושלים
וועד קרן הבנין
עיה"ק **ירושלים** תובב"א